

**KIRKLARELİ İLİ MERKEZ İLÇE AÇIK VE
YEŞİL ALAN SİSTEMİNİN SAPTANMASI
VE PEYZAJ PLANLAMA İLKELERİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Özge YUCESU

Yüksek Lisans Tezi

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Aslı B. KORKUT

2015

T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRKLARELİ İLİ MERKEZ İLÇE
AÇIK VE YEŞİL ALAN SİSTEMİNİN SAPTANMASI VE
PEYZAJ PLANLAMA İLKELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Özge YUCESU

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: PROF. DR. ASLI B. KORKUT

TEKİRDAĞ-2015

Her hakkı saklıdır.

Prof. Dr. Aslı B. Korkut danışmanlığında, **Özge YUCESU** tarafından hazırlanan “**Kırklareli İli Merkez İlçe Açık ve Yeşil Alan Sisteminin Saptanması ve Peyzaj Planlama İlkeleri Açısından İncelenmesi**” isimli bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: **Prof. Dr. Aslı KORKUT**
(Danışman)

İmza:

Üye: **Doç. Dr. Tülay CENGİZ**

İmza:

Üye: **Doç. Dr. Tuğba KİPER**

İmza:

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu Adına

Prof. Dr. Fatih KONUKCU

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KIRKLARELİ İLİ MERKEZ İLÇE AÇIK VE YEŞİL ALAN SİSTEMİNİN SAPTANMASI VE PEYZAJ PLANLAMA İLKELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Özge YUCESU

Namık Kemal Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı
Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Aslı B. KORKUT

Bu çalışma Kırklareli merkez ilçesinde yürütülmüştür. Çalışma alanının özellikle, tarıma ve yerleşmeye elverişli olan güney kesiminin son yıllarda hızlı bir kentleşme ve nüfus artışı sürecine girdiği görülmektedir. Bu süreçte, kent merkezi ve yakın çevresine ait açık ve yeşil alanların durumunun ortaya konulması kent ve kent yaşamı açısından önem taşımaktadır. Bu anlamda, Kırklareli kent merkezine ait açık ve yeşil alanların mevcut ve planlanan durumuyla analiz edilmesi, sistem yaklaşımıyla değerlendirilmesi ve geliştirme yollarının tespit edilmesi bu çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın yöntemi, çalışma alanının belirlenmesi, veri toplama, analiz, sentez ile sonuç ve öneriler aşamalarından oluşmaktadır. Araştırma kapsamında Kırklareli merkez ilçenin doğal ve kültürel özellikleri incelenerek, envanteri oluşturulmuştur. Kırklareli kent merkezinin gelişimi ve kentsel alan kullanımı analiz edilmiş, mevcut ve planlanan durumuyla açık ve yeşil alan varlığı saptanmıştır. Elde edilen bulgulara göre kent merkezinde kişi başına düşen aktif açık ve yeşil alan miktarı 2,5 m², kişi başına düşen çocuk oyun alanı 0,87 m², kişi başına düşen spor alanı 0,95 m², kişi başına düşen park alanı ise 1,6 m²'dir. Elde edilen değerler standartlarla karşılaştırıldığında, kentin yeterli miktarda açık ve yeşil alana sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Kente ait imar planına göre, kentin yaklaşık %10'unu açık ve yeşil alanların oluşturması öngörülmüştür. Mevcut duruma göre ise, açık ve yeşil alanlar kentin %3,8'lik bir kısmını oluşturmaktadır. Ayrıca açık ve yeşil alanların kentte homojen olarak dağılmadığı tespit edilmiştir. Bu anlamda kente ait sistemli bir açık ve yeşil alan varlığından söz edilememektedir. Araştırmanın sonucunda öncelikle kentin mevcut açık ve yeşil alan varlığının korunmasına ve iyileştirilmesine dikkat çekilmiştir. Kent ve yakın çevresi, peyzaj planlama ilkeleri açısından ele alınarak açık ve yeşil alan sistem önerisi geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kırklareli, açık ve yeşil alanlar, açık ve yeşil alan sistemi, peyzaj planlama

2015, 126 sayfa

ABSTRACT

MSc. Thesis

DETERMINATION OF OPEN AND GREEN AREA SYSTEM OF KIRKLARELİ CENTRAL PROVINCE AND EVALUATION AS TO LANDSCAPE PLANNING PRINCIPLES

Özge YUCESU

Namık Kemal University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Aslı B. KORKUT

This study has been exercised in the central district and nearby around of Kırklareli. In recent years, especially the south part of the study area which is available for agriculture and settlement, has been in the process of rapid urbanization and population growth. In this process, to reveal the situation of open and green space in the city and its surroundings is important in terms of city and city life. The main purpose of this study is to analyse the open and green areas, to evaluate the open and green space of central district of Kırklareli with system approach and to identify of ways to improve open and green spaces. The method of this study consists of five stages. These stages are determination of research area, data collection, analysis, synthesis, conclusions and recommendations. The natural and cultural features of the central district of Kırklareli have been examined and their inventory has been generated. The development and the urban land use of the city have been examined. The existence of open and green spaces with current and planned situations has been determined. According to the indications, in the study area, the amount of active open and green space per person is 2.5 m², children's play areas 0.87 m², sport areas 0.95m² and parks 1.6 m². When the obtained values are compared with standards, it is understood that the open green spaces isn't dispersed homogeneously in the city. According to the development plan of the city, it is anticipated that ten percent of the city will consist of open and green areas. According to the determinations, open and green spaces constitute a portion of %3,8 of the city. It is understood that the open green spaces is dispersed heterogeneously in the city. In this sense, it can't be mentioned the existence of open green space system. At the result of the research, it has been pointed to the protection and improvement of the open and green spaces. By handling the city with the approach of landscape planning, the open green space system has been developed.

Keywords: Kırklareli, open and green spaces, open and green space system, landscape planning

2015, 126 pages

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ÇİZELGE DİZİNİ	v
ŞEKİL DİZİNİ	vi
KISALTMALAR	viii
ÖNSÖZ	ix
1.GİRİŞ	1
2.KURAMSAL TEMELLER	3
2.1 Kent ve Kentleşme Kavramı, Kentsel Yaşam Kalitesi.....	3
2.2 Kentin Fiziksel Karakteri.....	4
2.3 Açık ve Yeşil Alan Kavramı.....	5
2.4 Kent Formu ile Açık ve Yeşil Alan İlişkisi.....	6
2.4.1 Doğrusal kent formu.....	7
2.4.2 Grid kent formu.....	8
2.4.3 Merkezi kent formu.....	9
2.5 Açık ve Yeşil Alanların İşlevleri.....	10
2.5.1 Ekolojik işlevleri.....	10
2.5.2 Toplumsal işlevleri.....	10
2.5.3 Fiziksel işlevleri.....	11
2.5.4 Estetik işlevleri	11
2.5.5 Psikolojik işlevleri.....	11
2.6 Açık ve Yeşil Alanlara Dair Standartlar.....	12
2.7 Türkiye’de Açık ve Yeşil Alanlarla İlgili Yasal Düzenlemeler.....	15
2.8 Açık ve Yeşil Alan Sistemleri.....	17
2.8.1 Yeşil kuşak.....	19
2.8.2 Yeşil kama.....	20
2.8.3 Yeşil örgün.....	21
2.8.3 Yeşil yol.....	21
2.9 Açık ve Yeşil Alan Sisteminin Bileşenleri.....	23
2.9.1 Resmi kurumlara ait açık ve yeşil alanlar.....	26
2.9.2 Konut bahçeleri.....	26
2.9.3 Çocuk oyun alanları.....	26
2.9.4 Spor alanları.....	27
2.9.5 Parklar.....	27
2.9.6 Mezarlıklar.....	28
2.9.7 Yollar, meydanlar ve diğer açık alanlar.....	28
2.9.8 Ormanlar ve ağaçlandırmış alanlar.....	30
2.9.9 Su yüzeyleri.....	30
2.9.10 Tarım alanları.....	31
2.10 Peyzaj Planlama Kavramı.....	32
2.11 Kaynak Araştırması.....	33

2.11.1 Araştırma konusu ile ilgili yapılmış olan önceki çalışmalar.....	33
2.11.2 Araştırma alanı ile ilgili yapılmış olan önceki çalışmalar.....	36
3.MATERYAL ve YÖNTEM.....	38
3.1 Materyal.....	38
3.2 Yöntem.....	39
4.BULGULAR ve TARTIŞMA.....	43
4.1 Araştırma Alanının Doğal Özellikleri.....	43
4.1.1 Topoğrafya.....	43
4.1.2 Jeolojik yapı.....	45
4.1.3 Hidrolojik yapı.....	46
4.1.4 Toprak yapısı.....	49
4.1.4.a Büyük toprak grupları.....	49
4.1.4.b Arazi kullanım yetenek sınıfları.....	51
4.1.5 İklim.....	53
4.1.6 Doğal bitki örtüsü.....	53
4.2 Araştırma Alanının Kültürel Özellikleri.....	56
4.2.1 Tarihi gelişim.....	56
4.2.2 Nüfus.....	57
4.2.3 Ekonomik yapı.....	59
4.2.4 Ulaşım.....	59
4.2.5 Turizm ve rekreasyonel değerler.....	61
4.2.6 Arazi kullanımını.....	64
4.2.7 Kentsel gelişim.....	66
4.2.8 İmar durumu ve kentsel alan kullanımları.....	69
4.2.9 Çevre düzeni planları.....	73
4.3 Açık ve Yeşil Alanlar.....	77
4.3.1 Resmi kurumlara ait açık ve yeşil alanlar.....	77
4.3.2 Konut bahçeleri.....	79
4.3.3 Çocuk oyun alanları.....	81
4.3.4 Spor alanları.....	83
4.3.5 Parklar.....	84
4.3.6 Mezarlıklar.....	87
4.3.7 Yollar, meydanlar ve diğer açık alanlar.....	88
4.3.8 Orman ve ağaçlandırılmış alanlar.....	94
4.3.9 Su yüzeyleri.....	96
4.3.10 Tarım alanları.....	97
5.SONUÇ ve ÖNERİLER.....	98
6.KAYNAKLAR.....	115
EKLER.....	121
ÖZGEÇMİŞ.....	126

ÇİZELGE DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge 2.1 : Nüfusu 100.000 olan bir kent için açık ve yeşil alan ihtiyacı.....	13
Çizelge 2.2 : 500.000 nüfuslu bir kent için açık ve yeşil alan ihtiyacı.....	14
Çizelge 2.3 : Açık-yeşil alan standartları.....	15
Çizelge 2.4 : Planlama mevzuatında açık ve yeşil alan standartları.....	15
Çizelge 2.5 : Sosyal açık ve yeşil alanlara dair standartlar.....	17
Çizelge 2.6 : Kent içindeki konumuna göre açık ve yeşil alan sınıflandırması.....	24
Çizelge 2.7 : Mülkiyet durumuna göre açık ve yeşil alan sınıflandırması.....	25
Çizelge 2.8 : Eylem biçimleri ve kullanım yoğunluğuna göre açık ve yeşil alanlar	25
Çizelge 4.1 : Kırklareli merkez ilçesine ait büyük toprak gruplarının alansal dağılımı.....	49
Çizelge 4.2 : 2012 yılı Kırklareli merkez ilçesine ait tarım alanlarının sınıfsal dağılımı.....	51
Çizelge 4.3 : Kırklareli merkez ilçedeki korulara ait bitki varlığı.....	54
Çizelge 4.4 : Kırklareli kent merkezinde peyzaj düzenlemelerinde kullanılan bitkiler.....	55
Çizelge 4.5 : Kırklareli merkez ilçe nüfusunun yaş grubu ve cinsiyete göre dağılımı.....	58
Çizelge 4.6 : Kırklareli kent merkezi nüfusunun mahallelere göre dağılımı.....	58
Çizelge 4.7 : Kırklareli merkez ilçesinin arazi kullanımı.....	64
Çizelge 4.8 : Kırklareli kent merkezi alan kullanımları.....	71
Çizelge 4.9 : Resmi kurumlara ait açık ve yeşil alanlar.....	77
Çizelge 4.10 : Kırklareli kent merkezinde konutlara ait açık ve yeşil alanlar.....	80
Çizelge 4.11 : Kırklareli kent merkezinde bulunan çocuk oyun alanlarının konumları ve alanları.....	82
Çizelge 4.12 : Kırklareli kent merkezinde bulunan spor tesislerinin konumları ve alanları.....	83
Çizelge 4.13 : Kırklareli kent merkezindeki parkların konumları ve alanları.....	84
Çizelge 4.14 : Kırklareli kent merkezinde bulunan mezarlıkların konumları ve alanları.....	87
Çizelge 4.15 : Kırklareli kent merkezinde bulunan refüj ve kavşaklara ait yeşil alan miktarları.....	88
Çizelge 4.16 : Kırklareli kent merkezinde bulunan meydanların konumları ve alanları.....	90
Çizelge 5.1 : İmar Planı'na göre öngörülen açık ve yeşil alan miktarı.....	101
Çizelge 5.2 : Kırklareli kent merkezinde aktif ve pasif açık ve yeşil alanların mahallelere göre dağılımları.....	102
Çizelge 5.3 : Kırklareli kent merkezine ait mevcut açık ve yeşil alanların mahallelere göre dağılımı.....	103
Çizelge 5.4: Kırklareli kent merkezinde açık ve yeşil alanların gerçekleştirme durumu.....	105
Çizelge 5.5: Açık ve yeşil alanlara ait veriler üzerinden elde edilen değerler.....	106

ŞEKİL DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.1 : A. Miliutin tarafından önerilen lineer kent modeli.....	8
Şekil 2.2 : Le Corbusier'in Paris için önerdiği çağdaş kent planından bir eskiz.....	8
Şekil 2.3 : Geniş saha şehir planı.....	9
Şekil 2.4 : Howard'ın bahçe-kent planı.....	9
Şekil 2.5 : Bağlantılı ve bağlantısız açık ve yeşil alan sistemleri.....	18
Şekil 2.6 : Farklı ülkelere ait yeşil kuşak planları.....	19
Şekil 2.7 : Yeşil kama sistemi.....	20
Şekil 2.8 : Yeşil örgün sistemi.....	21
Şekil 2.9 : Rekreasyon ve doğa koruma işlevine sahip bir yeşil yol kesiti.....	23
Şekil 3.1 : Kırklareli ilinin konumu ve araştırma alanının sınırları.....	38
Şekil 3.2 : Araştırmaya ait yöntem akış şeması.....	40
Şekil 3.3 : Kırklareli kent merkezi İmar Planı.....	41
Şekil 4.1 : Kırklareli merkez ilçesinin yükseklik grupları haritası.....	44
Şekil 4.2 : Kırklareli merkez ilçesinin eğim grupları haritası.....	45
Şekil 4.3 : Kırklareli merkez ilçesinin jeolojik yapı haritası.....	47
Şekil 4.4 : Kırklareli merkez ilçesinin hidroloji haritası.....	48
Şekil 4.5 : Kırklareli merkez ilçesinin büyük toprak grupları haritası.....	50
Şekil 4.6 : Kırklareli merkez ilçesinin arazi kullanım yetenek sınıfları haritası.....	52
Şekil 4.7 : Kırklareli ilinin ekonomik yapısı.....	59
Şekil 4.8 : Marmara Bölgesi ulaşım ağı.....	60
Şekil 4.9 : İstanbul-Edirne-Kırklareli demiryolu güzergahı.....	61
Şekil 4.10 : Kavaklı Meşe Korusu Tabiat Parkı'ndan bir görünüm.....	62
Şekil 4.11 : Seyfioğlu Tabyasına ait görünümler.....	63
Şekil 4.12 : Yayla Mahallesi'nde bulunan sivil mimari örneklerden görünümler....	64
Şekil 4.13 : Kırklareli merkez ilçesinin arazi kullanım haritası.....	65
Şekil 4.14 : Kırklareli kent merkezinde bulunan mahalleler.....	67
Şekil 4.15 : Kırklareli kent merkezi gelişim alanları.....	68
Şekil 4.16 : Kırklareli kent merkezine ait mahallelerin alan dağılım oranları.....	69
Şekil 4.17 : Kırklareli kent merkezi 1/5000 ölçekli İmar Planı.....	70
Şekil 4.18 : Kırklareli kentsel sit alanı koruma amaçlı imar planı.....	72
Şekil 4.19 : Kırklareli İli 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda Kırklareli merkez ilçesi.....	76
Şekil 4.20 : Kırklareli Gençlik Spor İl Müdürlüğü'ne ait çay bahçesinden bir görünüm.....	77
Şekil 4.21 : İstasyon Mahallesi İstiklal İlköğretim Okulu'ndan bir görünüm.....	78
Şekil 4.22 : 200 konutlardan bir görünüm.....	79

Şekil 4.23 : Kırklareli kent merkezinde yer alan çocuk oyun alanlarından görünümler.....	81
Şekil 4.24 : Kırklareli şehir stadyumu ve spor tesislerinden bir görünüm.....	83
Şekil 4.25 : Kırklareli kent merkezinde bulunan parklardan görünümler.....	86
Şekil 4.26 : Şevket Dingiloğlu Parkı'ndan bir görünüm.....	86
Şekil 4.27 : Eski mezarlıktan bir görünüm.....	87
Şekil 4.28 : Öztürk Bulvarı'na ait refüj ve kavşak düzenlemesi.....	89
Şekil 4.29 : Kırklareli kent merkezinde bulunan meydanlardan görünümler.....	90
Şekil 4.30 : İstasyon Caddesi'nden bir görünüm.....	91
Şekil 4.31 : Kırklareli demiryolu istasyonundan bir görünüm.....	92
Şekil 4.32 : Cumhuriyet Caddesi'nden bir görünüm.....	92
Şekil 4.33 : Karaumur Bey Caddesi'nden bir görünüm.....	92
Şekil 4.34 : Öztürk Bulvarı'ndaki yol kenarı ve kaldırım bitkilendirmesi.....	93
Şekil 4.35 : Karahıdır Korusu'ndan bir görünüm.....	95
Şekil 4.36 : İnci Deresi kenarı ağaçlandırması.....	95
Şekil 4.37 : DSİ tesislerinden bir görünüm.....	95
Şekil 4.38 : İnci Dere'den bir görünüm.....	96
Şekil 4.39 : Kocaköprü(Bağlar) Dere'den bir görünüm.....	96
Şekil 5.1 : Kırklareli kent merkezine ait açık ve yeşil alanların durumu.....	108
Şekil 5.2 : Kırklareli merkez ilçesine ait açık ve yeşil alan sistem önerisi.....	112

KISALTMALAR

APS : Avrupa Peyzaj Sözleşmesi

BOTAŞ : Boru Hatları İle Petrol Taşıma Anonim Şirketi

ÖBA : Önemli Bitki Alanı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

ÖNSÖZ

Lisansüstü eğitimim ve “Kırklareli İli Merkez İlçe Açık ve Yeşil Alan Sisteminin Saptanması ve Peyzaj Planlama İlkeleri Açısından İncelenmesi” konulu tez çalışmam boyunca, her aşamada desteğini ve bilgilerini benden esirgemeyen tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Aslı B. KORKUT’ a teşekkürlerimi sunarım.

Bugünlere gelmemde büyük emekleri bulunan, her zaman ve her koşulda bana destek olan aileme teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

Ağustos 2015

Özge YÜCESU
Peyzaj Mimarı

1.GİRİŞ

Günümüzde birçok araştırma, kentsel mekanın ve kent yaşamının baskısı altında bulunan kent insanının fiziksel ve psikolojik açıdan rahatlaması, rekreasyonel faaliyetlerde bulunması ve sosyo-kültürel açıdan gelişimi üzerinde açık ve yeşil alanların olumlu etkisi olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte açık ve yeşil alanların kentin fiziksel yapısındaki yeri ve önemi de göz ardı edilemez. Açık ve yeşil alanların kent yapısına olan katkıları göz önünde bulundurulduğunda; kentlerin kitle-boşluk oranı bakımından dengeli olabilmesi için yeterli miktarda açık ve yeşil alana gereksinimleri vardır.

Kentlerde fiziki ve sosyal dengeyi kurabilmek için açık ve yeşil alanların kent içinde homojen olarak dağılması ve bu alanların korunması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu anlamda açık ve yeşil alanların sadece kentlerdeki varlıkları yeterli değildir, sistemli bir şekilde planlanmaları da gerekmektedir.

Dünya kentlerinde açık ve yeşil alanlarla ilgili uygulamalara bakıldığında; bu alanların kent içinde homojen olarak dağılımının sağlanması, büyük oranda açık ve yeşil alanların sistemsel olarak planlanmasıyla sağlanmaktadır. Bu uygulamalarda açık ve yeşil alanların oluşturduğu sistemsel bütünlüğün estetik, fonksiyonel (kentin fiziki yapısına olan katkısı, rekreasyon, ekonomik, eğitsel) ve kent ekolojisine katkılarını daha etkin bir biçimde yerine getirdiği bilinmektedir.

Türkiye’de ise planlı bir açık ve yeşil alan gelişiminden söz etmek mümkün değildir. Bunun en önemli sebebi, Türkiye’de hızlı ve kontrolsüz kentleşme nedeniyle açık ve yeşil alanların göz ardı edilmesidir. Ayrıca planlama mevzuatında açık ve yeşil alanların planlanması ve uygulanmasına dair hükümlerin yeterli ve net olmayışı da sistemli bir gelişimin oluşturulamaması üzerinde etkilidir. Bu durum nedeniyle kentlerimizin fiziksel yapısının ve kentsel yaşamın olumsuz etkilendiğini görmekteyiz (Gül ve Küçük 2001).

Kentsel mekanın sunduğu yaşam şartlarının yetersiz, sağlıksız ve kalitesiz olması, toplumu fiziksel ve sosyal açıdan olumsuz etkilemektedir. Diğer taraftan günümüzde dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de kentsel yerleşimler, kırsal ve doğal alanlara doğru daha çok genişlemektedir. Bu da hem toplumsal açıdan büyük önemi olan tarım alanlarını azalmasına yol açmakta hem de ekosistemde geri dönüşü oldukça zor olan zararlara neden olmaktadır.

Kentlerin fiziksel ve sosyal açıdan daha sağlıklı ve yaşanılabilir mekanlar haline getirilebilmesi için ülkelerce ve kuruluşlarca bir çok toplantı, kongre ve araştırma yapılmaktadır.

Bu araştırmalar yeni kentler kurarken, eski kentleri yeniler veya onlara gelişme yollarını gösterirken; kent doğuşunun ana nedeni olan toplumun fizik, fizyolojik ve psikolojik açıdan sağlık koşullarını, sosyal ve ekonomik, kültürel ve estetik, çeşitli rekreatif ihtiyaç ve isteklerini karşılayacak, yaşadığımız çevrenin ekolojik özelliklerine ve güzelliklerine en az zarar verecek biçimde bir kent düzeni oluşturmak zorunluluğuna dikkat çekmektedir (Pamay 1978'den değiştirilerek).

Buradan yola çıkarak, Kırklareli gibi yeni gelişmekte olan, doğal ve kültürel potansiyele sahip bir kentin açık ve yeşil alanlarının sistem yaklaşımıyla değerlendirilmesi ve geliştirme yollarının tespit edilmesi bu çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır. Özellikle son beş yıl içinde hızlı bir kentleşme sürecine giren Kırklareli' de, 2007 yılında Kırklareli Üniversitesi yapılandırılması nüfusun hızlı atışı üzerinde oldukça etkili olmuştur. Kırklareli ilinde nüfus dinamiği yaratacak nedenlerden bir diğeri ise sanayinin artan bir hızla gelişmesidir (Anonim 2011 a).

Bu etkenlere bağlı olarak kentin nüfusunda artışlar ile birlikte yeni ve hızlı kentsel gelişmeler yaşanmaya başlanmıştır. Hızlı bir kentleşme ve nüfus artışı sürecine girmiş olan ilde, kent merkezinde bulunan açık ve yeşil alanların bu süreçteki yerinin ortaya konulması; hem kent hem kent yaşamı açısından önem taşımaktadır.

Araştırma kapsamında Kırklareli merkez ilçeye ait doğal ve kültürel değerler ile kent merkezine ait açık ve yeşil alanlar peyzaj planlama ilkeleri açısından incelenmiştir. Kırklareli merkez ilçesinde tarım ve orman alanları büyük yer kaplamaktadır. Kentleşmenin ve nüfusun yüksek olduğu kesimler ise daha çok verimli tarım arazilerinin bulunduğu güney kesimlerdir. Bu kesimde yer alan kent merkezine ait açık ve yeşil alan varlığı ortaya konulmuştur. Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak kentte açık ve yeşil alanların planlanması ve uygulanmasına yönelik sorunlar tartışılmıştır.

Kentin fiziksel ve sosyal açıdan daha dengeli gelişebilmesi, açık ve yeşil alan bakımından kentlinin ihtiyaçlarına cevap verebilmesi amacıyla, mevcut açık ve yeşil alanların korunması, yeni açık ve yeşil alanların ise sistem yaklaşımıyla geliştirilmesine ilişkin öneriler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2. KURAMSAL TEMELLER VE KAYNAK ARAŞTIRMASI

2.1. Kent ve Kentleşme Kavramı, Kentsel Yaşam Kalitesi

Kent kavramı ve tanımı bilimsel araştırma alanlarına göre farklılık göstermektedir. Bu tanımlarından bazılarına Gürpınar (1996) aşağıdaki gibi değinmiştir.

Sosyal bilimciler kenti, toplumsal bakımdan benzerlik göstermeyen bireylerin oluşturduğu, göreceli olarak geniş, yoğun nüfuslu ve mekanda süreklilik gösteren bir yerleşme olarak tanımlamaktadır.

Ekonomistlere göre kent, mal ve hizmetlerin üretim, dağıtım ve tüketimi sürecinde toplumun sürekli olarak değişen gereksinimlerini karşılamak için ortaya çıkan bir ekonomik mekanizmadır.

Yönetmelik sınır ve nüfus ölçütlerine göre değerlendirildiğinde yönetmelik örgüt biriminin sınırları içinde kalan ve belli bir nüfus düzeyini aşmış yerleşmelere kent denmektedir. Ülkemizde nüfusu 10.000 geçen yerleşmeler kent olarak nitelendirilmektedir.

Kentler günümüzün egemen bir yerleşim biçimidir. Bunun nedeni ise sanayi devrimi ve teknolojik gelişmeler ile kentsel mekanların biçim ve işlevlerinin değişmesi ile açıklanmaktadır. Sanayi devrimiyle birlikte kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artması, işbölümünün çeşitlenmesi, toplumsal yapının değişimi gibi çeşitli etkenler kentleri belirli aşamalardan geçirerek değişme ve gelişme eğilimi içine sokmuştur. Bu değişme ve gelişme sürecine ise kentleşme adı verilmektedir (Topal 2004'dan değiştirilerek).

Kentleşme, sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşul olarak kent sayısının artmasını ve günümüzdeki kentlerin ortaya çıkmasını sağlayan toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere has değişikliklere neden olan bir nüfus birikimi sürecidir (Keleş 1990'e atfen Gürpınar 1996). Bu birikim süreci sanayi devriminden bu yana artarak devam etmektedir. Birleşmiş Milletler 2014 yılında yayınladığı Dünya Kentleşme Beklentileri Raporu'nda halen dünya nüfusunun %54'ünün kentlerde yaşadığını ve bu oranın 2050 yılında %66'ya çıkarak dünya nüfusunun 2/3'nü kapsayacağını belirtmektedir (Anonymous 2014 a).

Dünyada sanayileşme ve kentleşmenin geldiği durum iklim değişikliği, sera gazı etkisi, doğal kaynakların tahribi, doğal çevre üzerinde yoğun olarak görülen kirlilik, ekolojik dengenin bozulması gibi özellikle çevresel sorunlar olarak kendini göstermektedir. Bununla birlikte doğal çevrenin yapay çevrelere dönüşmesi toplumsal olarak doğadan uzaklaşmaya neden olmuş ve plansız ve kontrolsüz gelişen yapılaşma insan algı ve ölçüsünü aşmaya

başlamıştır. Bu durum insanlar üzerinde fiziksel ve psikolojik baskılara neden olmakta, insan sağlığını ve yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir.

Bu noktada kentlerin yaşanabilirliği ve kentsel yaşam kalitesi kavramına değinilmek yerinde olacaktır. Kavramsal olarak kentlerin yaşanabilirliği; kentlerde yaşam kalitesini açıklayan, fiziksel çevre, sosyal çevre ve ekonomik çevre kalitesine yönelik bileşenlerden oluşmaktadır. Bu koşulların birkaçının ya da tamamının aynı kentte toplanması kentte yaşayanların günlük yaşamı için ihtiyaç duydukları sağlıklı çevresel şartların ve yaşam kalitesini oluşturmaktadır (Karadağ 2009).

Velioğlu (1996) insanın fiziksel ve psikolojik özellikleri ve ihtiyaçları göz önüne alınarak, fiziksel ve davranışsal bileşenlerden oluşan çevreden beklentilerini, aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- Çevrenin, insanın bilme ve ilişki kurma ihtiyacı doğrultusunda net, algıya açık ve harekete elverişli olması (insan-insan ve insan-fiziksel çevre ilişkileri bağlamında)
- Çevrenin, insana kendisi için düzenlenmiş olduğu duygusunu vermesi,
- Fiziksel çevrenin, insan ölçeği bağlamında insanın mekansal beklentilerine cevap verebilmesi,
- İnsan ölçeği ve alışkanlıklarına saygı,
- Çevrenin, aktivite olanağı açısından çeşitlilik, zenginlik içermesi, canlı ve çekici bir yaşantıya sahip olması, seçme şansı sunması,
- Yerel kimliklerin değerlendirilmesi,
- Çevrenin insanlar tarafından sahiplenilmesinin sağlanması,
- Ekolojik değerlere saygı,

Lynch (1981) kentlerde fiziksel çevre açısından kalitenin insanların kent ile olan ilişkilerini sergiledikleri kentsel mekanların kalitesine bağlı olduğunu belirtmektedir. Kentsel mekansal kaliteyi oluşturan elemanlar; mimari form, ölçek, özgün belirleyiciler (landmark), vistalar ile açık alanlar ve yeşil alanlardır.

2.2. Kentin Fiziksel Karakteri

Toplumlar belli amaçlar doğrultusunda (ikamet, çalışma, idare, dinlenme-eğlenme) buldukları mekanı belirledikleri fonksiyonlara yönelik olarak bölümlenme ve sınırlandırma yaparak, kentlerin fiziksel yapısını oluşturmuşlardır. Kentsel mekanın yararlanma amaçlarına göre ayrılması işlemine bölgeleme (zoning) denmektedir (Pamay 1978).

Geray (1972) kent düzeni, sağlığı ve estetiği gibi toplum yararını oluşturan nedenlerle kentte her kullanıma belli bir yer ayrılması, her yapı ve tesisin planda kendine ayrılan bu yerde kurulmasının bölgelemenin ana ilkesi olduğunu belirtmiştir.

Ergen (1981) kentlerde 5 ayrı bölge bulunduğunu belirtmektedir (Korkut ve ark 2010). Bunlar;

- **Hizmet Bölgesi (Kent merkezi-sosyal, kültürel vb. hizmetler) :** Bu bölge, kent yönetiminin, ayrıca sosyal yaşamın en yoğun biçimde yer aldığı ve kent tarafından karşılanan en önemli merkezi hizmetlerin bulunduğu kısımdır. Eğitim, sağlık kurumları, dükkanlar, bürolar, bankalar, yönetim binaları, kitaplık, müze, tiyatro ve dini yapılar gibi sosyal ve kültürel açıdan önemli binalar, merkezi alanın esas unsurlarıdır.
- **Çalışma Bölgesi :** Büyük ve küçük çapta imalat yapan endüstriyel kuruluşlarla elektrik ve gaz jeneratörlerinin, büyük eşya depolarının yerleştiği kısım olup, kendi bünyesinde birçok alt bölümlere ayrılabilir.
- **İskan (Konut) Bölgesi :** Bu bölge insanların yaşadığı kısımdır. Prensipde ev ve bahçelerden oluşmasına karşın, ilkokullar, mahalli alışveriş alanları ve açık alanlar, küçük ve hafif ölçekli endüstri tesisleri gibi diğer birçok kullanımları da içerir.
- **Dinlenme Bölgesi (spor, eğlence, rekreasyon alanları vb.) :** Bu bölge şehir içinde ve çevresinde bir yüzey olup, insanların dinlenmeye ve eğlenmeye olan gereksinimlerini karşıladıkları alanlar olarak tanımlanabilir.

Geray (1972) kentlerde konut, endüstri, ulaşım, ticaret, kamu hizmetleri, açık ve yeşil alan gibi çeşitli kullanımlar arasındaki işlevsel bağlantıların kentin fiziki yapısındaki yerlerine dikkat çekmektedir.

2.3. Açık ve Yeşil Alan Kavramı

Genel anlamıyla açık alanlar, insanların yaşantısını sürdürdüğü, kapalı mekanların dışında kalan alanlar veya bir bakıma açık(serbest)yüzeylerdir (Pamay 1978).

Öztan (1968), Akdoğan (1987), Özbilen (1991) açık alan kavramını, dış mekan üzerinde herhangi bir amaca göre yapılaşmanın olmadığı ve herhangi bir rekreasyonel kullanım için uygun potansiyel imkanı bulunan, mimari yapı ve ulaşım alanları dışında kalan açıklıklar veya boş alanlar olarak tanımlamaktadır. Yeşil alan kavramını ise, mevcut açık alanların bitkisel elemanlar (odunsu ve otsu bitkiler) ile kaplı veya kombine edilmiş yüzey alanları olarak tanımlamaktadır (Gül ve Küçük 2001).

Uyar ve Durmuş (1992)'a göre açık alanlar, yerleşim eyleminin var olagelen tüm aktivitelerine açık, yapı kitleleri ve oluşturdukları yığınlar arasında yer almış, doğallık taşıyan, kırdan ya da kentte konut-ticaret-sanayi-depolama-yönetim-egitim... vb. amaçlı kullanımlar dışı, rahatlama olanağı yaratan kent parçaları olarak tanımlanmaktadır. Yeşil alanlar, yerleşim yığınları içinde yer alan açık alanların bitkisel materyal ve yapısal donanım ile organize ve planlı bir biçimde düzenlenmeleri ile ortak ve kitlesel kullanımlı, içinde gezilip dolaşılmanın da ötesinde mekan olgusunu kurgulayan alanlar şeklinde tanımlanmıştır.

Önder (1997) açık alanları işlevsel olarak ele alarak, açık kavramının boş veya yeşil kavramı ile aynı olduğunu, boş alanları inşa edilmemiş alanlar, yeşil alanları ise fiziki yönden açık olmayan fakat işlevleri yönünden açık olan alanlar olarak kabul etmektedir. Bu yönüyle yalnızca yeşil alanların değil bunların dışında halen yapılaşmamış açık alanları da yeşil olmasalar dahi yeşil alan kapsamına gireceğini belirtmektedir. Yeşil alanları ise insanların ruhsal ve fiziksel performansını geliştirmek için kentsel gelişmenin bilinçli ve planlı bir biçimde düzenlenmesinde yeşil elemanların ve bu elemanları oluşturan yeşil alanların, yapı elemanlarıyla birlikte kullanıldığı alanlar olarak tanımlanmaktadır.

Açık ve yeşil alanlara dair tanımlar araştırmacılara göre değişse de bu alanların genelde birbiriyle ilişkilendirildiği görülmektedir. Bunun sebeplerinden ilki: açık alanların kentlerin alan kullanım planlamasında yeşil alan ihtiyacını karşılamaya yönelik potansiyeli arttırabileceği düşüncesidir. İkincisi ise; kentleşme, sanayileşme ve nüfus artışı sebebiyle açık ve yeşil alanların kent merkezine yaklaştıkça sayıları ve yüzölçümleri azalmaktadır. Bu bakımdan açık alanlar ve yeşil alanlar, kentteki kontrolsüz alan kullanımına karşı konulması bakımından birbirleriyle ilişkilendirilmektedirler (Özcan 2000'den değiştirilerek).

2.4. Kent Formu ile Açık ve Yeşil Alan İlişkisi

Kentlerin fiziksel karakterlerinin oluşumu, gelişimi ve bunda etkili olan faktörlerin daha detaylı araştırılması sonucu kent formu kavramı ortaya çıkmış ve günümüze kadar çeşitli ölçeklerdeki (bölgesel, kentsel, mahalleler, blok ve sokaklar) çalışmalarla daha da geliştirilmiştir (Yazgı 2006'dan değiştirilerek).

Yenice (2005) kent formunu; sosyal, ekonomik ve doğal yapı unsurlarına bağlı olarak, kentlerin arazi kullanım yapısı, yoğunluğu, ulaşım sistemi ve kentsel biçiminin bir araya gelerek belirli bir zaman kesitinde oluşturduğu mekansal bir organizasyon ve toplumsal ilişkilerin birer yansıması olarak ifade etmektedir.

Lynch (1954) kent formunun değerlendirilmesinde temel unsurları fonksiyonlar (konut, sanayi, yeşil alanlar, sosyal donatı alanları yer seçimleri),yoğunluk, makroform ve bu faktörlerin birbiri ile ilişkileri olarak belirlemiştir (Yenice 2005). Kent formunun değerlendirilmesinde etkili olan bütün bu unsurlar kentte farklı kombinasyonlarla birleşerek, değişik biçimlerde karşımıza çıkmaktadır.

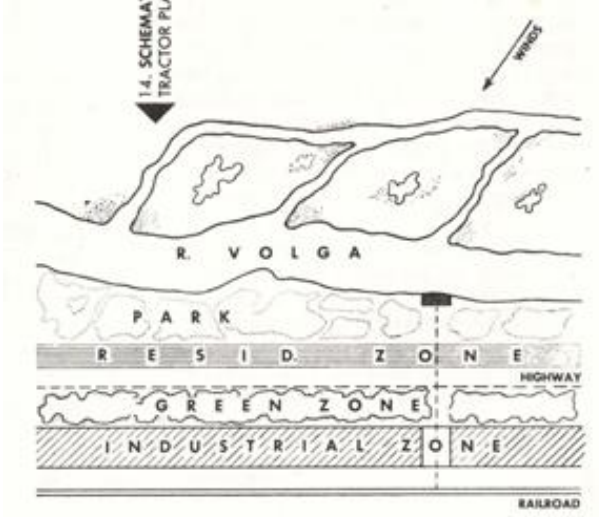
Moughtin ve Shirley (2005) kent formunu doğrusal, grid ve merkezi olmak üzere üç ana formda ele almıştır. Bu üç kent formu farklı kentlerde çeşitli amaçlar için bir arada kullanılmasıyla birçok melez form ortaya çıkmakta veya bu formlar çeşitli araştırmacılara göre farklı isimler alabilmektedir.

2.4.1. Doğrusal kent formu

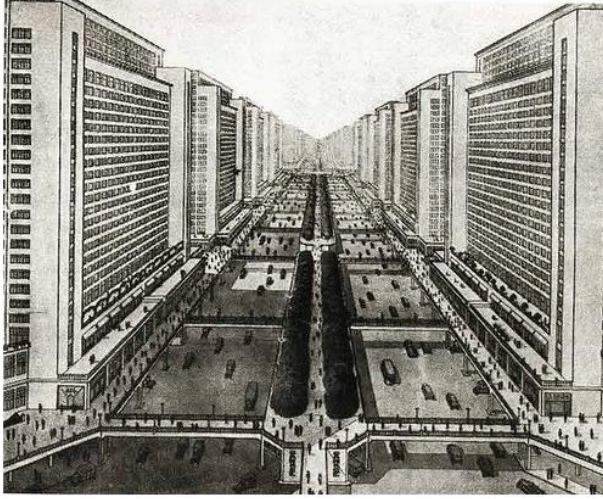
Doğrusal kent formu: üretim, yerleşim, ticaret gibi yoğun işlevlerin kullanımında ve büyük ölçeklerde devamlılığı olan doğrusal ulaşım açısından oluşmaktadır (Lynch 1981). Doğrusal kentin temel özelliği kent içinde ve kent dışındaki yoğun ve hızlı kitlesel hareketlerle (yaya, motorlu taşıt) başa çıkabilmesidir. Bu formun öncüleri Arturo Soria y Mata ve A. Miliutin'dir (Moughtin ve Shirley 2005).

Alexander Milliutin tarafından hazırlanan lineer kent planında geniş bir anayol ve buna paralel olarak yerleşmiş kullanımlar mevcuttur (Şekil 2.1.). Bu kullanımlardan endüstri zonunun olumsuz etkilerine karşı oluşturulan yeşil kuşak zonu tampon görevi üstlenmiştir. Bununla birlikte planda yine lineer olarak organize edilmiş yeşil alanlar da yer almaktadır (Şekil 2.2) (Önder ve Kurtaslan 2009).

20. yüzyıl plancılarından Le Corbusier' nin "Çağdaş Kent" planı da doğrusal kent formuna örnek oluşturan planlardandır (Şekil 2.2). Le Corbusier üç milyon kent sakini için hazırladığı planında, endüstri kentinin karmaşasına çözüm olarak ulaşım sisteminin geliştirilmesini ve şehir merkezinde fazla olan yapı yoğunluğunu hafifletmesini önermiştir. Bununla birlikte planında parklar; geniş aralıklarla düzenlenmiş dikey bir gelişme yaratılarak, caddeler ve anayolların kesişiminde, yapılar ise; yüksek katlı gökdelenler şeklinde tasarlanarak yoğun nüfusun toplumsal ve kültürel gereksinimleri için yeterli alan kazanılması amaçlanmıştır. Le Corbusier temiz hava ve yeşil alandan olabildiğince fazla yararlanılmasını sağlayan ve kentsel işlevler arasında hızlı ulaşımı temel alan geometrik bir plan oluşturmuştur (Ertan 2004).

Şekil 2.1. A. Miliutin tarafından önerilen lineer kent modeli (Moughtin 1999)

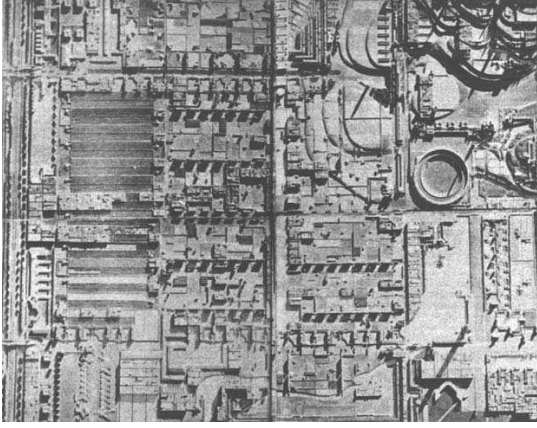

Şekil 2.2. Le Corbusier'in Paris için önerdiği çağdaş kent planından bir eskiz (Moughtin 1999)

2.4.2. Grid kent forumu

Grid plan birçok kültürde kentlerin en eski form şeklini oluşturmaktadır. Modern kentlerin birçoğunda da bu plan kullanılmaktadır. Grid kent formunun özelliği dikdörtgen ağı şeklindeki yolların kentsel alanı bloklara ayırması ve her yöne doğru bu yayılımı gösterebilmesidir (Lynch 1981).

Grid kent formunun öncülerinden Frank Lloyd Wright, Broadacre (Geniş Saha) planında kentsel alan kullanımlarını (sanayi, ticaret, konut vb. gibi) gelişmiş bir yol ağıyla bütünleştirmektedir (Şekil 2.3.). F.L. Wright'ın kent planında, insan ölçeğine bağlı kalarak, doğal çevreyi koruma çabası içinde, kentsel ve kırsal yaşamı bütünleştirmeyi amaçlamaktadır (Ertan 2004).

Şekil 2.3. Geniş Saha şehir planı (Moughtin ve Shirley 2005)

2.4.3. Merkezi kent formu

Merkezi kent formu içe dönük kent olarak da adlandırılmaktadır. İslam ve Ortaçağ şehirlerinin kentlerinin yerleşim biçimleri bu formdan oluşmaktadır. Merkezi şehir formu Avrupa’da ideal kent formunun geliştirilmesi üzerinde oldukça etkili olmuştur (Moughtin ve Shirley 2005).

19. yüzyılda Ebenezer Howard’ın Bahçe Şehir (Garden City) planı merkezi kent formuyla şekillenen en dikkat çekici plan olmuştur. Howard, kentsel ve kırsal yerleşmelerin olumlu yönlerini kombine ederek, yarı köy ve şehir kentler tasarlamıştır. Howard, Bahçe Şehir planında; teknolojiyi şehrin bünyesinden ayırmayı, toprağa bol üretim yaptırmayı, evleri yeşil bir kuşak gerisinde korumayı, rekreasyonel eylemler için yeterli sahalar ayırmayı öngörmüştür. Kentin tümü, iç içe daireler serisi halinde ele alınmış ve merkezde daha çok kamusal binalara, merkezdeki sahanın gerisinde ise mesken bölgelerine yer ayrılmıştır. Kent dışının tarım alanlarıyla kuşatılması tasarlanmıştır (Şekil 2.4) (Pamay 1978).

Şekil 2.4. Howard’ın bahçe-kent planı (Moughtin ve Shirley 2005)

2.5. Açık ve Yeşil Alanların İşlevleri

Açık ve yeşil alanlar ekolojik, toplumsal, estetik, psikolojik, ekonomik, fiziksel olmak üzere önemli işlevlere sahiptir. Bu anlamda çalışmada bu işlevlere değinilerek açık ve yeşil alanların önemi daha detaylı bir şekilde ortaya konulmuştur.

2.5.1. Ekolojik İşlevleri

Günümüzde kentsel gelişmelerin kent içindeki ve çevresindeki alanların iklimini önemli ölçüde değiştirdiği bilinmektedir. Bu anlamda artık kentlerin çevrelerindeki iklimlerden farklı olarak yapay iklimlere sahip olduğu söylenebilir. Bunun sebebi kentlerde binalar yükseldikçe doğal hava akımları bina yüzeylerine sürtünerek ısınmakta ve hızını kaybetmektedir. Böylece kentin belli bir seviyesinde devamlı şekilde sabit kalan bir hava tabakası oluşmaktadır (Akdoğan 1970).

Sıcak yüzeylerden bırakılan ısı ile birlikte endüstri tesisleri ve insan aktiviteleri sonucu oluşan antropojenik ısı, kentsel alanlardaki hava sıcaklığının çevredeki kırsal alanlara oranla çok daha yüksek olmasına neden olmakta ve bu olay kentsel ısı adası olarak adlandırılmaktadır. Bununla birlikte trafik, endüstri ve egzoz gazları ve tozları kent havasının kalitesini düşürmekte ve insan sağlığını doğrudan olumsuz etkilemektedir (Barış 2005).

Yapılan araştırmalar açık yeşil alanların, şehirlerin bozulan iklim şartlarını kısmen daha doğal hale getirebilen etkili vasıtalar olduğunu göstermektedir. Açık yeşil alanların havanın serinletilmesi, hava neminin artışı, temiz hava temini gibi kent iklimi üzerinde düzenleyici etkileri ile birlikte; oksijen üretimi, sera etkisinin azaltılması, toprak ve su korunması, kentsel su döngüsünün düzenlenmesi, havadaki tozların filtre edilmesi, gürültü absorpsiyonu olmak üzere kent ekosisteminde önemli ekolojik işlevleri bulunmaktadır (Barış 2005'dan değiştirilerek).

2.5.2. Toplumsal İşlevleri

Açık ve yeşil alanların toplum ve toplum yaşamı üzerindeki etkileri son derece önemlidir. Erdönmez ve Akı (2005)'ya göre bu alanlar kentlinin toplandığı, karşılaştığı, bireysel ve birlikte kendini ifade ettiği, kentli kültürünün oluşturulduğu toplumsal-davranışsal uzlaşma alanlarıdır. Açık ve yeşil alanlar sosyal aktivitelere, aktif ve pasif rekreasyon faaliyetlerine imkan sunarlar. Bu aktiviteler ve faaliyetler farklı grupları (milliyet, yaş, cinsiyet, etnik, fizik vb.) bir araya getirerek ortak bir noktada birleştirmektedir. Bu açıdan açık ve yeşil alanlar toplumsal hoşgörüyü katkıda buldukları söylenebilir.

2.5.3. Fiziksel İşlevleri

Yeterli büyüklük ve sayıdaki açık ve yeşil alanlar,kentsel gelişmenin sınırlandırılması,kentin istenen yönde gelişmesi,sanayinin sağlıksız gelişmesinin önlenmesi veya durdurulması işlevini yerine getirerek çeşitli kullanımlar için tampon görevi üstlenirler (Yılmaz 1994).

Öztürk (2004)'ün belirttiğine göre yerleşim yerinde ve çevrelerinde bulunan açık alanlar (orman alanları, yamaçlar, sırtlar, kıyılar ve vadiler) yalnızca varlıkları dolayısıyla bile kenti bölümleyen ya da kente biçim veren elemanlar olarak etkin olabilirler.Yeşil alanlar ise yaratacakları mekan strüktürleri ile kentin formu üzerinde etkili olabilirler.

2.5.4. Estetik İşlevleri

Açık ve yeşil alanlar mimari formların sert ve katı etkilerini kitlesel veya yüzeysel yapılarıyla yumuşatırlar. Öztürk (2004)'ün belirttiği gibi çocuk oyun alanı, park, mezarlık gibi alanlarda kullanılan yeşil elemanlar, mevsimlere göre değişen renk ve doku özellikleriyle, çiçek ve meyveleriyle insanların mevsimleri algılamalarında belirleyici olur, onların doğa olaylarını izlemelerinde etkili olurlar.

Kentsel yeşil alanlarda yeralan bitki materyalinin ölçü, form, doku, renk özelliklerinden faydalanılarak oluşturulan harmonili veya kontrast görünüm, yeşil alanların mekan özelliklerini kuvvetlendirerek kent insanının cezbedici bir estetik varlık olarak dikkatini çekmektedir. Siluet, gölge ve doku özellikleriyle kentsel mekanlara canlılık ve hareket kazandırırken tercih edilmeyen görünümü maskeleyerek rahatlık verici bir atmosfer oluştururlar (Öztürk 2004, Yeşil 2006).

2.5.5. Psikolojik İşlevi

Kentlerde büyük yapılar,çok katlı kitleler,trafik,kirlilik,kalabalık ve yoğun kentsel yaşam,duyularımız ve psikolojimiz üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir. Pamay (1978)'in belirttiği gibi insanlar kentlerde daimi bir psikolojik baskı altındadır ve bu durum insana huzursuzluk verir. Açık ve yeşil alanlar insanlar üzerindeki ,kentlerin ve kentsel yaşamın oluşturduğu baskıyı dengelemeye yardımcı olduğu bilinmektedir. Açık ve yeşil alanların koku,renk,doku,formu vb. gibi özellikleri insanların duyuları üzerinde olumlu etki oluştururken,insana doğayı hatırlatarak ruhsal açıdan da rahatlatıcı etkiye sahiptirler.

2.6.Açık ve Yeşil Alanlara Dair Standartlar

Kentlerde açık ve yeşil alan ihtiyacının belirlenmesi ve bu ihtiyacın karşılanabilmesi için bazı standart ve ölçütler oluşturulmuştur. Bu çalışmaların temeli yönetimler, plancılar ve araştırmacılar tarafından m^2 /kişi oranıyla açık ve yeşil alan ihtiyacı hesaplanmasına dayanmaktadır. Açık ve yeşil alanlar ile ilgili araştırmalar sadece kişi başına düşen açık ve yeşil alan miktarının belirlenmesiyle, bu alanların kentlerde homojen dağılımının sağlanamadığı göstermektedir. Açık ve yeşil alanların işlevleri, ulaşılabilir olması, donatı elemanları vb. gibi özelliklerinin de bu kapsamda değerlendirilerek, kentli için açık ve yeşil alan yeterliliğini ölçen kriterler olarak ele alınmasını gerekmektedir (Özcan 2000'den değiştirilerek).

Bununla birlikte değişik ülkelerdeki açık ve yeşil alan standartlarını belirlemeye yönelik yapılan çalışmalar, standartların ülkeden ülkeye değiştiğini hatta aynı ülkedeki kentlerde bile farklılaştığını göstermektedir. Standartlardaki farklılıkların oluşmasında fiziki etmenler, kent ve kentliye dair birçok özelliğin rol oynadığı bilinmektedir. Açık ve yeşil alanların miktarı, dağılımı, uygun bir yer seçimi bakımından fiziki etmenler (manzara ve eğim, jeolojik yapı, iklim, güneşlenme, bakı, hakim rüzgar yönü, doğal özellikli alanlar) ile doğrudan doğruya ilişkilidir (Yılmaz 1994'den değiştirilerek).

Açık ve yeşil alan standartlarının belirlenmesinde göz önünde bulundurulacak diğer bir etmen ise kente dair özelliklerin detaylı olarak araştırılmasıdır. Kent ölçeğinde yapılan araştırmalar sonucunda kente dair mevcut durum, bu durumun gelişme eğilimleri, kentin karakterine dair elde edilen veriler kentsel standartların oluşturulmasında, açık ve yeşil alanların kentteki homojen dağılımında bir basamak görevi görmektedir. Bununla birlikte kentin ekonomik yapısı, turizm potansiyeli, yerleşmelerinin gelişmişlik düzeyi ve sanayileşme durumu gibi özellikleri, kentteki açık yeşil alan ihtiyacında ve bu alanlara yüklenen fonksiyonda değişikliğe yol açmaktadır (Özcan 2000).

Kente dair özelliklerle birlikte ihtiyaç duyulan açık ve yeşil alanların tipinin ve miktarının tespit edilmesinde, kentliye dair gereksinimler ve özelliklerin belirlenerek değerlendirilmesi, kullanıcıların cinsiyet ve medeni durum, yaş, eğitim, gelir düzeyi, yöresel eğilim ve alışkanlıklara göre benzer gereksinimler göstermesi bakımından daha işlevsel bir açık ve yeşil alan hizmeti sağlamaktadır (Bakan ve Konuk 1987'den değiştirilerek).

Kentlerdeki açık ve yeşil alan miktarının belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalarda bazı standartlar oluşturulmuştur. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir.

Kent nüfus düzeyleriyle açık ve yeşil alan miktarı arasında daima doğru bir orantı olduğu gözlemlenmektedir. Kentsel alan büyüklüğüne bağlı olarak açık ve yeşil alan miktarı artmakta ve çeşitlenmektedir. Nüfus büyüklüğü ve yapısı ile birlikte, kentler için açık ve yeşil alan kademelendirilmesi yapılarak kişi başına düşen açık-yeşil alan miktarı saptanabilir. Nüfusu 100.000 olan bir kent için Öztan (1968), aşağıdaki kullanımları önermektedir (Çizelge 2.1.) (Çelik 2000).

Çizelge 2.1. Nüfusu 100.000 olan bir kent için açık ve yeşil alan ihtiyacı (Öztan 1968'a atfen Çelik 2000)

Açık ve Yeşil Alan Tipi	m²/kişi
Çocuk bahçeleri Dekoratif meydanlar Küçük yeşillikler	2.0-3.5 m ² /kişi
Gezinti yolları Yeşil arterler Kent meydanları	1.0-1.5m ²
Parklar	2 m ² /kişi
Merkezi Parklar	3 m ² /kişi

Şahin ve Barış (1998)' a göre 500.000 nüfuslu bir kent için eylem biçimlerine göre açık ve yeşil alanların standartları Çizelge 2.2.'de verilmiştir (Yücekaya 2013).

Kişi başına düşen m² ölçütünün yanı sıra ,açık ve yeşil alanların kent içinde daha erişilebilir ve homojen dağılımın sağlanması için etkili hizmet alanı (etki yarıçapı) kriterinin de göz önünde bulundurulması önem taşımaktadır (Çizelge 2.3.).

Etkili hizmet alanı; açık ve yeşil alanın bulunduğu alan merkez kabul edilmek şartıyla hizmet ettiği nüfus büyüklüğüne bağlı olarak kapsadığı alanı belirleyen sanal bir dairedir. Hizmet mesafeleri: büyüklüklere, donanımlara, konumlara, barındırdıkları fonksiyonlara ve erişime göre değişkenlik göstermektedir (Emür ve Onsekiz 2007).

Çizelge 2.2. 500.000 nüfuslu bir kent için açık ve yeşil alan ihtiyacı (Şahin ve Barış1998'a atfen Yücekaya 2013)

Türü	Dekar/Kişi	Yer Aldığı Alan
Aktif Alanlar		
Çocuk oyun yeri (aletli)	2da/1000 kişi	Oyun yerleri, Mahalle parkları
Gençler için oyun sahası	6da/1000 kişi	Oyun yerleri, Mahalle parkları
Yüksekokul öğrencileri için spor sahaları	6da/1000 kişi	Semt Parkı
Tenis, basketbol ve diğer sporlar	4da/1000 kişi	Oyun Sahaları
Yüzme	1 havuz/2500 kişi	
Büyük çapta kayak yarışları	400da/50000 kişi	Büyük bölge parkları
Tırmanma, kamping, tabiat üzerinde araştırma	40da/1000 kişi	Bölge parkları
Golf sahası		Bölge parkları
Pasif Alanlar		
Piknik alanları	16da/1000 kişi	Bütün parklarda
Hayvanat bahçesi, botanik bahçesi	4da/1000 kişi	Büyük şehir veya bölge parklarında
Diğer Alanlar		
Dinlenme alanlarında otopark	4da/1000 kişi	Oyun sahaları civarında
Kapalı alanlar(Eğlence yerleri)	4da/1000 kişi	Şehir bölge parklarında
Açık hava tiyatrosu	4da/1000 kişi	Şehir parklarında

Çizelge 2.3. Açık-yeşil alan standartları (Tümer 1976,Yıldızcı 1982, Bakan ve Konuk 1987, Türel 1988'e atfen Polat 2002)

Açık Yeşil Alanlar	Etkili Hizmet Alanı(Yarıçap)	Kullanıcı Yaş Grubu (Yaş)	Kişi Başına Büyüklük (Alan/1000 kişi)	Hizmet Ettiği Nüfus(Kişi)	İdeal Büyüklük (da)
Çocuk Bahçeleri	200-600m	0-3,4-7,8-15	4		8-16
Spor Alanları	2km	7 ve yukarısı	4	Bütün Kent	40-60
Mahalle Parkları	500-1.500 m	Bütün Yaşlar	8-12	3.500-5.000	20-40
Semt Parkları	1.000-2.500 m	Bütün Yaşlar	10-20	15.000-30.000	160-400
Kent Parkları	1-10 km	Bütün Yaşlar	80	Bütün Kent	400-800
Bölge Parkları	25-100 km	Bütün Yaşlar	750-3000	Bölge	2.000-4.000
Milli Parklar	Bütün ülke	Bütün Yaşlar	Değişken	Bütün Ülke	Değişken

2.7. Türkiye’de Açık ve Yeşil Alanlarla İlgili Yasal Düzenlemeler

Ülkemiz mevzuatında açık yeşil alanlara dair ilk standart 1933 yılında yürürlüğe giren 2290 Sayılı Belediyeler ve Yapı Yollar Kanunu’nda görülmektedir. Bundan sonra ise kentsel mekanın şekillenmesinde etkili olan imar kanunu ve ilgili yönetmeliklerinde yer verilen açık ve yeşil alanlara dair standartlar m²/kişi ölçütüne göre düzenlenmiştir, fakat kentlerin nüfusu, kentleşme ve nüfus yoğunluğu, doğal ve kültürel özellikleri gibi kriterler planlamalarda yeterince dikkate alınmamış ve standartlara da yansıtılmamıştır (Kart 2008’den değiştirilerek) (Çizelge 2.4.).

Çizelge 2.4. Planlama mevzuatında açık ve yeşil alan standartları (Kart 2008’den derlenerek)

Kanun ve Yönetmelik	Tarih	Toplam
2290 Sayılı Belediyeler ve Yapı Yollar Kanunu	1933	4 m ² /kişi
6785 Sayılı İmar Kanunu	1956	7m ² /kişi
3194 Sayılı İmar Kanunu	1985	7m ² /kişi

3194 sayılı İmar Kanunu'na ait yönetmeliklerden İmar Planı Yapımına ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelik'te 7m² olan açık ve yeşil alan standardı; 02.09.1999 tarihinde yayınlanan 23804 sayılı "İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik" ile kişi başına 10 m²'ye çıkarılmıştır. Belediye ve mücavir alan sınırları dışında yapılacak olan planlamalarda ise aktif yeşil alan miktarı kişi başına 14 m² ölçütü dikkate alınması önerilmektedir (Kart 2008).

Bu yönetmelikte kent nüfusu büyüklükleri ve açık yeşil alanlar kademelendirilmiştir. Bu kademelendirmeye göre çocuk bahçesi kişi başı 1,5 m²/kişi, oyun ve spor alanları 2 m²/kişi, mahalle parkları 1 m²/kişi, semt stadı 1 m²/kişi, park 1,5 m²/kişi olarak belirlenmiştir. Yönetmelikte nüfus büyüklüklerine göre; 5000 kişilik ilköğretim ünitesi düzeyinde 1,5 m²/kişi büyüklüğünde çocuk bahçesi, 15000 kişilik mahalle ünitesi düzeyinde 2 m²/kişi mahalle parkı ve 2 m²/kişi spor alanı olmak üzere toplam 4 m²/kişi yeşil alan ve 45000 nüfuslu kent ünitesi düzeyinde ise 3,5 m²/kişi büyüklüğünde kent parkı ve 1 m²/kişi büyüklüğünde stadyum olmak üzere toplam 4,5 m²/kişi yeşil alan öngörülmüştür (Kart 2008).

İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelik, 14 Haziran 2014 tarihinde yayınlanan Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği ile yürürlükten kaldırılmıştır. İmar planlarının yapımı ve değişikliklerinde, planlama alanı veya bölgenin şartları ile gelecekteki gereksinimler göz önünde tutularak, yönetmeliğin Ek-2 çizelgesinde belirtilen asgari standartlara uyulması esas kabul edilmiştir (Anonim 2014 b).

Açık ve yeşil alanlara ilişkin belirlenen standartlarda 1999 tarihli yürürlükten kaldırılan yönetmelikteki belirlenen standartlar aynen korunmuştur. Açık ve yeşil alanlara dair sınıflandırmaya gidilerek, 1985 tarihli İmar Planı'ndaki sosyal ve kültürel altyapıda tanımları geçen alanların "sosyal açık ve yeşil alan tipleri" olarak ele alındığı görülmektedir (Çizelge 2.5.).

Bununla birlikte yönetmelikte açık ve yeşil alanların planlamasına dair bazı hususlara değinildiği görülmektedir. Yönetmeliğin 12. Maddesi'nde imar planlarının; eğitim, sağlık ile yeşil alanların hizmet etki alanındaki nüfusun erişme mesafesi, topoğrafya, yapılaşma, yoğunluk, mevcut doku, doğal ve yapay eşikler gibi hususlar dikkate alınarak planlanmasına değinilmiştir. Belirtilen hususların uygun olması halinde ise yönetmelikteki 12. Madde'nin (2.), (3.) ve (4.) Fıkraları'nda belirtilen asgari yürüme mesafelerine uyulması esas alınmıştır. Yönetmeliğin 12. Maddesinin 2. ve 4. fıkralarında değinilen yürüme mesafeleri ilgili hususlar aşağıdaki gibidir (Anonim 2014 b'den derlenerek);

- 2.Çocuk bahçesi, oyun alanı, açık semt spor alanı, aile sağlık merkezi, kreş, anaokulu ve ilkokul fonksiyonları takriben 500 metre, ortaokullar takriben 1.000 metre, liseler ise takriben 2.500 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabilir.
- 4. Brüt nüfus yoğunluğu 100 kişi/ha ve daha az olan yerleşim bölgelerinde, dağınık kırsal nitelikli yerleşmelerde veya yerleşik alanlarda uygun büyüklük ve nitelikte alan bulunamaması halinde veya bu fonksiyonlara ulaşımı zorlaştıran doğal ya da yapay eşikler olması nedeniyle yürüme mesafeleri artırılabilir şeklindedir.

Yönetmeliğin 23. Maddesi'nde, nazım imar planlarında: park, çocuk bahçesi, oyun alanı, meydan gibi açık alanların, mahalle ve semt ölçeğinde merkezlerle birlikte tasarlanmasına değinilmiştir. Açık ve yeşil alan ile diğer sosyal ve teknik altyapı alanlarının bir bütün olarak, erişilebilir şekilde merkezlerle birlikte planlanması esas kabul edilmiştir (Anonim 2014 b'den derlenerek).

Çizelge 2.5. Sosyal açık ve yeşil alanlara dair standartlar (Anonim 2014 b)

Nüfus Grupları		0-75.000		75.000-150.000		150.000-500.000		500.000+	
Altyapı Alanları		m ² /kişi	Asgari Birim Alan(m ²)	m ² /kişi	Asgari Birim Alan(m ²)	m ² /kişi	Asgari Birim Alan(m ²)	m ² /kişi	Asgari Birim Alan(m ²)
Sosyal Açık ve Yeşil Alanlar	Çocuk Bahçesi	10		10		10		10	
	Botanik Parkı								
	Hayvanat Bahçesi								
	Mesire Yeri								
	Rekreasyon								

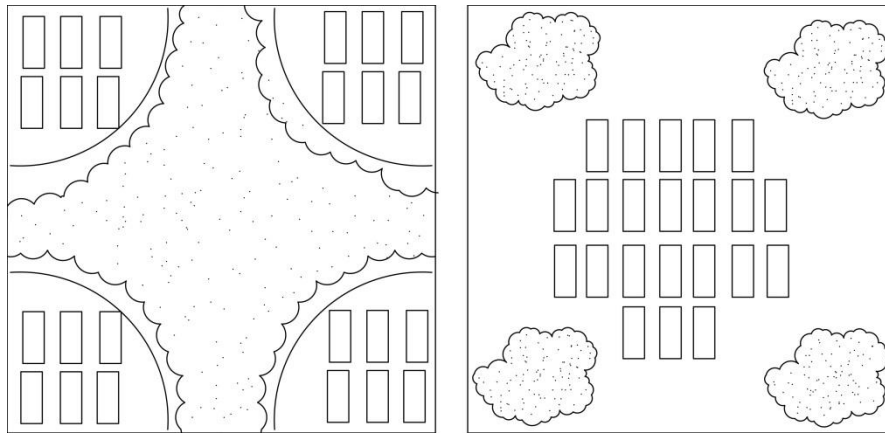
2.8. Açık ve Yeşil Alan Sistemleri

Açık ve yeşil alanlar, kent içindeki dağılımları, kişi başına düşen metrekare miktarları ve işlevsellikleri ile kentin açık ve yeşil alan sistemini oluştururlar. Açık ve yeşil alan

sistemlerinin kentte dağılımları ile ilgili temel iki görüş vardır. Bu görüşe göre, açık ve yeşil alan sistemleri bağlantılı ve bağlantısız olmak üzere ikiye ayrılır (Korkut ve ark 2010).

Bağlantılı sistemi savunanlar, kente bir form kazandırmak amacıyla açık ve yeşil alanların bağlantılı ve bir dizi şeklinde oluşturulmalarını savunmaktadır (Şekil 2.5. a). Böylelikle birbirleri ile bağlantılı olan açık ve yeşil alanların, kentin fiziksel yapısını rahatlatacağını ve kente kontrast bir görüntü kazandırılabilceği düşünülmektedir (Lynch 1981'den değiştirilerek).

Bağlantısız sistem görüşünü savunanlar ise insanların fiziksel anlamda devamlılığı olan açık ve yeşil alan varlığının farkında olmayacağını belirtmektedirler. Bununla birlikte insanların bütünü değil parçaları kullanma eğilimlerinden dolayı bağlantılı sistemin işlevsel açıdan gereksiz olduğunu düşünülmektedir. Bunun yerine açık ve yeşil alanların mümkün olduğunca ulaşılabilir olması açısından, küçük alanlarda ve kent dokusuna dağılmış bir şekilde planlanmaları gerektiği savunulmaktadır (Şekil 2.5. b) (Lynch 1981'den değiştirilerek).

a) Bağlantısız sistem

b) Bağlantılı sistem

Şekil 2.5. Bağlantılı ve bağlantısız açık ve yeşil alan sistemleri (Lynch 1981)

Günümüzde açık ve yeşil alanların daha çok bağlantılı bir sistem oluşturması gerektiği kabul edilmektedir. Bağlantılı açık ve yeşil alanların kentin fiziki yapısındaki olumlu etkileri (kent gelişim deseninin ortaya çıkması ve yönlendirilmesi), kent yaşamına katkıları, kent ekolojisi, toprak, su ve yaban yaşamı korunması gibi işlevleri sebebiyle olabildiğince sürekliliğinin sağlanması, dizi halinde birbirine bağlanması ya da işlevsel bir sistem oluşturacak biçimde düzenlenmeleri amaçlanmaktadır. Bu süreklilikteki kopukluklar, açık ve yeşil alanlardan beklenen işlevlerin yeterli ve verimli olamamasına neden olmaktadır (Öztürk 2004 ve Memlük 2009'dan değiştirilerek).

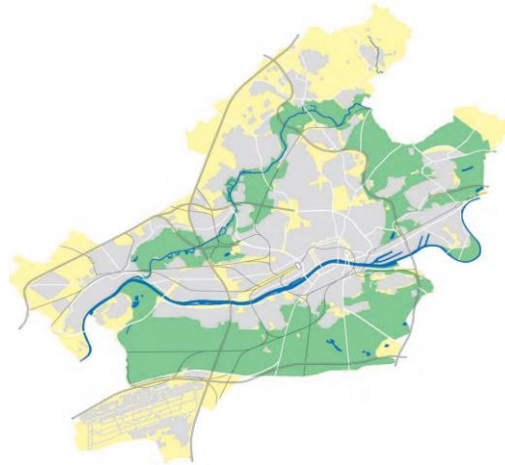
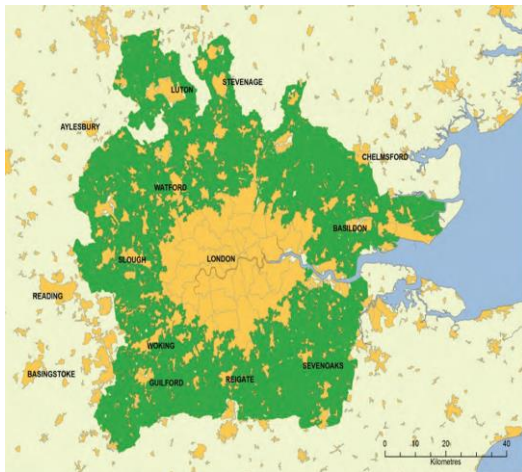
Bağlantılı olarak ele alındığında açık ve yeşil alan sistemlerinin pek çok farklı tipi bulunmakla birlikte; Hellmund ve Smith (2006) kentsel açık yeşil alan sistemlerinin ortak özelliğinin çizgisel veya çizgisel alanların oluşturduğu ağ örgüsü olduğunu; fonksiyonları ve konumları nedeniyle farklı farklı adlandırıldığını belirtmiştir.

Dünya genelinde uygulanan açık ve yeşil alan sistemleri incelendiğinde, kentlerde bu sistemlerin yeşil kuşak, yeşil kama, yeşil örgün, yeşil yol gibi biçimlerde ortaya çıktığı görülmektedir. Farklı ülkelerdeki açık ve yeşil alan sistemleri Ek-1’de sunulmuştur.

2.8.1. Yeşil kuşak

Yeşil kuşak genel anlamda bir kenti çevreleyen ve onun kırsal ve doğal alanlara doğru yayılmasını engelleyen bir açık yeşil alan sürekliliği şeklinde ifade edilebilir. 19. yüzyılda Ebenezer Howard ‘ın Bahçe Şehir planı ile yeşil kuşak kavramının temelleri atılmıştır. Howard’ın bahçe şehir planında, yeşil kuşak kentin plansız gelişiminin önüne geçmek ve komşu kentlerle birleşmesini önlemek amacıyla kenti çepeçevre kuşatır (Pamay 1978).

Yeşil kuşak planları, 1920’li yıllardan sonra özellikle Avrupa’da kentlerin yoğun konut, sanayi ve ticaret kullanımları nedeniyle kent periferisine doğru kontrolsüz gelişimlerinin önlenmesi amacıyla uygulanmış ve sosyal bir politika haline gelmiştir. Bu dönemden itibaren yeni yerleşim alanları planlanırken planlama otoritelerince bir bölgenin “sınırlama elemanı” olarak yeşil kuşakla çevrenmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir (Anonim 2010’dan değiştirilerek). Özellikle İngiltere (Londra) ve Almanya (Frankfurt) gibi ülkelerde yeşil kuşak sisteminin uygulamaları görülmektedir (Şekil 2.6.).

a) İngiltere (Londra) yeşil kuşak planı b) Almanya (Frankfurt) yeşil kuşak planı

Şekil 2.6. Farklı ülkelere ait yeşil kuşak planları (Anonim 2010)

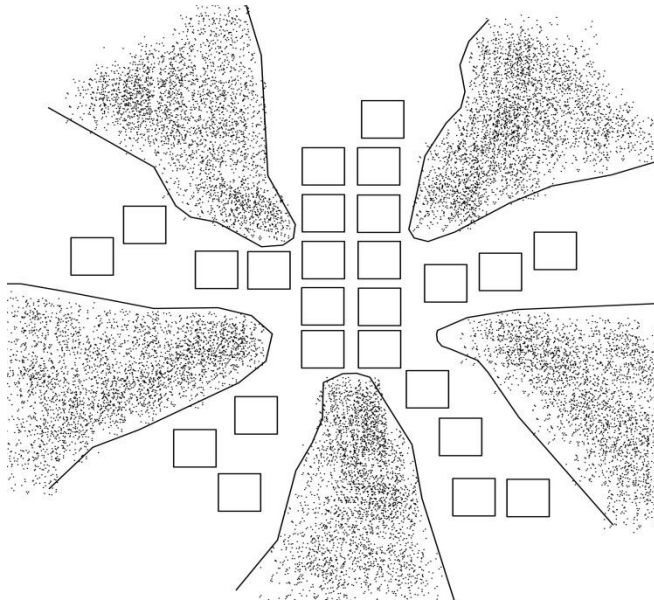
Öztürk (2004)’ün belirttiğine göre yeşil kuşaklar çoğunlukla kentin saçaklarında yer almaktadır. Kentsel saçaklar (Urban fringe), kent merkezinden kesin bir uzaklıkta olmayan,

kırsallık ve kentselliğin birbirine karıştığı bir geçiş zonedir. Yeşil kuşaklar bu zonda, kentsel ve kırsal alanlar arasında organik bir bağ oluşturarak, kırsal ve doğal alanları güvence altına alırlar.

Çulcuoğlu (1997) yeşil kuşak kapsamında değerlendirilecek alanları: bölgesel parklar, küçük parklar, golf alanları, biniciliğe ait alanlar, kamp alanları, koruma alanları, tarım alanları, ıslak alanlar, havaalanları, ağaçlandırma alanları şeklinde ele almıştır. Buna ek olarak insan etkisiyle peyzaj ve habitat bütünlüğü bozulmuş olan alanlar (çakıl ocakları, mineral ocakları, depolama alanları vb.), peyzaj onarımına tabi tutularak yeşil kuşak kapsamında değerlendirilerek kente kazandırılmaktadır (Çelik 2005).

2.8.2. Yeşil kama

Yeşil kama sisteminde, yeşil alanlar yerleşim merkezinin içine kadar sokulur ve yerleşimin periferisine doğru genişler. Yeşil kama sistemi daha çok kent içine uzanan akarsu ve vadi gibi çizgisel doğal elemanların varlığına bağlı olarak yeşil dokunun oluşturulmasıdır. Böylece kent bütünü sürekliliği bulunan bir yeşil alana sahip olmaktadır çünkü yeşil alanlar birbiriyle ve kentin kırsal ve doğal alanlarıyla bağlantı içerisindedir (Şekil 2.7.). Yeşil kama sisteminin kente sağladığı en önemli fayda yeşil alanların kent merkezine ve kentlinin yaşam alanlarına ulaşılabilirliğinin yüksek olması, taze havanın kent içine kadar ulaşarak kent iklimini iyileştirmesidir. Bu sistemde kentin ulaşım güzergahları boyunca gelişmesi engellenemeyeceği için, yeşil kuşakta olduğu gibi korunması ve sürdürülmesi zor bir sistemdir (Lynch 1981'den değiştirilerek).

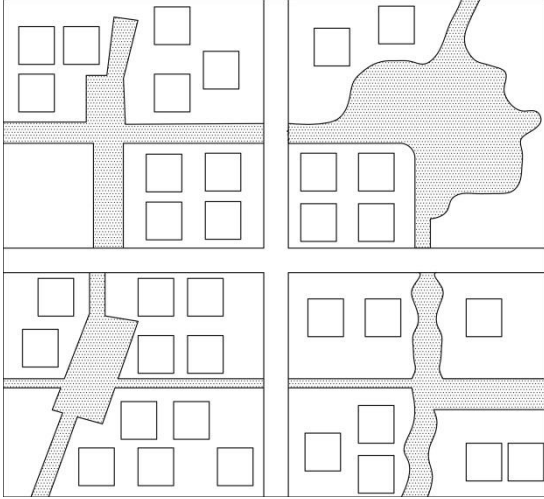

Şekil 2.7. Yeşil kama sistemi (Lynch 1981)

2.8.3. Yeşil örgün

Yeşil örgün sistemi grid kent formu ile ilişkili olan bir sistemdir ve bu formdan geliştirilmiştir (Şekil 2.8.). Bu sistemde açık ve yeşil alanlar kent formunu şekillendirmek yerine, geometrik kent formuyla beraber gelişir. Bu sistemde açık ve yeşil alanlar kent gelişimiyle bağlantılı bir şekilde devamlılığını sürdürmektedir. Böylelikle, kentin herhangi bir yerinden açık ve yeşil alanlara daha kolayca ulaşılmakta ve böylece rekreasyon olanakları artmaktadır (Lynch 1981).

Şekil 2.8. Yeşil örgün sistemi (Lynch 1981)

Yeşil örgün sistemine ait yapılan bir uygulama bulunmamaktadır. Kent ve çevresindeki çeşitli ölçekteki açık ve yeşil alanların yeşil yollarla (cadde, sokak, demir yolu, akarsu gibi çizgisel elemanlarla) bağlantısının kurulması ve devamlılığının sağlanması fikri günümüz açık ve yeşil alan sistem yaklaşımlarının temelini oluşturmaktadır (Öztürk 2004).

2.8.4. Yeşil yol

Yeşil yol tipi uygulamalarının ilk örnekleri, Avrupa'daki ulaşım akslarında, bulvar ve caddelerde görülmüştür. Bu dönemdeki yeşil yollar, kentsel alanı birbirine bağlayan ve insanlar için törensel ve resmi anlamları olan uygulamalardır. 19. yüzyılın sonlarına doğru yeşil yollar, Avrupa'daki cadde ve bulvarlardan etkilenilerek, Amerika'da uygulanmaya başlanmış ve daha da geliştirilmiştir. Amerika'da yeşil yolların geliştirilmesinde, Frederick Law Olmsted tasarımlarıyla öncülük etmiştir. F. L. Olmsted, şehir parklarına ulaşımı sağlayan ve yerleşim alanlarının içine kadar uzanan, çizgisel yolları bir potansiyel olarak görmüştür. Yerleşim alanları ile parkları bütünleştiren yeşil yolları tasarlayarak, estetik ve rekreasyonel deneyimleri arttırmayı amaçlamıştır (Hellmund and Smith 2006).

Amerika'da Olmsted'in öncülüğüyle başlayan parkyollar (parkways) birçok planıcı tarafından benimsenmiştir. İlk tasarlanan yeşil yollar, rekreasyonel ve estetik nedenlerle yaya

kullanımına hitap etmektedir. Bu durum otomobilin ve demiryolunun yaygınlaşmasıyla değişmiştir. 1920’li yıllardan sonra daha çok motorlu taşıtlar için doğal tampon alanlar oluşturularak, güvenli ve hızlı ulaşımı sağlayan güzergahlar desteklenmiştir (Hellmund and Smith 2006).

1960’lı yıllara gelindiğinde, Avrupa ve Amerika’daki kentlerde motorlu taşıt ulaşım kapasitesinin artması, yaya hareketlerinin ve güvenliğinin kısıtlanmasına neden olmuştur. Bu durum yaya ulaşımının düzenlenmesini ve iyileştirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Motorlu taşıtlardan arındırılmış yaya yolları genellikle terkedilen demiryolları, ulaşım hatları ve nehir kenarları boyunca oluşturularak, günümüz yeşil yol sistemi uygulamalarını meydana getirmiştir (Searns 1995’den değiştirilerek).

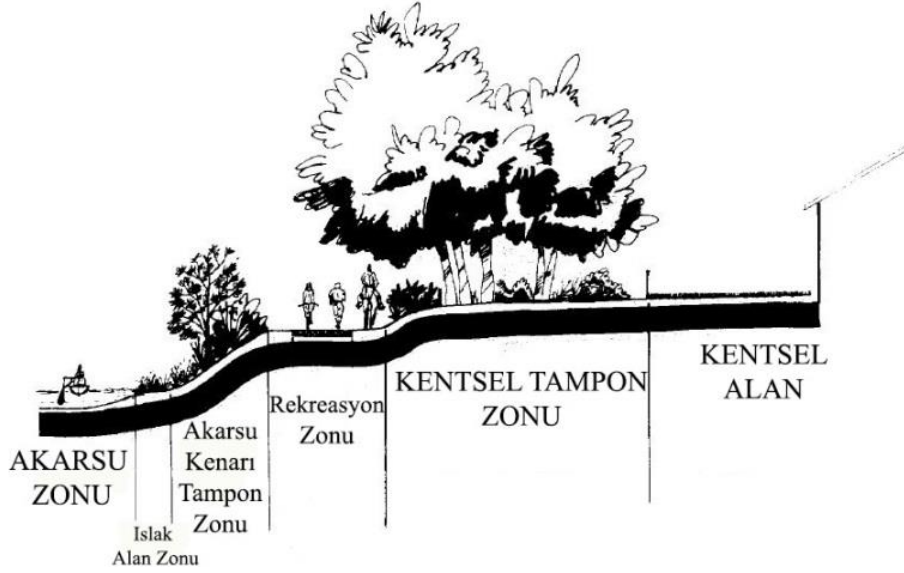
1970’lerden sonra ise yeşil yollara daha farklı bir misyon yüklenmiştir. Bu dönemde artmaya başlayan çevresel kaygılar ve ekoloji bilim dalında yaşanan gelişmeler, yeşil yolların planlama ve tasarımında yeni fikirler geliştirilmesinde etkili olmuştur. Bu yıllardan itibaren yeşil yollar genellikle havzalar, nehirler, dereler ve yükseltiler gibi çizgisel doğal özellikler ile kültürel özellikleri de kapsayan bir açık ve yeşil alan sistemi olarak tanımlanmıştır. Kent-kır-doğa arasında parçalanmış habitatları birleştiren yeşil yolların biyolojik çeşitliliğe sahip olması, ekosistemde önemli roller üstlenmesi yeşil yol yaklaşımlarını geliştirmiştir. Yeşil yolların, ekolojik yeşil yollar olarak geliştirilmesinde Ian McHarg ve Philip Lewis öncülük etmiştir (Hellmund and Smith 2006).

P. Lewis Amerika’nın Wisconsin eyaletinde yaptığı çalışmasında, doğal kaynaklara ait haritaları analiz ederek, önemli doğal kaynakların ve kombinasyonlarının daha çok akarsu kenarlarında ve belirgin topoğrafik şekillerin bulunduğu alanlarda yoğunlaştığını saptamış ve bu çizgisel elemanları çevresel koridor olarak adlandırmıştır (Hellmund and Smith 2006).

McHarg, ekolojik planlama ve tasarım kavramlarının temellerini oluşturduğu “Design with Nature” adlı kitabında, su koridorları ve belirgin topoğrafik güzergahların hassas ve değerli olduğuna dikkat çekmiştir. McHarg doğal koridorların, alan kullanım kararları bakımından yönlendirici ve sınırlayıcı niteliklerinin göz önünde bulundurulması, ekolojik süreçteki önemlerinin doğru değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir (Searns1995’den değiştirilerek).

Günümüzde yeşil yollar başta ekolojik olmak üzere, rekreasyon, eğitim, estetik pek çok farklı işleve sahiptir (Şekil 2.9.). Bu anlamda yeşil yollar ölçek olarak kırsal, banliyö ve kentleri birbirine bağlayan dar yeşil şeritlerden, çeşitli ekolojik, kültürel ve görsel özellikleri olan geniş koridorlara kadar ölçek bakımından çeşitlilik göstermektedir. Yeşil yollar, doğal koridorların bulunmadığı kentsel alanlarda demir yolu, kara yolu, parklar, rekreasyon

kullanımına dönüştürülmüş kanalları, daha geniş ölçekte ise; yaban yaşamı koridorları, tarihi güzergahları, kültür varlıkları, akarsu yatakları ve vadileri, yeşil kuşakları, kıyıları, manzara yollarını, ekolojik doğa koridorları, mevcut yeşil dokuları da bünyesinde barındırabilmektedir (Arslan ve ark 2004'den değiştirilerek).

Şekil 2.9. Rekreatyon ve doğa koruma işlevine sahip bir yeşil yol kesiti (Searns 1995'dan değiştirilerek)

2.9. Açık ve Yeşil Alan Sisteminin Bileşenleri

Kentlerde açık ve yeşil alan sistemini oluşturan alanların sınıflandırılmasına yönelik çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu sınıflandırmalarda kullanılan başlıca ölçütler alanın büyüklüğü, kullanım amacı, fonksiyonları/işlevleri ve konumudur (Çetinkaya ve Uzun 2014). Böylelikle açık ve yeşil alanların planlama, düzenleme ve geliştirilme süreçlerinde bütünsel bir yaklaşımla ele alınarak toplumun ve kentin ihtiyacına yönelik mevcut mekan ve alana göre uygun tipte açık ve yeşil alan sunulması sağlanabilmektedir (Yücekaya 2013'den değiştirilerek).

Bu kapsamda öncelikle sistem bileşeni olarak açık ve yeşil alanlara dair çeşitli araştırmacılar tarafından hazırlanan sınıflandırmalara yer verilmiştir. Daha sonra ise açık ve yeşil alanların özelliklerine dair açıklamalar yapılmıştır.

Uzun (1990) açık ve yeşil alanları kent içinde buldukları yerlere ya da kentle olan ilişki ve yapılarına göre gruplara ayrılabilceğini belirtmektedir. Uzun (1990)'un yaptığı sınıflandırmaya göre açık yeşil alanlar kent dokusunun içinde, kent dokusunun çevresinde ve kent dışında konumlanmaktadır (Korkut ve ark 2010) (Çizelge 2.6.).

Çizelge 2.6. Kent içindeki konumuna göre açık ve yeşil alan sınıflandırması (Uzun 1990'a atfen Korkut ve ark. 2010'dan değiştirilerek)

Kent Dokuları İçinde Açık ve Yeşil Alanlar	Konut Bahçesi
	Spor ve Çocuk Oyun Alanları
	Mahalle Parkı
	Semt Parkı
	Kent Parkı
	Diğer Alanlar; Resmi kurumlara ait açık ve yeşil alanlar Özel tesislere ait açık ve yeşil alanlar Çatı Bahçeleri Otoparklar Yaya Bölgeleri Meydanlar Ulaşım yolları ve Park Yollar(Yeşil Bantlar) Alışveriş Alanları (Pazar yerleri, Alışveriş Merkezleri)
	Kent Dokuları Çevrelerindeki Açık ve Yeşil alanlar
Kıyı Parkları	
Hayvanat Bahçeleri	
Botanik Bahçeleri	
Sergi ve Fuar Alanları	
Hava Alanı	
Mezarlıklar	
Tarım Alanları	
Kentin Dışındaki Açık ve Yeşil Alanlar	Doğal Yeşillikler (meralar, fundalıklar)
	Orman Alanları (Orman İçi Dinlenme Alanları, Mesire Yerleri, Piknik Alanları, Koruluklar)
	Kumul ve Bataklık gibi ıslak alanalar
	Doğa Koruma Alanları
	Bölgesel Parklar
	Milli Parklar
	Kamping ve Kamp alanları

Pamay (1978) açık ve yeşil alanları kent içinde mülkiyete durumuna göre ele alarak, 4 grupta sınıflandırmıştır (Çizelge 2.7.).

Çizelge 2.7. Mülkiyet durumuna göre açık ve yeşil alan sınıflandırması (Pamay 1978)

Mülkiyete Göre Açık ve Yeşil Alanlar	Açıklamalar
Özel Açık ve Yeşil Alanlar	İç Bahçeler
Yarı Özel Açık ve Yeşil Alanlar	Teraslar, balkonlar, verandalar
Yarı Kamusal Açık ve Yeşil Alanlar	Yan ve ön bahçe gibi çevresi tamamlanmış eylemsel olarak belirli kullanıcısı olan, görsel olarak kentliye katkısı bulunan mekanlardır.
Kamusal Açık ve Yeşil Alanlar	Parklar, meydanlar, oyun ve spor alanları, yollar

Aru (1967), açık ve yeşil alanları eylem biçimlerine ve kullanım yoğunluklarına göre aktif ve pasif olarak da sınıflandırılabilirliğini belirtmektedir (Çizelge 2.8.) (Özcan 2000).

Aktif yeşil alanlar, kişilerin rekreasyon gereksinimlerini karşıladıkları ve yoğun olarak kullandıkları, kent içinde ve dışında bulunabilen alanlardır. Bu alanlar; parklar, piknik yerleri, her türlü spor ve oyun alanları, hayvanat ve botanik bahçeleri, korular, toplumun yararlandığı özel yeşil alanlar şeklinde sıralanabilir. Pasif açık ve yeşil alanlar ise, estetik yönü zengin, düzenleme elemanları olarak dekoratif amaçlı kullanılabilen, kullanım yoğunluğu az olan veya kullanım çeşidi bakımından rekreatif kullanım için uygun olmayan alanlardan oluşur (Özcan 2000).

Çizelge 2.8. Eylem biçimleri ve kullanım yoğunluğuna göre açık ve yeşil alanlar (Aru 1967'ya atfen Özcan 2000)

Aktif Açık ve Yeşil Alanlar	Pasif Açık ve Yeşil Alanlar
Piknik yerleri	Parklar
Spor Alanları	Bakış Noktaları,
Oyun Alanları	Görsel Yeşillikler
Hayvanat ve Botanik Bahçeleri	Dekoratif Yeşillikler
Özel Yeşillikler	Refüjler
	Mezarlıklar
	Askeri alanlar
	Bölgesel ve Milli Parklar

2.9.1. Resmi kurumlara ait açık ve yeşil alanlar

Resmi kurumlara ait bahçeler çoğunlukla toplumun tümüyle yararlanamadığı özel ve tüzel kişilere ve kuruluşlara ait alanlardır. Bu alanları özellikle, mülk sahipleri, kurum üyeleri veya kuruluş mensupları yararlanmaktadır (Pamay 1978).

Resmi dairelerin bir bölümü, okul bahçeleri, hastaneler, tarihi binaların çevreleri toplum tarafından kısa süreli kullanıma olanak sağlanan, yarı açık kamusal alanlar olarak değerlendirilebilir. Hastane ve okullara ait açık ve yeşil alanlar açık, büyük dış mekanlarıyla kentin açık ve yeşil alan sistemine hizmet etmektedirler. Kentin açık ve yeşil alan varlığına katkılarıyla birlikte bu alanlar en yoğun kullanılan sosyal alanları oluşturmaktadır (Bakan ve Konuk 1987'den değiştirilerek).

2.9.2. Konut bahçeleri

Konut ve konut yakın çevresi birbiri ile bütünleşmiş, üstlendikleri fonksiyonlar bakımından farklılaşan ve birbirini tamamlayan iki kavramdır. Sakinleri tarafından özel anlamlar taşıyan ve özel hayatın sürdürüldüğü yer olarak tanımlanabilen konut kavramı ve onu dış dünyaya açan, bir nevi dış dünya ile arasındaki bağlantıyı kuran konut yakın çevresi kavramı birbirleri ile yakından ilişkilidir (Yeşil ve Yılmaz 2005).

Atanur (2000)'un belirttiğine göre özellikle geleneksel konut çevreleri, yaşayanlarının bir takım algılama alışkanlıkları sonunda ve daha uzun sürede şekillenerek oluştuğu için estetik ve kimlik kavramlarının kentlerdeki mirasçısı durumundadırlar.

2.9.3. Çocuk oyun alanları

Kentlerin açık ve yeşil alan sisteminin bir parçası olarak çocuk oyun alanları, çocuğu iç mekandan kurtarır, onu doğayla ve yaşlılarıyla baş başa bırakacak ve hayatı tanımaya yardımcı olacak imkanı sağlamaktadır (Fanusçu 1994).

Çeşitli yaş gruplarındaki çocukların, oyun bahçelerinden beklentileri farklıdır. Bu farklılık, çocukların güvenliği ile birlikte çocuk oyun alanlarının planlanmasının ve tasarımının önemini de arttırmaktadır. Çocuk oyun alanları çocukların belli bir dereceye kadar tehlike, merak, keşfetme isteklerini karşılarken yaş gruplarının özellikleri göz önünde bulundurularak güvenliklerini de sağlamalıdır (Özgen ve Özgüç 1994).

Bu anlamda çocuk oyun alanı olarak seçilecek yerler araçla veya yaya, kısa sürede kolay ve tehlikesizce ulaşılabilir olmalıdır. Çocuk oyun alanları için en uygun alanlar

komşuluk üniteleri, mahalle parkları ve okul bahçeleri olacaktır. Bununla birlikte kent parklarında da bu alanlara yer verilmektedir (Etlı 2004).

2.9.4. Spor alanları

Aktif rekreasyon faaliyetlerinin önemli bir kısmını içeren spor alanları, kent içerisindeki büyük ve işlevsel alanlardan biridir. Toplumun her kesimini bir araya getiren spor alanları insan sağlığı, zihinsel ve bedensel gelişmesi üzerinde olumlu etkisi ile büyük önem taşımaktadır. Bakan ve Konuk (1987), açık spor alanlarının parklarla bütünleştirilebileceğini veya kentin değişik kesimlerinde yaş gruplarına göre farklı olarak sınıflandırılabilceğini belirtmektedir. Kart (2008) ise spor alanlarının her yerleşim biriminin nüfus büyüklüğü ve özelliklerinin gerektirdiği donatım tesisleri içinde değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

2.9.5. Parklar

Tanrıverdi (1987), parkları kentlerin çeşitli bölgelerine ve çevrelerine yapılmış, her yaştan insana aktif ve pasif rekreasyon imkanı sağlamak üzere oluşturulan sosyal yeşillikler olarak tanımlamaktadır. Parklar kapladıkları alanlar bakımından mahalle parkı, semt parkı, kent parkı ve bölge parkı şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Mahalle parkları genellikle küçük, yaya olarak ulaşılabilen alanlardır. Park olanakları olarak basit rekreasyonel hizmetler sunan, sosyalleşmeyi hedefleyen alanlardır. Çoğu kullanıcılarının yaya veya bisikletle gidebileceği uzaklıkta bulunmaktadır. Çocuk oyun alanları, kum havuzu, küçük ölçekli spor alanları, oturma, dinlenme gibi aktif ve pasif kullanımlara hizmet vermektedir (Özkır 2007).

Semt parkları, oyun alanları ve mahalle parklarında yer verilemeyen çeşitli rekreasyonel aktivitelere imkan sunan parklardır. Aktiviteler olarak takım veya bireysel sportif faaliyetler sunar. Geniş oyun alanları, basketbol, futbol gibi saha oyunları, su yüzeyleri, yürüyüş alanları ve genel açık alanlara sahiptir (Özkır 2007'den değiştirilerek).

Kent parkları, kentin ekolojik dengesini korumak ve kentlinin rekreasyon ihtiyacını karşılamak üzere kentin odak noktalarında bulunması gereken, içinde toplumu oluşturan her yaş grubundan insanın aktif-pasif rekreasyon gereksinmelerini karşılamaya yönelik tesis ve olanaklara yer verilen kent içi açık yeşil alanlardır (Ertekin 1992'e atfen Uzun 2005). Kent parkları aktif ve pasif rekreasyon hizmetlerinin yanı sıra eğitim amacını gütmektedirler. Kent parkları kendi içerisinde birden fazla türe ayrılabilir. Bu kullanımlara örnek olarak;

eğlence parkları, sanat parkları, tarih parkları, kültür parkları verilebilir (Altıntel 1998'e atfen Özkır 2007).

Bölge parkları genellikle birden fazla kentin rekreasyonel gereksinimlerini karşılayan, kentlilerin hafta sonları ve tatil günlerinde kullandıkları alanlardır. Bu parkların planlaması ülke ya da bölge fiziksel planlamasının bir parçasıdır. Bölge parklarında kent ve yakın çevresinde gerçekleştirilemeyen bazı aktiviteler (golf, kamp alanları), doğa merkezleri, gezinti yolu sistemi, geniş su yüzeyleri gibi kullanımlarla birlikte kentte sağlanan diğer birçok aktivitelere yer verilir (Oğuz 1998'a atfen Özkır 2007).

2.9.6. Mezarlıklar

Mezarlıklar kent içinde bir tür arazi kullanım şekli olarak bir fiziki planlama konusudur. Mezarlık alanları genellikle kentlerin dışında planlanmaktadır. Ancak zamanla kentlerin gelişmesi ile bu tür alanlar çoğu kez yapılanma alanları içinde kalmaktadır. Bu açıdan mezarlık alanlarının büyüklüğü ve yerlerinin tespitinde beşeri ve doğal coğrafi özelliklerin dikkate alınması büyük önem taşımaktadır (Bakan ve Konuk 1987, Sarı ve Koçak 2005).

Mezarlıklar kentlerde oldukça büyük açık ve yeşil alanlar oluşturmaktadır. Bu alanların düzenlenmeleri kentin peyzajına ve ekosistemine direk katkıda bulunacağı dikkate alınmalıdır. Bu bakımdan mezarlıklar kentin karakteri, değişim süreci ve gereksinimlerine uyum gösterebilen esnek bir yapıya sahip olmakla birlikte insana saygı ve duygulanma aşılmalı, dinsel özelliği ile bütünleşebilmelidir. (Bakan ve Konuk 1987, Sarı ve Koçak 2005).

2.9.7. Yollar, meydanlar ve diğer açık alanlar

Kentsel dokunun en işlevsel mekanları olarak yollar, yaya ve taşıt yolu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Günümüzde kentlerin gelişmesinde ve toplumsal faaliyetlerin sürdürülmesinde motorlu ulaşımın büyük önem taşıması, kentsel mekandaki ulaşım sisteminin de büyük oranda motorlu taşıt hareketliliği üzerine kurulmasına neden olmuştur (Bakan ve Konuk 1987).

Bununla birlikte taşıt öncelikli planlamanın yaya hareketliliğini kısıtlaması ve ortaya çıkan bir çok sorun, yayanın ve yaya mekanlarının planlama yaklaşımlarıyla ve değişik uygulamalarla çözümlenmesini gerektirmektedir. Genellikle yaya ve taşıt yolları bitişik düzende tasarlanmakla birlikte, günümüzde yaya hareketliliğini rahatlatmak ve güvenliğini

sağlamak açısından bu yolların ayrı tutulduğu uygulamalar daha çok tercih edilmeye başlamıştır. Top (1990) yaya mekanlarını, yaya bölgeleri/alanları, yaya yolları, yaya kaldırımları ve yaya geçitleri şeklinde aşağıdaki gibi sınıflandırmaktadır.

Yaya alanları/bölgeleri: Merkezi iş alanında, konut ya da tarihi ve turistik kent dokusunun olduğu alanlarda uygulanmaktadır. Günümüzde bir ulaşım türü olarak yaya hareketlerine mekan açılması, kentsel mekanların trafik karmaşasından ve araç işgalinden arındırılması, toplumsal ve kültürel yaşamı zenginleştiren mekanlar oluşturulması amacıyla yaya bölgeleri düzenlenmektedir (Şişman ve Uyguner 2009'den değiştirilerek).

Yaya yolları: Kent içerisinde özellikle yaya bölgelerini, okul, eğlence, alış-veriş ve benzeri çekim merkezlerini hedefleyen, araç trafiğinden arındırılmış yollardır. Ancak bu yollar acil durumlarda ambulans, itfaiye vb. araçların geçebileceği şekilde tasarlanır ve genellikle trafik yolları ile kesintili bir aks oluşturur.

Kaldırımlar; Cadde ve sokakların iki yanında yayalar için ayrılmış alanlardır. Yolun genişliği ve yanındaki arazi kullanımının yoğunluğu ile orantılı genişliktedirler.

Yaya geçitleri; Trafik yolu ile karşılaşan yayanın yolun diğer tarafına, yolla eş zeminli, yolun altından ya da üstünden geçmeleri için düzenlenen alanlardır.

Yaya mekanları kapsamında değerlendirilebilecek ve dünyada birçok ülke tarafından ekonomik ve çevre dostu ulaşım türü olarak kabul edilen bisiklet yolları, kentsel mekanlar arasında önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Bisiklet, gerek hareket halinde ve gerekse durduğunda fazla bir alan kaplamadığı için yol yüzeyleri, park alanları ve kentsel mekanlar çok daha verimli ve yüksek kapasitede kullanılmaktadır. Bisiklet kullanımını kent içi yolculuklarda önemli bir alternatif haline getirmek amacıyla, dünyada pek çok kentte motorlu taşıt yollarında bisiklet şeritleri veya ayrı bisiklet yolları yapılmaktadır.(Mert ve Öcalır 2010'dan değiştirilerek).

Hoşkara (2010) meydanları, fiziksel olarak doluluklar ve boşluklar şeklinde oluşmuş kent dokuları içinde, sınırları yapılarla belirlenmiş tanımlı geniş alanlar ya da genişlemiş boşluklar olarak tanımlamaktadır.

Meydanlar fiziksel ve biçimsel özellikleri dışında işlevsel ve sosyal özellikleri ile anlam kazanmaktadırlar. Meydanlar sosyal boyutları açısından tanımlanacak olursa, kentsel açık mekanların en etkin kullanılan ögesidir. Kent meydanı, kentli tarafından özel günlerde sosyal, kültürel, siyasal ve ticari amaçlar için kullanılan, kısaca kentsel yaşamın geçtiği önemli bir kamusal mekandır. (Özer ve Ayten 2005).

Hoşkara(2010) meydanların buldukları kentleri ayrıcalıklı kılma özelliğine sahip güçlü kentsel elemanlar olarak, yerleşimlere kimlik verdiğini ve bireylerde kalıcı izler

bıraktığını belirtmektedir. Özellikle tarihi meydanlar barındırdıkları tarihi katmanlar ile kent kimliği açısından önem taşımaktadır. Kültürel, ticari, turistik amaçlar ve rekreasyonel fonksiyonları da üstlenen tarihi meydanların, kentsel kaliteyi arttıran, aktif kullanımını teşvik eden uygulamalar ile ele alınması kent ve kent yaşamı açısından önem taşımaktadır (Altınçekiç 2000'den değiştirilerek).

2.9.8. Ormanlar ve ağaçlandırmış alanlar

Biyotik ve abiyotik kaynakları ile orman alanları, bir yandan (bitkisel, hayvansal ve mineral) hammadde alanları olarak görülürken günümüzde ekolojik fonksiyonları ve rekreasyon işlevleriyle ile daha çok öne çıkmaktadır.

Dirik ve Ata (2004), kentler ve çevrelerindeki ormanlarının kent içi iklim koşullarını iyileştirmesi, kent çevresindeki toprak, su, vejetasyon, yaban hayatı gibi doğal kaynakları koruması, erozyon ve taşkın kontrolü sağlması gibi çok önemli ekolojik fonksiyonları olduğuna değinmektedir. Ayrıca orman alanları ve ağaçlandırılmış alanlar, kentin çevresiyle ve dışındaki doğal alanlarla organik bağlantı kurulmasını ve bütünleşmeyi sağlayarak hem kentlerin fiziksel yapısını güçlendirmesi hem de kentleşme faaliyetlerinin kontrol edilmesi açısından önem taşımaktadır.

Rekreasyon ve görsel kalite bakımından da değeri çok yüksek olan orman alanları sağlık, spor, estetik, kültürel ve sosyal fonksiyonlar kazandırılarak toplumun rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamaktır (Uzun 2005'den değiştirilerek). Yapay olarak ağaçlandırılmış alanlar ise yine orman alanlarıyla benzer işlevleri üstlenmesi ile birlikte çok fonksiyonlu olarak kullanılabilirler. Bu alanlar sosyal-kültürel faaliyetler, eğitim, sağlık, ekolojik işlevleri (mikro-klima etkisi, rüzgar perdesi, erozyon kontrolü, toprak ve su kalitesi artırma) öncelikli tutularak, hammadde ve diğer orman ürünleri açısından yönetilmesi gereken alanlardır.

2.9.9. Su yüzeyleri

Su, biyolojik açıdan canlı yaşamı için çok önemli bir unsurdur. Bununla birlikte su yüzeyi ile kara parçalarının kesiştiği su kenarları: özgün habitatlara ve zengin biyoçeşitliliğe sahip alanlardır (Çetinkaya ve Uzun 2014'den değiştirilerek).

İnsan yaşamı açısından ise ekonomik, ulaşım, sosyal önemi her çağda suyu ve su kenarlarını cazip hale getirmiştir. Toplumsal faaliyetlere olanak tanınması açısından yerleşime uygun görülen su kenarları, kara yerleşimlerine göre sosyal açıdan da farklılaşarak insanlara rekreasyon açısından çok çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Aktif ve pasif rekreasyon faaliyetlerinin

çoğunun bir arada yapılabilmesine olanak sağlayan bu alanlar başta sosyal ve kültürel etkinliklerin çeşitliliği olmak üzere turistik, ekonomik, olarak da kentlere katkı sağlamaktadır (Gedik 2003).

Hareketli (akarsular, denizler) ve durgun (göller) olmak üzere iki farklı şekilde gözlemlenen su kaynakları, kentsel mekanı sınırlayıcı ve mekanda etkinlikleri ayırma özelliği ile kentsel gelişmeyi yönlendirici karakterleri vardır. Kentlerin fiziksel özellikleri üzerinde oluşturduğu etkiler, su öğelerini çevresel algılamada güçlü bir etken haline gelmektedir (Gedik 2003).

Su yüzeylerinin, doğal bir kaynak olarak, ekosistemdeki önemi, mekansal ve sosyal açıdan sağladığı faydaların devamlılığı açısından korunarak kullanılması büyük önem taşımaktadır. Bu noktada su yüzeyleri çevrelerinin yerleşime açılması veya su yüzeylerinin üstünün beton vb. sert zemin malzemesi ile örtülmesi tercih edilmemesi gereken uygulamalardır. Bunun yerine bu alanların, kent içinde halkın ihtiyaçları doğrultusunda rekreasyonel faaliyetler temelinde düzenlenmesi, liman-marina olarak değerlendirilmesi veya zararsız tarımsal kullanım modellerinin tercih edilmesi kent ve yaşam kalitesi açısından büyük önem taşımaktadır (Çetinkaya ve Uzun 2014'dan değiştirilerek).

2.9.10. Tarım alanları

İnsanların doğaya ilk müdahalelerinin tarımsal uğraşlarla başladığı düşünülmektedir. Bu uğraşının gerçekleştirildiği alanlar, gıda (meyvecilik, sebzeçilik), sera ve çiçekçilik, hayvancılık gibi uğraşlar için kullanıldığında tarım alanı özelliği kazanmaktadır.

Gül (2000)' e göre tarımsal uğraşlar arazi yapısı, toprak ve topoğrafik özellikler, su ve iklim gibi doğal etkenler ile insan örf-adet ve kültürlerinden etkilenmekte ve ülkeden ülkeye ve bir yerden diğerine değişen çeşitlilikte tarımsal peyzajları ortaya koymaktadır.

Tarımsal peyzajlar içerdiği özgün değerler ve kaynaklar ile kentlerin gelişimi ve toplumsal yaşamın devamlılığı açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca günümüz kentlerinde insanların gerçekleştirmesi olanaksız/yetersiz hale gelen birçok sosyal-kültürel faaliyetin devam ettirilmesi açısından da bu alanlar ön plana çıkmaktadır. Bu noktada tarımsal peyzajların sahip olduğu doğal, ekonomik, sosyal, kültürel değerlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması için tarımsal alanlarla yapay çevreler arasındaki ilişkinin koruma ve kullanma dengesi içinde değerlendirilmesi gerekmektedir (Çetinkaya ve Uzun 2014'den değiştirilerek).

2.10. Peyzaj Planlama Kavramı

Taneri (1977) planlama kavramını, şu anda karşılaşılan ya da ileride ortaya çıkabilecek sorunlara çözüm yolları getirmek için, bilimsel bir araştırma tekniği ile varılan sonuçların değerlendirilmesi ve uygulama olanaklarının önerilmesi şeklinde tanımlamıştır. Planlama geleceğe yönelik bir dizi kararlar alınması ve bu kararların her yeni durumda tekrar düzenlenmesi bakımından bir süreç olarak da tanımlanmaktadır.

Çetinkaya ve Uzun (2014) çözümlenecek sorun, sorunun geçmişi-bugünü-gelecekteki durumu, çalışılan meslek disiplini, çevresel koşullar gibi birçok faktörün, planlama kavramının tanımlanmasında büyük rol oynadığını belirtmektedir Bununla birlikte tüm meslek disiplinlerinde planlama kelimesinin ortak noktasını karar alma oluşturmaktadır.

Peyzaj mimarlığı disipliniinde detaylı bir planlama tanımını Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nde görmek mümkündür. Peyzajların korunması ve geliştirilmesi konusunda ortaya konan ilk yasa olan Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nde peyzaj planlama; peyzajların geliştirilmesi, restore edilmesi veya yaratılması için yapılan, ileri görüşlü güçlü eylem olarak tanımlanmıştır (Anonim 2003).

APS tanımıda geçen peyzaj kavramı: kırsal ya da kentsel alanlar, yüksek kaliteli olduğu kadar bozulmuş alanlar, sıradan olduğu kadar sıra dışı güzelliği olan alanlar şeklinde tanımlamıştır. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, peyzaj kavramına getirdiği kapsamlı ve bütüncül bakış açısıyla peyzajların kültürel, ekolojik, çevresel, sosyal ve ekonomik alanlarda kamu yararı taşıdığını belirtmektedir. Bu alanların yaşam kalitesinin önemli bir parçası olarak korunmasına, yönetimine ve planlamasına dikkat çekmektedir (Anonim 2003'den değiştirilerek).

Peyzaj planlamanın öncelikli amacı doğal kaynakların ve doğal süreçlerin devamlılığını güvence altına almaktır. Aslanboğa (1996) peyzaj planlamanın ana amaçlarını aşağıdaki gibi sıralamıştır (Demirel 2007).

Peyzaj planlamanın ana amaçları;

- Doğal varlıkların daha canlı, daha aktif, daha üretken olmasını sağlamak,
- Doğal peyzajın tür ve habitat çeşitliliğini, kendine özgü özelliğini ve güzelliğini, insan yaşamının vazgeçilmez öğeleri ve dinlenme ortamı olarak sürekliliğini güvence altına almak,
- Doğal kaynakların kapasitesini ve sınırlarını belirlemektir.

Peyzaj planlama doğa koruma ve geliştirme amacını bünyesinde barındırarak, kentsel ve kırsal alanlarda insanların çevreyle olan tüm ilişkilerini düzenlemekte, kültürel ve sosyal

yönden işlevsel, estetik ve ekonomik bir mekan ya da yaşam ortamı oluşturmaktadır (Tanrıverdi 1987, Demirel 2007). Peyzaj planlama ile insan-doğa ilişkisinde koruma-kullanma dengesinin ve bunun sürekliliğinin sağlanması hedeflenmektedir. Bunun sağlanmasında peyzaj planlama disiplini aşağıdaki ayrıntılı hedefleri gözetmektedir (Pamay 1978, Demirel 2007, Korkut ve ark 2010'dan derlenerek).

Bunlar;

- Ekosistemin ve görsel peyzajın kapasitesini gözetmek için gerekli olan ekolojik ve planlama kriterlerini sağlamak,
- Sektörel planların çevresel sonuçlarını ve uygunluğunu belirlemek için rehber oluşturmak,
- İmar çalışmalarını denetleyerek peyzajın optimum ve sağlıklı şekilde sürdürülebilirliği sağlanmak,
- Kentlerde açık ve yeşil alan sistemi oluşturmak,
- Kentin yakın çevresindeki kırsal alanlar ve doğal alanlar üzerinde yayılmaları engellemek,
- Kent yakın çevresindeki alanların tarımsal ve rekreasyonel amaçlı kullanımlarına olanak sağlamaktır.

2.11. Kaynak Araştırması

2.11.1. Araştırma konusu ile ilgili yapılmış olan önceki çalışmalar

Araştırma konusu ile ilgili olarak Türkiye'de çok sayıda araştırma yapılmış olup, bu araştırmaların bazılarını aşağıda verilmiştir:

Yılmaz (1994) araştırmasında, kentleşme ve kentleşmenin olumsuz sonuçları üzerinde durmuş ve Salihli yerleşiminde kentleşmenin doğal ve kültürel peyzaja olan olumsuz etkilerini tespit ederek, kentsel peyzaj planlama yönünden analiz etmiştir.

Eymirli (1994) Erzurum kenti açık ve yeşil alanları üzerine yaptığı araştırmasında, kent dokusunun genel yapısı içinde mevcut açık ve yeşil alanların sorunlarını incelemiştir. Kent için uygun bir yeşil alan sistemi oluşturulması ve bu sistemin gerçekleştirilmesi için öneriler geliştirmiştir. Kent bütününde uygun bir açık yeşil alan sistemi oluşturulması için kentin fiziksel yapısı ve iklim özelliklerini incelemiş, en uygun yeşil alan sisteminin yeşil kuşak ve yeşil örgün olduğunu saptamıştır.

Güngör (1996), Ankara kentinde açık ve yeşil alanların m² olarak kişi başına düşen yeşil alan ölçüsü, mevcut yeşil alanların kent içindeki dengeli dağılımları, her bir yeşil alanın

kendi sınırları içinde hizmet yönünden niteliği ve işlevselliği bakımından bir sistem oluşturmadığını belirtmektedir. Ankara’da, kent içinde yapı yoğunluğu sebebiyle oluşturulamayan açık ve yeşil sistemin, kent dışında var olan açık ve yeşil alanların yeniden ele alınmasıyla oluşturulması gerektiğini belirtmektedir. Bu amaçla çalışmada Elmadağ ilçesi ve yakın çevresinin açık ve yeşil alan sistemini irdelenmiş, geleceğe yönelik koruma ve kullanım önerileri ortaya koymuştur.

Önder (1997), Konya kentinde bulunan açık ve yeşil alanlar için bilimsel verilere ve planlama ilkelerine dayalı, yeterli ve güvenceli, geleceğe dönük kararların alınmadığını tespit etmiştir. Bu bakımdan çalışması kapsamında, Konya kenti açık ve yeşil alanlarının mevcut durumunu ortaya koymuş ve kent için yeterli bir açık ve yeşil alan sistemi oluşturulmasına yönelik öneriler geliştirmiştir.

Çelik (2000), Çankaya ilçesi Aziziye Mahallesi’ndeki mevcut açık ve yeşil alanları incelediği çalışmasında, açık ve yeşil alanları özel yeşil olarak adlandırılan; konut bahçeleri, cadde, sokak ve orta refüjlere ait yeşil alanlar, çocuk oyun alanları ve park alanları olmak üzere dört kategoride ele almıştır. Araştırmasının sonucunda Aziziye Mahallesi’nde, mahalle bazında kişi başına düşen açık ve yeşil alan miktarının Ankara genelinde kişi başına düşen açık ve yeşil alan miktarından daha fazla olduğunu tespit etmiştir.

Özcan (2000) kentsel nüfusun gelecekteki açık ve yeşil alan gereksiniminin karşılanmasının, doğal çevrenin korunması ve geliştirilmesinin sağlıklı, yaşanabilir bir kentsel çevre oluşturulabilmesi açısından önemli olduğunu belirtmektedir. Araştırmasında Kırıkkale kentinin mevcut açık ve yeşil alan verilerini değerlendirmiştir. Kent nüfusunun sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı ile kentin fiziki mekan özelliklerini de dikkate alarak, yeni bir kentsel açık yeşil alan sistemi kurulması ve geliştirilmesi için önerilerde bulunmuştur.

Çinçinoğlu (2001) araştırmasında; Antakya kentindeki açık ve yeşil alanların kent ölçeğinde bazı fonksiyonları yerine getirme olanaklarının çok sınırlı olduğunu, artan nüfus karşısında yetersiz ve halkın ihtiyaçlarına cevap vermekten uzak olduğunu saptamıştır. Antakya kentinde öncelikle açık ve yeşil alan sisteminin temelini kurulumu gerektiğini belirtmektedir. Kent için en uygun açık yeşil alan sisteminin ise yeşil kuşak, yeşil örgün olduğunu tespit etmiştir.

Yıldız (2001) araştırmasında; Kars kent merkezinin açık ve yeşil alanlarının durumunu incelemiştir. Kentin mevcut alan kullanımını incelediğinde açık ve yeşil alan miktarının yetersiz olduğunu ve içerdiği donatılar bakımından eksik olduğunu tespit etmiştir. Kars kenti için fiziksel gelişmelere yol gösterecek öneri açık ve yeşil alan sistemi geliştirmiştir.

Polat (2002) araştırmasında, geniş bir alan üzerine kurulmuş ve hızla kentleşen Konya kentindeki açık ve yeşil alanları incelemiştir. Kentte mevcut olan parklara ek olarak standartlara uygun bir kent parkı oluşturulmasının kent halkına rekreasyon olanakları sunulması bakımından önemli olduğunu belirtmiştir. Oluşturulacak kent parkının peyzaj mimarlığı ilkeleri doğrultusunda, işlevsel ve görsel değerler taşıması gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Etli (2004) çalışmasında; Edirne ili merkez ilçesinin mevcut açık ve yeşil alan sistemini peyzaj mimarlığı ilkeleri açısından incelemiştir. Araştırma kapsamında Edirne ile merkez ilçesinde kişi başına düşen açık ve yeşil alan miktarlarını, açık ve yeşil alanların dağılımlarını ve bu alanların niteliklerini saptamıştır. Açık ve yeşil alanların işlevsel ve estetik yönden zayıf kaldığını tespit etmiştir. Edirne ili merkez ilçesindeki açık ve yeşil alanların niteliksel ve niceliksel kalitesinin artırılmasına yönelik gerekli önlemleri belirleyerek, kentte bütüncül bir yaklaşımla açık ve yeşil alan planlaması yapılması için bazı öneriler geliştirmiştir.

Öztürk (2004) Kayseri kent bütününde yürüttüğü araştırmasında; açık yeşil alanları kent planlama ile ilişkileri çerçevesinde ele almıştır. Kent bütünündeki açık ve yeşil alanları sistem yaklaşımı ile değerlendirmiştir. Araştırmasının sonucunda ise, kent halkına etkili bir kullanım sunmak üzere oluşturulacak açık ve yeşil alan sistemi için öneriler geliştirilmiştir.

Albayrak (2006) araştırmasında; Çorum kent bütününde mevcut alan kullanımlarını ve açık yeşil alanların durumunu incelemiştir. Araştırması kapsamında karşılaştığı bulgular; alan kullanımlarının planlama kararları ile örtüşmediği, Çorum kentinde kentleşmenin bir sisteme göre değil düzensiz ve planlara aykırı uygulamalarla devam ettiği ve açık ve yeşil alanların dağılımlarının dengesiz ve yetersiz olduğudur. Araştırmasında Çorum kent bütününde açık ve yeşil alanların sistemli geliştirilmesini vurgulamış ve mevcut açık ve yeşil alanların tekrar gözden geçirilmesi gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Yeşil (2006) çalışmasında, Ankara kentinin son on beş yıllık süreçteki yeşil alan ve yapılaşma miktarlarının zamana bağlı değişimini farklı tarihli uydu görüntüleri ve bu görüntülerden elde edilen sonuçların coğrafi bilgi sistemine entegrasyonu ile tespit etmiştir. Ankara'nın metropoliten alan sınırları içerisinde yer alan sekiz ilçeye ait yeşil alanların mevcut durumunu bir envanter oluşturacak şekilde ortaya koymuştur. İlçe nüfuslarına göre yeşil alan miktarlarını karşılaştırılarak analiz etmiştir. Analiz sonucunda ise bir çizelge ile toplam yeşil alan ve kişi başına düşen yeşil alan miktarlarını hesaplamıştır.

Levend (2008) çalışmasında; İstanbul ili Bayrampaşa ilçesinde bulunan açık ve yeşil alanların niteliksel ve niceliksel bakımdan yeterliliğini incelemiştir. Bayrampaşa ilçesine ait

açık ve yeşil alanların hem alansal hem de niteliksel açıdan yetersiz oldukları ve ilçenin algılanabilir bir yeşil alan sistemine sahip olmadığına değinmektedir. Bu kapsamda ilçedeki açık ve yeşil alanların nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi için öneriler getirmiştir.

Çetinkaya ve Uzun (2014) “Peyzaj Planlama” adlı kitabında peyzaj planlamanın kapsamı, tarihçesi, peyzaj planlama temelinde geliştirilen yönetsel yaklaşımları, peyzaj planlama süreci, doğal, kırsal ve kentsel alanlarda peyzaj planlama ve peyzajın sürdürülebilir kullanımına ilişkin indikatörleri ana başlıklar altında ele alarak incelemiştir.

2.11.2. Araştırma alanı ile ilgili yapılmış olan önceki çalışmalar

Yeler (2005) çalışmasında, 1977-1978 Osmanlı-Rus Savaşı’na tanıklık eden ve Kırklareli merkez ilçesinde bulunan Seyfioğlu Tabyası’nın belgelenmesi, korunması ve yenilenecek gelecek kuşaklara aktarılmasının kültürel süreklilik açısından önemine dikkat çekmiştir. Bu yapının günümüzde kullanılabilir hale gelmesi için gerekli koruma-kullanma önerileri ile restorasyon projeleri geliştirmiştir.

Morgül (2006) çalışmasında; Kırklareli ilinin doğal ve kültürel kaynaklarını ele alarak kırsal turizm potansiyeli açısından değerlendirmiştir. Araştırması sonucunda bölgenin doğal ve kültürel açıdan önemli bir potansiyele sahip olduğuna değinen Morgül (2006), yöre halkına anket uygulayarak halkın kırsal turizme bakış açısını da ortaya koymuştur. Yaptığı anket çalışmasında yöre halkının kırsal turizme olumlu baktığını bununla birlikte halkın bu konuda daha çok bilgilendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Erşen ve Vatansever (2007) çalışmasında Kırklareli Kentsel Sit Alanı’nda yürütülen koruma ve planlama sürecini incelemiştir. Bu kapsamda, kentsel sit alanı için Edirne Bölge Koruma Kurulu’nun 1989-2006 yılları arasında çeşitli kamu kurumu ve şahıs başvuruları sonucunda almış olduğu kararları değerlendirmiştir. Kentsel sit alanındaki koruma sorunlarını tespit etmiş ve çözüm önerileri getirmiştir.

Arı (2009) çalışmasında; arkeolojik sit alanlarının korunması konusunda zaman içinde gelişen farklı yaklaşımları, uluslararası ve ulusal kural ve ilkeleri incelemiştir. Araştırma alanı olarak seçtiği ve Kırklareli kent merkezinde bulunan Kanlıgeçit Höyüğü ile Aşağıpınar Höyüğü ’ne yönelik Sit Alanı Yönetim Planı ve Kırklareli Kültür Mirası Yönetim projeleri geliştirmiştir.

Canitez (2010) çalışmasında Edirne, Kırklareli Tekirdağ kentlerindeki anıt koruma ve kentsel koruma yaklaşımlarını incelemiştir. Trakya Bölgesi’nde bulunan anıtsal ve sivil mimarlık örneklerini koruma ölçütleri ışığında sorgulamış ve uygulamalarda ulaşılan başarı

düzeyini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bölgede yürütülen çalışmaların başarı düzeyinin artırılması ve kurumsallaşması için neler yapılması gerektiğine dair öneriler getirmiştir.

Çulha (2013), çalışmasında Kırklareli ili merkez ilçesinin açık ve yeşil alan varlığını nitelik ve nicelik yönünden incelemiştir. Çalışmanın sonucunda Türkiye standartlarına göre 1,5 m²/kişi olması gereken çocuk oyun alanı 0,1 m²/kişi, 2 m²/kişi olması gereken spor alanı da 1 m²/kişi olduğunu tespit etmiştir. Kent bütününde kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarının standartlara göre 10 m²/kişi olması gerekirken, 1,8 m²/kişi olduğunu saptamıştır.

Üçtepe (2013) makalesinde Kırklareli-Kaynarca-Hamzabey, Karacaoğlan ve İnce arasındaki orman kalıntılarını incelemiştir. Bu sahanının bazı araştırmacıların iddia ettiği gibi doğal step sahası değil, beşeri tahripler sonucunda oluşmuş bir antropojen step sahası olduğuna değinmektedir. Sahanın gerek iklimik, gerek toprak şartları ve tespit edilen orman kalıntıları açısından orman gelişmesine elverişli bir alan olduğunu tespit etmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırma materyalini, araştırma alanı olarak belirlenen Kırklareli kenti merkez ilçesine ait doğal ve kültürel değerler ile kent merkezine ait açık ve yeşil alanlar oluşturmaktadır.

Kırklareli kenti Türkiye'nin kuzey batısında, Marmara Bölgesi'nin Trakya kesiminde yer almaktadır. Dünyadaki konumu 41° ve 42° kuzey enlemleri ile 26° ve 28° doğu boylamları arasındadır. Kuzeyinde; Bulgaristan, doğusunda; Karadeniz, güney doğusunda; İstanbul, güneyinde; Tekirdağ, batısında ise Edirne bulunmaktadır (Şekil3.1.). Kentin yüzölçümü yaklaşık olarak 6.550 km²'dir (Anonim 2013 a).

Şekil 3.1. Kırklareli ilinin konumu ve araştırma alanının sınırları (Anonim 2015 a)

Araştırmada kullanılan yardımcı materyaller aşağıda verilmiştir:

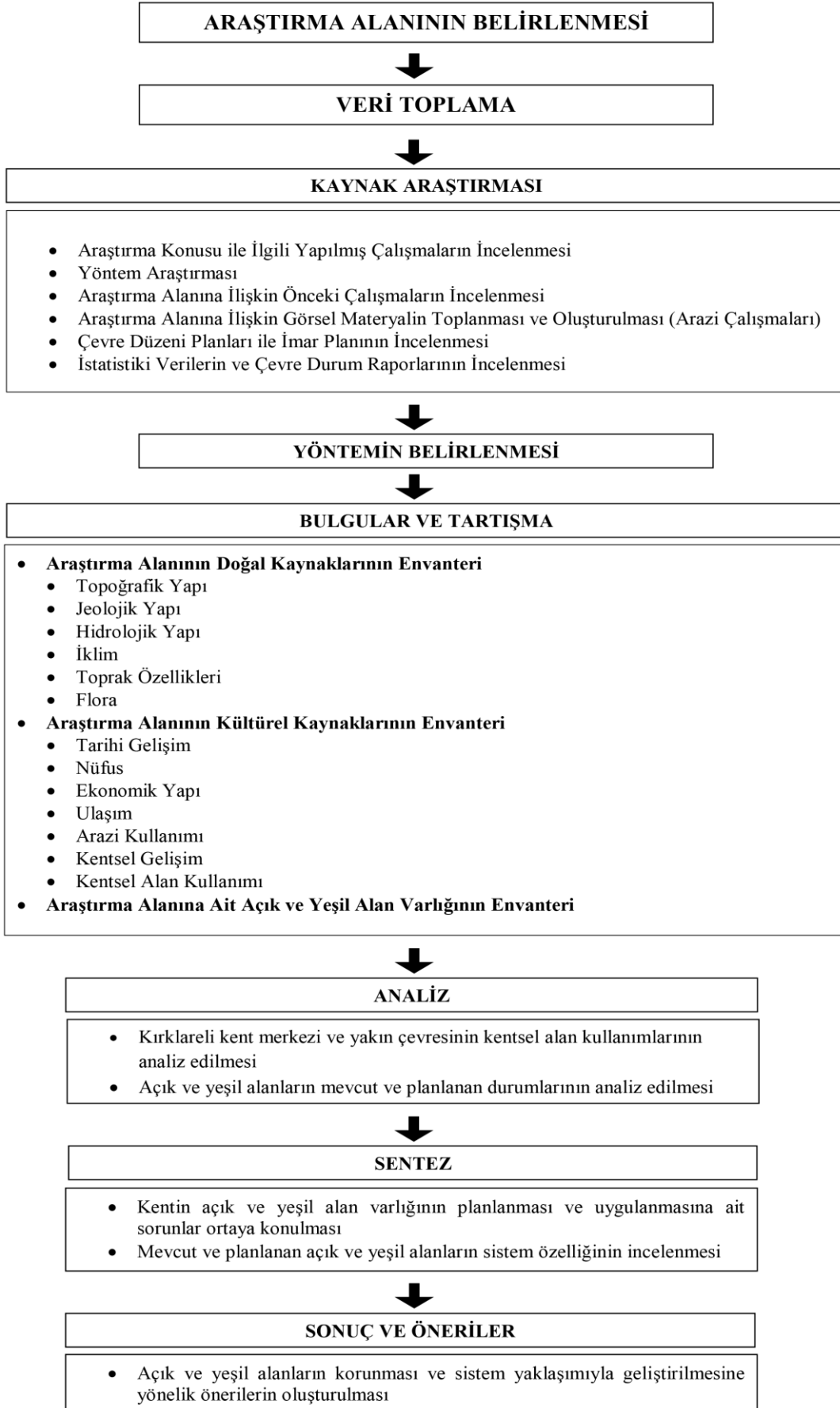
- Devlet Su İşleri Kırklareli Şubesi'nden elde edilen 1/100.000 ölçekli Topoğrafya Haritası
- Devlet Su İşleri Kırklareli Şubesi'nden elde edilen 1/100.000 ölçekli Jeoloji Haritası,
- Kırklareli Atatürk Toprak Su ve Tarımsal Meteoroloji Araştırma İstasyonu Müdürlüğü'nden elde edilen 1/100.000 ölçekli Kırklareli İli Arazi Varlığı Raporu ve Haritası,
- Kırklareli İl Özel İdaresi resmi internet sitesinden elde edilen 1/25000 ölçekli Kırklareli İl Çevre Düzeni Planı ve Plan Hükümleri,
- Kırklareli Belediyesi'nden elde edilen 2014 yılına ait 1/5000 ölçekli İmar Planı ve Stratejik Planlar
- Kırklareli Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nden elde edilen 2011 ve 2012 yılına ait Kırklareli İli Çevre Durum Raporları,
- Türkiye İstatistik Kurumu ve Trakya Kalkınma Ajansı'ndan elde edilen araştırma alanına ilişkin sosyal yapı ile ilgili istatistiki veriler ve raporlar
- Meteoroloji Genel Müdürlüğü resmi internet sitesinden elde edilen araştırma alanına ait iklim verileri,
- Konuyla ve araştırma alanıyla ilişkili tez, rapor, makale, bildiri gibi yazılı kaynaklar ile görsel kaynaklar,
- Harita verilerinin sayısallaştırılmasında kullanılan Autocad 2014 ve Arcgis10 programları

3.2. Yöntem

Araştırma yönteminin belirlenmesinde daha önce açık ve yeşil alanlar ve açık yeşil alan sistemleri üzerine yapılmış araştırmalar olan; Yılmaz (1994), Eymirli (1994), Güngör (1996), Önder (1997), Özcan (2000), Çinçinoğlu (2001), Yıldız (2001)'in araştırmalarına ait yöntemlerinden faydalanılarak araştırmanın yöntemi oluşturulmuştur.

Buradan yola çıkarak, araştırmada izlenecek yöntem; araştırma alanının belirlenmesi, veri toplama, analiz, sentez, sonuç ve öneriler aşamalarından oluşmaktadır (Şekil 3.2.).

Araştırma alanını, Kırklareli kent merkezi ile yakın çevresinin kapsadığı alan oluşturmaktadır. Kent merkezine ait sınırın belirlenmesinde, 2014 yılına ait 1/5000 ölçekli imar planı dikkate alınmıştır (Şekil 3.3.).

Şekil 3.2. Araştırmaya ait yöntem akış şeması (Orijinal 2015)

Yakın çevresinin sınırlarının değerlendirilmesinde, 1/25000 ölçekli Kırklareli İl Çevre Düzeni Planı'nda öngörülen gelecekteki arazi kullanımı, çalışma alanları, kentsel hizmet ve donatı alanları, ulaşım gibi kentsel alan kullanımları oluşturmaktadır.

Şekil 3.3. Kırklareli kent merkezi İmar Planı (Anonim 2014 c)

Veri toplama aşamasında kuramsal temeller bölümünü oluşturan: kent, kentleşme, kentsel yaşam kalitesi, açık ve yeşil alanlar, peyzaj planlama gibi kavramlar yerli-yabancı literatürden araştırılmıştır. Bu kavramlar hakkında bilgiler toplanmıştır. Araştırma alanı ile ilgili veriler ise materyaller kısmında belirtildiği şekilde elde edilmiş ve kente ait doğal ve kültürel varlıklar ile açık ve yeşil alanlara ait envanter oluşturulmuştur. Bu envanter; kentin doğal ve kültürel özelliklerini, arazi ve kentsel alan kullanımlarını, açık ve yeşil alan varlığını gösteren haritalardan, alan araştırmasında elde edilen fotoğraflar ve çeşitli araştırma, rapor, tez gibi yazılı kaynaklardan elde edilen her türlü bilginin derlenmesi, tematik haritaların oluşturulması ile elde edilmiştir.

Analiz aşamasında tezin amacına uygun olarak, kente ait güncel imar planından kentsel alan kullanımları ile açık ve yeşil alanların mevcut ve planlanan durumları analiz edilmiştir.

Açık yeşil alanların analiz edilmesinde Pamay (1978), Tanrıverdi (1987)' nin sınıflandırmasından faydalanılmıştır. Aşağıdaki sınıflandırmaya göre Kırklareli kent merkezi ve yakın çevresine ait açık ve yeşil alanlar analiz edilmiştir.

- Resmi Kurumlara Ait Açık ve Yeşil Alanlar
- Konut Bahçeleri
- Çocuk Oyun Alanları
- Spor Alanları
- Parklar
- Mezarlıklar
- Yollar, Meydanlar ve Diğer Açık Alanlar
- Orman ve Ağaçlandırılmış Alanlar
- Su yüzeyleri
- Tarım Alanları

Sentez aşamasında, araştırma alanına ait açık ve yeşil alan varlığı ile ilgili elde edilen bulgular peyzaj planlama ilkeleri açısından incelenmiştir. Bu kapsamda açık ve yeşil alanların planlanması ve uygulanmasına ait sorunlar ortaya konulmuştur. Mevcut açık ve yeşil alanlar, planlanan durumu ile birlikte bir açık ve yeşil alan sistem özelliği gösterip göstermediği incelenmiştir.

Sonuç ve öneriler aşamasında, Kırklareli kent merkezinin açık ve yeşil alan varlığının korunması ve sistem yaklaşımıyla geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Araştırma Alanının Doğal Özellikleri

4.1.1. Topoğrafya

Kırklareli ili büyük ölçüde dağlık ve platoluk bir arazi görünümündedir. Bölgenin en önemli yükseltisi ise Marmara Havzası ile Ergene Havza sınırını oluşturan ve kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan Yıldız Dağları (Istranca Dağları)'dır. Ergene Ovası'na doğru dağlar iyice alçalmakta ve yerini düşük yükselteli platolar almaktadır. Yer yer parçalanmış ve yarılmış olan bu alanlar, dalgalı düzlük şeklinde birbirine çok benzemektedir (Anonim 2013 a).

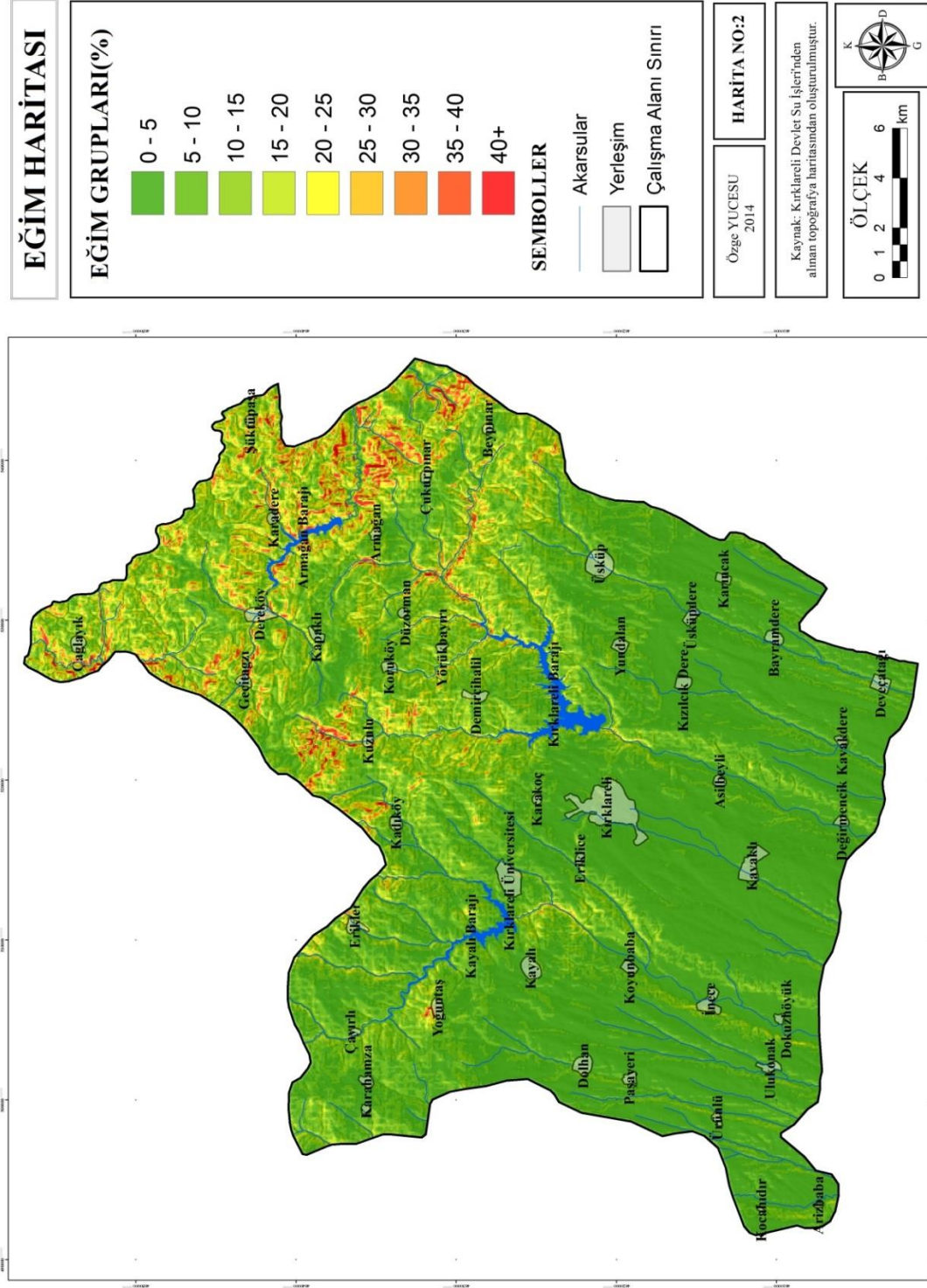
Kırklareli merkez ilçeye ait topoğrafik yapı incelendiğinde, araştırma alanının Yıldız Dağ zinciri içerisinde yer alan kuzey doğu kesimi ve Ergene Ovası içerisinde yer alan güney kesimi olmak üzere ikiye ayrıldığı görülmektedir.

Çalışma alanının Ergene Ovası içinde kalan kısımlarının daha düz bir arazi formuna sahiptir. Bu kesimde eşyüksekti eğrileri 100-300 m arasında olduğu görülmektedir. Çalışma alanının kuzey doğusunda ise, Yıldız Dağ zinciri içerisinde yer alması nedeniyle daha sarp bir arazi formu oluşmuştur. Bu kesimde eşyüksekti eğrilerinin 350-800 m değerleri arasında değiştiği görülmektedir. İlçenin topoğrafik yapısını gösteren harita Şekil 4.1'de verilmiştir. Kırklareli kent merkezi ise 160-250m eşyüksekti eğrileri arasında yer almaktadır.

Kırklareli merkez ilçenin topoğrafya haritasından faydalanılarak eğim haritası oluşturulmuştur (Şekil 4.2.). İlçenin eğimi Yıldız Dağları zinciri içerisinde yer alan kuzey doğusu dışında çok fazla değişiklik göstermemektedir. İlçenin güneyinde eğim %5-10'luk bir aralıkta değişmekle birlikte, az da olsa eğimin %20 olduğu alanlar bulunmaktadır. İlçenin kuzeyi ise %25 eğim değerlerinden %40 eğim değerine kadar değişmektedir. Kırklareli kent merkezi de büyük oranda düz bir arazi formuna sahiptir. Yayla ve Kırklar Tepesi hariç kent merkezinde eğim %5-%10 değerleri arasındadır.

Şekil 4.2. Kırklareli merkez ilçesinin eğim grupları haritası (Orijinal 2014)

4.1.2. Jeolojik yapı

Jeolojik zamanda Yıldız Dağları'nın bulunduğu yerde Tethys (Tetis) Denizi bulunmaktadır. Bu denizin dibinde bulunan tortullar, kuzey ve güneydeki eski kıta

çekirdeklerinin birbirlerine doğru yaklaşımları sonucu kıvrılarak ve su yüzeyine çıkarak Yıldız Dağları'nı oluşturmuşlardır. Daha sonra meydana gelen dağ oluşumu, kıta oluşumu (epirojenik) ve volkanik hareketler sırasında Yıldız Dağlarını oluşturan taş ve tabakalar sıkışmış, kıvrılmış ve kırılmıştır. Yıldız Dağları 1. jeolojik zaman arazisi olduğu için "masif" adını almaktadır. Masifler, kıvrılma özelliğini yitirmiş olan yaşlı ve sert kütlelerdir (Anonim 2009 a).

Yıldız Masifi' nin uzanımına uygun olarak, Vize'den Kırklareli'nin doğusuna kadar uzanan Kuzeybatı-Güneydoğu yönlü fay hattı ile bu hattı kesen Kuzeydoğu-Güneybatı yönlü ikincil faylar, sahanın tektonik yapısını oluşturmaktadır. Yıldız Masifi'ni etkileyen Kırklareli-Vize arasındaki fay, normal faydır. İkinci fay sistemi ise Karadeniz kıyılarının girintili-çukuntılı (İğneada-Limanköy) olmasına neden olmuştur. İl toprakları 4. derece deprem kuşağında yer almaktadır (Anonim 2011 a).

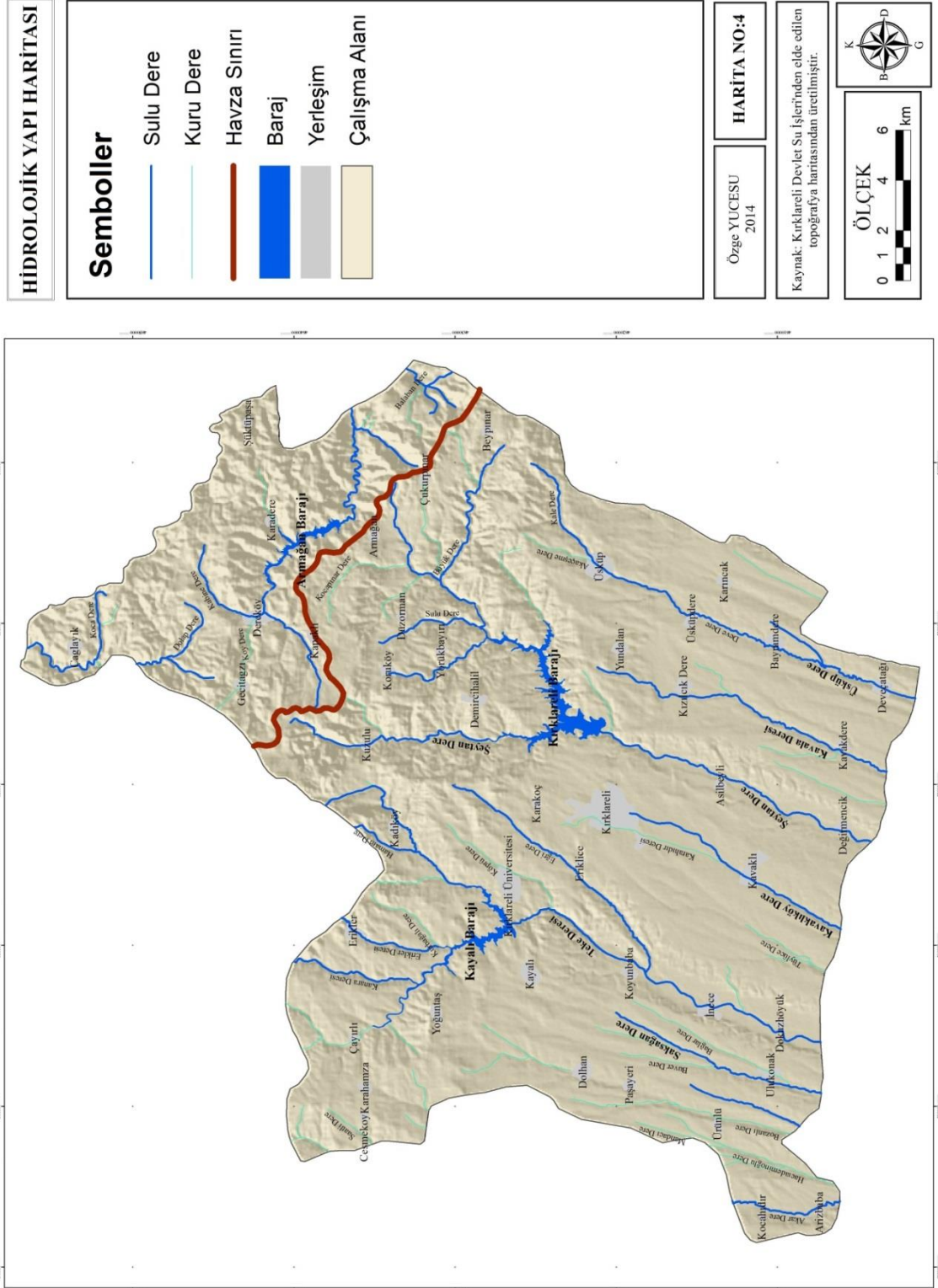
İl arazisi, genel olarak paleozoik ve IV mesozoik döneme ait Yıldız Masifi' nin çekirdek ve örtü kayaçları ile tersiyere ait sedimanter, metamorfik, magmatik kayaçlardan oluşmuştur. Ergene yöresinde ise eosen kireçtaşları dik bir yamaç meydana getirir. Bu yamacın eteğinde suyu bol kaynaklar, önünde ise miosen ve pliosen killi, kumlu, kireçli mermer kristalize kalker ve dolomit dolgu katmanları yer yer alüvyonlarla örtülüdür (Anonim 2011 a). Çalışma alanının jeolojik yapısını gösteren harita Şekil 4.3.'de verilmiştir.

4.1.3. Hidrolojik yapı

Kırklareli ili Trakya Bölgesi'nde bulunan Meriç-Ergene Havzası ile Marmara Havzası içerisinde yer almaktadır. İl yerüstü ve yeraltı su varlığı açısından oldukça zengindir. Kırklareli ilinin başlıca su kaynakları Trakya Bölgesi'nin önemli bir akarsuyu olan Meriç'e doğrudan karışmaktadır. Bu su kaynakları Ergene Deresi ve kollarından oluşmaktadır. İlde bulunan belli başlı akarsular: Ergene Nehri, Havsa Deresi, Şeytandere, Turgutbey Deresi, Lüleburgaz Deresi, Uğurlu Deresi, Büyük Karıştırın Deresi, Küçük Karıştırın Deresi, Evrensekiz Deresi, Sazlıdere, Lişko Deresi'dir. İlin Marmara Havzası içerisinde yer alan kesiminde ise Kocadere, Bulanık, Kazan ve Pabuç Dereleri Karadeniz'e dökülmektedir (Anonim 2013 a).

Araştırma alanı büyük oranda Ergene Havzası içerisinde yer almaktadır. İlçe sınırları içinden Ergene Nehri ile birleşen Büyük Dere, Şeytan Dere ve Teke Deresi ve kolları geçmektedir. Şeytan Dere Kırklareli Barajı'nın, Teke Deresi ise Kayalıköy Barajı'nın akarsularıdır. Bunun dışında Ergene Nehri ile birleşen diğer akarsular ve uzantıları da ilçe sınırı içinden geçmektedir. Kırklareli merkez ilçenin kuzeyi Marmara Havzası içerisinde yer almakta ve akarsular Karadeniz'e dökülmektedir. Bu akarsular: Kocadere, Dolapdere,

Şekil 4.4. Kırklareli merkez ilçesinin hidroloji haritası (Orijinal 2014)

4.1.4. Toprak yapısı

4.1.4.a. Büyük toprak grupları

Kırklareli merkez ilçe alüvyal topraklar, kolüvyal topraklar, kahverengi orman toprakları, kireçsiz kahverengi orman toprakları, kireçsiz kahverengi topraklar ve vertisol topraklardan oluşmaktadır (Şekil 4.5.). İlçenin büyük bir kısmını ise kireçsiz kahverengi orman toprakları ile kireçsiz kahverengi topraklar kaplamaktadır. Çizelge 4.1’de Kırklareli merkez ilçeye ait büyük toprak gruplarının alanları verilmiştir.

Çizelge 4.1. Kırklareli merkez ilçesine ait büyük toprak gruplarının alansal dağılımı (Orijinal 2015)

Büyük Toprak Grupları	Alan (hektar)
Alüvyal Topraklar	2.124
Kolüvyal Topraklar	240
Kahverengi Orman Toprakları	1.663
Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları	99.547
Kireçsiz Kahverengi Topraklar	56.063
Vertisoller	763
TOPLAM	160.400

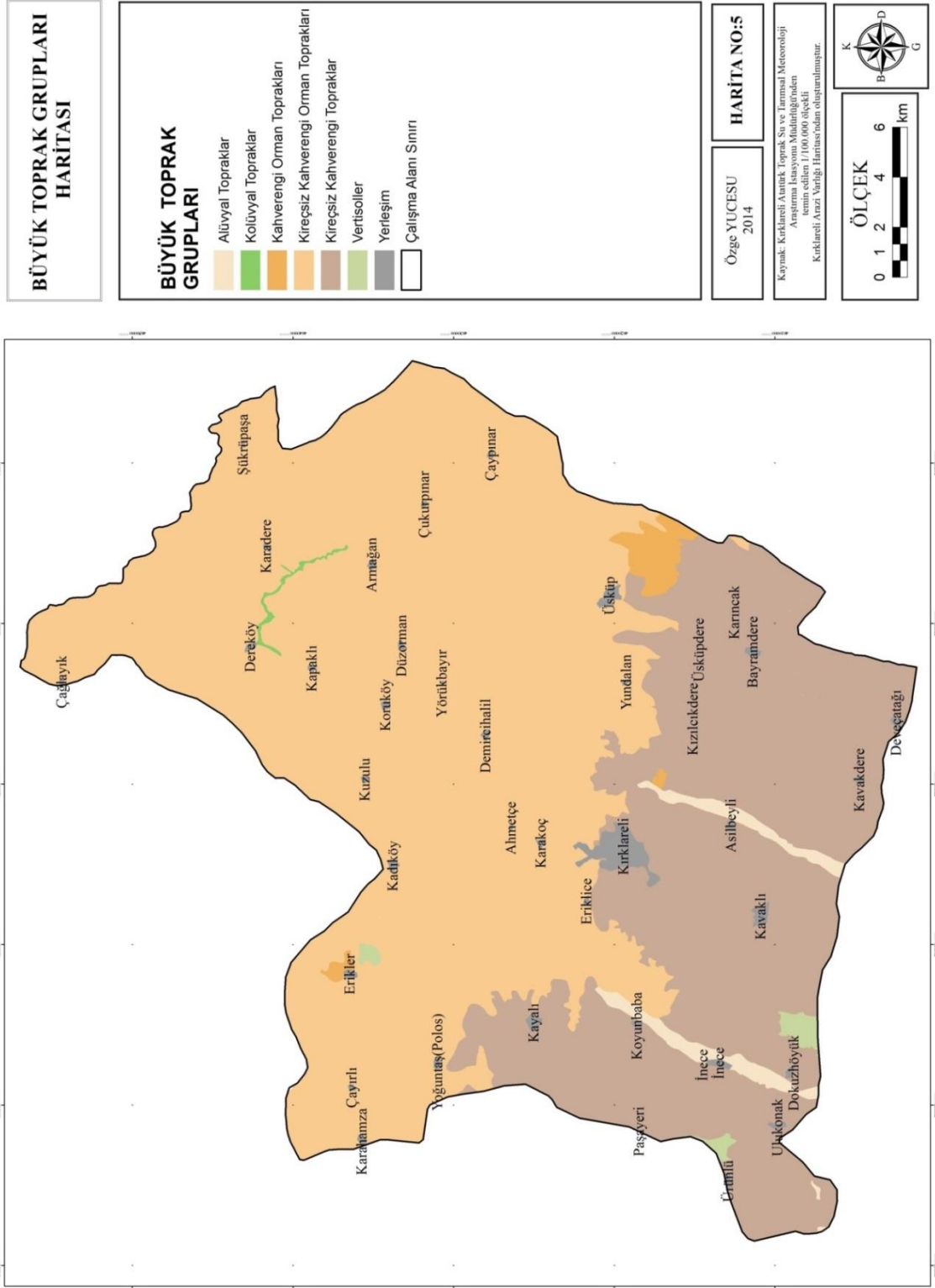
İlçede bulunan toprak gruplarından bazılarının özellikleri Anonim (1991)’den derlenerek aşağıda özetlenmiştir.

Alüvyal topraklar akarsular tarafından taşınıp depolanan materyaller üzerinde oluşan A(C) profilli genç topraklardır. Profillerinde horizonlaşma çok azdır. Buna karşılık değişik özellikte katlar görülür ve çoğu kireççe zengindir. Yüzey nemli ve organik maddece zengindir. Üzerinde bitki örtüsü iklime bağlıdır. Buldukları iklime uyabilen her türlü kültür bitkisinin yetiştirilmesine elverişli topraklardır.

Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları A(B)C profilli topraklardır. A horizonu iyi oluşmuştur ve gözenekli bir yapısı vardır. (B) horizonu zayıf oluşmuştur. Kahverengi veya koyu kahverengi, granüler veya yuvarlak köşeli blok yapıdadır. (B) horizonunda kil brikimi yok veya çok azdır. Kireçsiz Kahverengi Orman toprakları genellikle yaprağını döken orman örtüsü altında oluşur. Drenajları iyidir. Çoğunlukla orman ve otlak olarak kullanılırlar.

Kireçsiz Kahverengi Topraklar B C profili topraklardır. A horizonu kahverengi, kırmızımsı kahverengi, grimsi kahverengi, yumuşak kıvamda veya biraz sıkıdır. B horizonu daha ağır bünyeli daha sert, kahverengi veya kırmızımsı kahverengidir. B horizonun kireci

yıkanmıştır. Reaksiyon nötr veya alkalidir. Kireçsiz kahverengi topraklar asit ana madde üzerinde olduğu kadar, kireçtaşı üzerinde de oluşabilir. Doğal bitki örtüsü çalı ile yaprağını döken ormandır. Doğal drenajları iyidir.

Şekil 4.5. Kırklareli merkez ilçesinin büyük toprak grupları haritası (Orijinal 2014)

4.1.4.b. Arazi kullanım yetenek sınıfları

Çalışma alanında I, II, III, IV, VI, VII ve VIII olmak üzere, 7 adet arazi kullanım yetenek sınıfına ait toprak grubu bulunmaktadır (Şekil 4.6.). Bu toprak gruplarından en yaygın olan sınıflar II. , III. ve VI. Sınıf topraklardır. Çizelge 4.2.'de Kırklareli merkez ilçeye ait tarım alanlarının sınıfsal dağılımı verilmiştir. Toprak sınıflarına ait özellikler Anonim (1991)'den derlenerek aşağıdaki gibi özetlenmiştir.

Çizelge 4.2. 2012 yılı Kırklareli merkez ilçesine ait tarım alanlarının sınıfsal dağılımı
(Anonim 2013 a)

AKK Sınıfları	I. Sınıf	II. Sınıf	III. Sınıf	IV. Sınıf	V. Sınıf	VI. Sınıf	VII. Sınıf	VII. Sınıf
Tarım Alanı (Hektar)	8.158	49.679	34.356	7.913	0	37.803	22.158	333
TOPLAM	160.400							

I. , II. ve III. sınıf topraklar toprak idaresinin daha kolay ve sınırlandırmaların daha az olduğu topraklardır. Özellikle I. sınıf topraklar çok üretken olup, geniş bitki seçim aralığına sahiptir. Çayır, mera ve orman olarak kullanılabilirleriyle birlikte kültür bitkileri yetiştirilmesine çok uygundur. II. sınıf topraklarda sınırlandırmalar düzeltilebilir düzeyde olsa da gerek bitki örtüsü seçimi gerekse amenajman uygulamaları bakımından I. Sınıf topraklardan daha az serbestlik sağlar. III. sınıf topraklarda sınırlandırmalar daha şiddetli hale gelir. Bu durum bitki seçimi, ekim, dikim, hasat zamanı ve ürün miktarını etkiler. II. ve III. sınıfa ait topraklarda da gözlemlenen arazi kullanımları: kültür bitkileri tarımı, mera ve orman arazisi şeklindedir

IV. Sınıf toprakların etkisinde olduğu eğim, erozyon, sıg toprak, düşük su tutma kapasitesi, sık taşkınlar, uzun süren göllenme veya yaşlık, tuzluluk gibi sınırlandırmalar, bu toprakların kültür bitkileri için kullanımını kısıtlamaktadır. İşlendiklerinde daha dikkatli bir idare gerektirirler. Çayır, mera ve orman için kullanılacakları gibi, gerekli önlemlerin alınması halinde iklime adapte olmuş tarla veya bahçe bitkilerinden bazıları için kullanılabilirler

VI. Sınıf topraklarda sınırlamalar sürekli ve şiddetli hale gelmeye başlamaktadır. Kültür bitkilerinin yetiştirilmesine uygun değildir. Ancak çayır, mera, orman için kullanılabilirler. VII. Sınıf topraklar çok dik eğim, erozyon, toprak sığlığı, taşlılık, yaşlık, tuzluluk gibi, kültür bitkilerinin yetiştirilmesini önleyen çok şiddetli sınırlandırmalara

4.1.5. İklim

Kırklareli ilinin iklimi topoğrafyanın farklılaştırdığı yörelere göre değişiklik göstermektedir. Yıldız Dağları'nın kuzeye bakan kesimlerinde Karadeniz iklimi görülür. Buna bağlı olarak yazlar serin, kışlar soğuk fakat yaz ve kış mevsimleri arasındaki sıcaklık farkı azdır. Yıldız Dağları'nın güneye bakan iç kısımları ile Ergene Ovası'nda yarı karasal iklim görülmekte olup, yaz ve kış mevsimleri arasındaki sıcaklık farkı yüksektir. İç kesimler her mevsim yağış almakla birlikte; yıllık yağış miktarı kıyı kesimlere göre daha azdır (Anonim 2011 a).

Kırklareli ilinde yıllık ortalama sıcaklık 13.2°C'dir. Ortalama yüksek sıcaklık en fazla Temmuz ve Ağustos aylarında, ortalama düşük sıcaklık ise en az Ocak ve Şubat aylarında görülmektedir. Yağış kuzeyden güneye doğru azalma göstermektedir. Kırklareli ilinin yıllık ortalama yağış miktarı 535.1 mm'dir. Yağış en fazla Kasım ve Aralık aylarında görülmektedir (Anonim 2015 b).

Kırklareli ilinde 1970-2013 yılları arası yapılan ölçümler sonucunda elde edilen verilere göre ortalama nem dağılımı %71-74 arasındadır (Anonim 2013 b).

Rüzgarlar Kırklareli ilinde en fazla doğu, doğu-güneydoğu, kuzey-kuzey doğu ve kuzey-kuzeybatıdan esmektedir. En kuvvetli rüzgarların geliş yönü kuzey-kuzeydoğu ve batı-güneybatıdır (Anonim 1991).

4.1.6. Doğal bitki örtüsü

Trakya, doğal vejetasyonun tahrip edilmesine rağmen bitki çeşitliliği bakımından zengin bir bölgedir. Trakya'nın zengin bitki çeşitliliği değişik iklim tipleri ile farklı habitatlara sahip olması ile açıklanmaktadır. 300'den fazla Türkiye için endemik bitki çeşidine ev sahipliği yapan Trakya, 50 kadar türün dünyadaki en zengin popülasyonlarına sahiptir. Doğa koruma açısından ulusal ve uluslararası öneme sahip çeşitli habitatlar bu bölgede yer almaktadır. Bu habitatlar: Karadeniz kıyısı boyunca uzanan kıyı kumulları, sulak alanlar (longoz ormanları ve kıyı lagünleri), Istranca (Yıldız Dağları) Dağları'nın kuzey sırtlarındaki nemli ormanlardır (Anonim 2013 c).

Istranca Dağları Önemli Bitki Alanı (ÖBA), genellikle kayın, meşe veya karışık ormanlar ile kaplıdır. Toplam 600 takson içeren Istranca Dağları ÖBA florasında, küresel ölçekte tehlike altında bulunan bir tür (*Symphytum pseudobulbosum*) ve Bern Sözleşmesi Ek Liste I'de yer alan üç tür olmak (*Cyclamen coum*, *Vaccinium arctostophylos*, *Veronica turtiliana*) üzere ülke çapında nadir 39 takson yer almaktadır. Ayrıca ÖBA, *Fagus orientalis-*

Rhododendron ponticum orman topluluğu başta olmak üzere Avrupa’da pek rastlanmayan yüksek orman bitki örtüsü tiplerinin çok geniş örneklerini içermesi gibi floristik özellikleriyle de uluslararası ölçekte önem taşımaktadır (Anonim 2013 c).

İğneada Longozu Önemli Bitki Alanı, Bulgaristan sınırının 15 km güneyinde Karadeniz kıyısında yer alan kumul, göl, bataklık ve Subasar orman habitatlarının bir karışımını içerir. Alanda doğal kum bandının Istranca Dağları’ndan Karadeniz’e akan bir dizi akarsuyun bloke etmesi sonucu çok çeşitli bitki örtüsü gelişmiştir. Kum bandı üzerinde çeşitli kumul bitki örtüsü tipleri gelişirken onun arkasında ise Subasar orman ve sulak alan habitatlarının bir mozaığı meydana gelmiştir (Anonim 2013 c).

Yüksekliği yaklaşık 15-20 m olan Subasar orman bitki topluluğu ise sık sayılabilecek bir yüksek orman formasyonundadır. Avrupa’nın güneydoğusuna özgü bu dişbudak-meşe-kızılağaç orman tipinin en sulak bölümlerinde: kızılağaç (*Alnus glutinosa*) ve dişbudak (*Fraxinus angustifolia subsp. oxycarpa*) ve nispeten daha kuru bölümlerde ise saplı meşe (*Quercus robur*) başta olmak üzere çeşitli meşe türleri baskındır. Bu orman toplulukları Türkiye’nin kuzeybatısı ve Bulgaristan’daki bir kaç su basan vadide görülen çok nadir ve önemli habitatlar olup, her iki ülkede de ortak olarak longoz şeklinde adlandırılır (Anonim 2013 c).

Trakya’nın iç kesimlerinde yer alan vejetasyonun büyük bir kısmı insan müdahaleleriyle tahrip edilmiştir. İç kesimlerin bugünkü durumu step sahası şeklinde yer yer orman kalıntıları ve fundalıklarla kaplıdır. Bu bölgede İrano-Turanien fitocoğrafik bölgesinin bitkileri bulunmaktadır. Karaçam (*Pinus nigra*), Kızılağaç (*Pinus brutia*), Sedir (*Cedrus spp.*), Meşe (*Quercus spp.*), Gürgen (*Carpinus spp.*), Ihlamur (*Tilia spp.*) ve Kavak (*Populus spp.*) bu kesimin asli ağaç türleridir (Anonim 2013 c ve Üçtepe 2013’den değiştirilerek). Kırklareli merkez ilçedeki orman kalıntılarında bulunan bitki varlığı aşağıdaki gibidir (Çizelge 4.3). Kent merkezinde peyzaj düzenlemelerinde kullanılan bitkiler ise Çizelge 4.4 ‘de sunulmuştur.

Çizelge 4.3. Kırklareli merkez ilçedeki korulara ait bitki varlığı (Üçtepe 2013)

Latince	Türkçe
Ağaçlar	
<i>Acer campestre</i>	Ova Akçağacı
<i>Acer tataricum</i>	Tatar Akçağacı
<i>Carpinus orientalis</i>	Doğu Gürgeni
<i>Fraxinus angustifolia</i>	Sivri Meyveli Dişbudak
<i>Fraxinus ornus</i>	Çiçekli Dişbudak

Çizelge 4.3. Kırklareli merkez ilçedeki korulara ait bitki varlığı (Devam)	
<i>Populus alba</i>	Akkavak
<i>Quercus cerris</i>	Saçlı Meşe
<i>Quercus frainetto</i>	Macar Meşesi
<i>Quercus infectoria</i>	Mazı Meşesi
<i>Quercus pubescens</i>	Tüylü Meşe
<i>Quercus robur</i>	Saplı Meşe
<i>Salix alba</i>	Söğüt
<i>Ulmus glabra</i>	Karaağaç
Ağaççık	
<i>Phillyrea latifolia</i>	Akçakesme
Çalılar	
<i>Asparagus officinalis</i>	Kuşkonmaz
<i>Cerasus mahaleb</i>	Mahlep
<i>Cornus sanguinea</i>	Kızılcık
<i>Crataegus monogyna</i>	Adi Aliç
<i>Jasminum fruticans</i>	Yasemin
<i>Juniperus oxycedrus</i>	Katran Ardıcı
<i>Ligustrum vulgare</i>	Kurtbağrı
<i>Paliurus aculeatus</i>	Karaçalı
<i>Pistacia terebinthus</i>	Melengiç
<i>Prunus spinosa</i>	Güvem çalısı
<i>Pyrus elaeagrifolia</i>	Ahlat
<i>Pyrus malus</i>	Yabani elma
<i>Rhus conitus</i>	Boyacı sumacı
<i>Rosa canina</i>	Yaban gülü

Çizelge 4.4. Kırklareli kent merkezinde peyzaj düzenlemelerinde kullanılan bitkiler (Orijinal 2015)

Latince	Türkçe
Ağaçlar	
<i>Acer negundo</i>	Dişbudak Akçaağaç
<i>Acer palmatum</i>	Japon Akçaağacı
<i>Aesculus hippocastanum</i>	At Kestanesi
<i>Ailanthus altissima</i>	Kokar Ağaç

Çizelge 4.4.Kırklareli kent merkezinde peyzaj düzenlemelerinde kullanılan bitkiler (Devam)	
<i>Cupressocyparis leylandii</i>	Melez Servi
<i>Cupressus sempervirens</i>	Akdeniz Servisi
<i>Elaeagnus angustifolia</i>	İğde
<i>Prunus serrulata</i>	Süs Kirazı
<i>Robinia pseudoacacia</i>	Yalancı Akasya
<i>Salix babylonica</i>	Salkım Söğüt
Çalılar	
<i>Berberis thunbergii</i>	Kadın Tuzluğu
<i>Buxus sempervirens</i>	Şimşir
<i>Chaenomeles japonica</i>	Japon Ayvası
<i>Cotoneaster horizontalis</i>	Dağ muşmulası
<i>Euonymus japonica</i>	Taflan
<i>Forstia intermedia</i>	Altın Çanak
<i>Juniperus horizontalis</i>	Yayılcı Ardıç
<i>Juniperus sabina</i>	Sabin Ardıcı
<i>Lagerstromia indica</i>	Oya Ağacı
<i>Laurus nobilis</i>	Defne
<i>Ligustrum vulgare</i>	Kurtbağrı
<i>Photinia fraseri</i>	Alev Çalısı
<i>Punica granatum</i>	Süs Narı
<i>Pyracantha coccinea</i>	Ateş Dikeni
<i>Rosa ssp.</i>	Gül
<i>Spirea vanthouttei</i>	İspir
<i>Tamarix tetrandia</i>	Ilgın
<i>Viburnum opulus</i>	Kartopu

4.2. Araştırma Alanının Kültürel Özellikleri

4.2.1.Tarihi gelişim

Kırklareli' de yerleşime dair ilk bulgulara Aşağıpınar ve Kanlı geçit yerleşimlerinde rastlanmaktadır. Aşağıpınar yerleşimine ait bulgular Kalkolitik Dönemi (MÖ 5000-3000) işaret etmektedir. Aşağıpınar bu dönemde büyükçe bir köy ya da kasaba olduğu düşünülmektedir. Burada olağan çiftçilik uğraşlarının yanı sıra bazı zanaatların da yapıldığı anlaşılmaktadır (Anonim 2005).

Tunç Çağı (MÖ 3000-2000) dönemine ait olduğu düşünülen, Kırklareli yakınlarında bulunan Kanlıgeçit Mevkii'nde ise Anadolu Tunç Çağı yerleşmeleriyle tam olarak benzeşen büyük bir yerleşim alanı tespit edilmiştir. Yerleşme taş sur ile çevrili bir iç kale ile bunun etrafında yayılmış aşağı şehirden oluşmuştur (Anonim 2005).

Bu dönemden sonra siyasi örgütlenmeler başlamış ve bölgeye çok yoğun ve kalıcı nitelikte yerleşilmiştir. Trakya'ya adını veren Traklar'ın da bu dönemde bölgeye dışarıdan gelerek, Trakya'da iskân eden topluluklar üzerinde şekillenen bir kültür oluşturdukları anlaşılmaktadır. Sonraki dönemlerde ise Trakya'nın geçiş bölgesi olması sebebiyle İskit, Pers ve Makedonya, Galat, Roma, Bizans hakimiyetine girdiği bilinmektedir (Anonim 2005).

Kırklareli tahmini 1367-1372 yılları arasında, I. Murad zamanında fethedilerek Osmanlı toprağına katılmıştır (Anonim 2005). Osmanlılar o dönemde şehri Kırk Kilise olarak adlandırmaktadır. Bu ismin ne anlama geldiği konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bunlardan en fazla benimseneni Kırk Azizler Kilisesi anlamında Saranta Eklesiai'den Kırk Kilise 'ye çevrildiği şeklindeki görüştür. Kırkkilise ismi, 1924'de Kırklareli olarak değiştirilmiştir (Anonim 2009 a).

Roma ve Bizans İmparatorlukları döneminde küçük bir merkez olan Kırklareli'nin büyümesi ve gelişmesi Osmanlı Devleti zamanına rastlamaktadır. Kırklareli' de yaşayan Bulgar, Rum ve Yahudiler, Türk nüfusu ile beş yüz yıl beraber yaşamışlardır. Bugün örnekleri kent merkezindeki Yayla Mahallesi ve Demirtaş Mahallesi'nde görülen tarihi yerleşim, Osmanlı dönemi ile Cumhuriyet döneminde yapılmış Rum, Bulgar, Yahudi evlerinden oluşmaktadır. Kırklareli Balkan Savaşı ve 1.Dünya Savaşı'nda Bulgar ve Yunan işgaline uğramış, 10 Kasım 1922'de işgalden kurtulmuştur (Anonim 2009 a).

Cumhuriyete kadar Kırklareli'nin nüfusu Rum, Yahudi ve Türkler 'den oluşmaktadır. Cumhuriyetin kurulmasından sonra ise göç ve mübadelelerle Rum ve Yahudi nüfusu giderek azalmıştır. Günümüzde ise nüfusun tamamı Türk'tür.

4.2.2. Nüfus

Kırklareli, nüfus açısından kentsel niteliği ağır basan bir ildir. Anonim (2012) özellikle 1990 yılından itibaren köy nüfusu azalırken kent nüfusunun artmakta olduğunu belirtmektedir.

Kırklareli ilinin 2014 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusu 343.723'tür. İlçe nüfusu 92.514, kent merkezinin nüfusu ise 70.161'dir. Kent merkezinin erkek nüfusu 35.414 iken kadın nüfusu 34.747'dir. İlçenin yaş grubu ve cinsiyete göre dağılımını gösteren Çizelge 4.5'e göre nüfusu yüksek olan yaş grubu 20-29 yaş aralığındadır.

Kent merkezi nüfusunun mahallelere göre dağılımını gösteren Çizelge 4.6'ya göre nüfusu en kalabalık olan mahalleler Karacaibrahim Mahallesi ile Karakaş Mahallesi'dir.

Çizelge 4.5. Kırklareli merkez ilçe nüfusunun yaş grubu ve cinsiyete göre dağılımı (Anonim 2014 d)

Yaş Grubu	Toplam	Erkek	Kadın
0-9	9.175	4.764	4.411
10-14	4.843	2.407	2.436
15-19	7.733	3.762	3.971
20-29	17.024	9.726	7.298
30-39	13.747	7.316	6.431
40-49	12.364	6.420	5.944
50-59	12.373	6.256	6.117
60-69	8.380	4.196	4.184
70-79	4.383	1.870	2.513
80-89	2.336	906	1.430
90+	156	48	108
TOPLAM	92.514	47.671	44.843

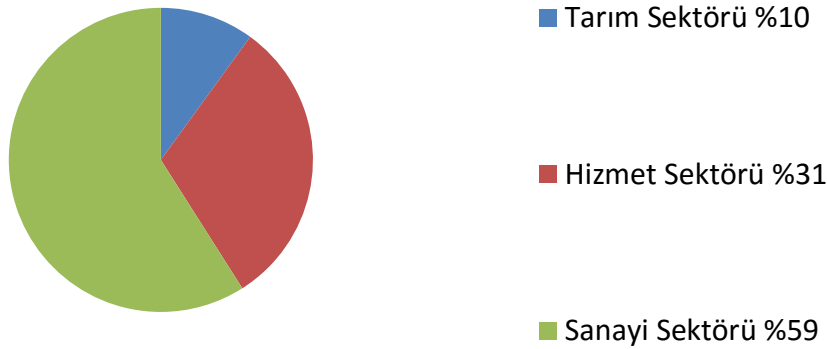
Çizelge 4.6. Kırklareli kent merkezi nüfusunun mahallelere göre dağılımı (Anonim 2014 d)

Mahalle Adı	Nüfusu
Akalar Mahallesi	3.687
Bademlik Mahallesi	6.171
Cumhuriyet Mahallesi	3.309
Demirtaş Mahallesi	3.522
Doğu Mahallesi	1.290
İstasyon Mahallesi	7.877
Karacaibrahim Mahallesi	11.036
Karahıdır Mahallesi	2.883
Karakaş Mahallesi	14.724
Kocahıdır Mahallesi	4.617
Pınar Mahallesi	5.024
Yayla Mahallesi	6.021
TOPLAM:	70.161

4.2.3. Ekonomik yapı

Kırklareli ilinde ekonomi tarım sektörü, hizmet sektörü ve sanayi sektörü olmak üzere üç ana sektörden oluşmaktadır. Kırklareli'nin toplam 655.000 hektar arazisinin %40'lık bölümünün orman, %39'luk bölümünün ise tarım toprakları olması, bölgenin coğrafi şartları tarım, hayvancılık, ormancılık ve buna dayalı sanayinin gelişmeye daha uygun olduğunu göstermektedir (Anonim 2009 a'dan değiştirilerek).

Kırklareli sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 81 il içerisinde 11. sırada bulunmaktadır. İl ekonomisinde sanayinin payı %59, hizmetler sektörünün payı %31, tarımın payı %10 dur (Şekil 4.7.) (Anonim 2009 a). Kırklareli ilinde toplam 269 sanayi tesisi bulunmaktadır. Bunların % 87,5'i Merkez, Babaeski ve Lüleburgaz ilçelerinde geri kalan % 12,5'i diğer ilçelerde yer almaktadır. Cam, gıda, tekstil, ilaç gibi alanlarda faaliyet gösteren önemli sanayi tesislerinin bir bölümü Kırklareli ilinde yer almaktadır (Anonim 2013 a).

Şekil 4.7. Kırklareli ilinin ekonomik yapısı (Anonim 2009 a)

4.2.4. Ulaşım

İl genelinde en önemli ulaşım sistemini karayolları oluşturmaktadır (Şekil 4.8.). İl içinde karayolunun toplam uzunluğu 646 kilometre olup, E 5 ve Edime- Kınalı Otoyolu, ana arterleri oluşturmaktadır. İstanbul-Edime bağlantısını sağlayan D-100 yolu ile Türkiye'nin Avrupa'ya bağlantısını sağlayan TEM otoyolu, Kırklareli'nin en önemli yollarıdır. İldeki bir başka eksen de Silivri'den ayrılan Çerkezköy-Vize-Pınarhisar-Kırklareli ve Edirne bağlantılı yoldur (Anonim 2011 a).

İlçede kuzey-güney bağlantılı iki ulaşım eksenini vardır. Aziziye sınırına kadar uzanan Dereköy-Kırklareli-Babaeski-Pehlivan köy karayolu, Bulgaristan ile bağlantıyı sağlarken; İğneada-Demirköy-Pınarhisar-Lüleburgaz karayolu da Karadeniz ile bağlantıyı sağlamaktadır.

Ayrıca Büyükkarıştıran - Vize - Kıyıköy bağlantısı da kuzeydoğuda Karadeniz'e bağlanmaktadır. Bu eksen Büyükkarıştıran'ın biraz kuzeyinde yeniden Pınarhisar'a bağlanır. Kofçaz ilçesinin de Kırklareli kent merkezine doğrudan bağlantısı vardır (Anonim 2011 a).

Şekil 4.8. Marmara Bölgesi ulaşım ağı (Anonim 2015 c)

İlde ikincil ulaşım sistemini demiryolu oluşturmaktadır. İl sınırları içinden İstanbul-Edirne demiryolu güzergahında bulunan Seyitler, Lüleburgaz, Alpullu, Büyük Mandıra, Pehlivan köy istasyonları geçmektedir (Şekil 4.9.). Demiryolunun il sınırları içindeki kısmı 110 km'dir (Anonim 2011 a).

Ana hattan Büyük Mandıra İstasyonu'nda ayrılan Kırklareli hattı, 1910-1912 yılları arasında inşa edilmiş olup, 46 km uzunluğundadır. Kırklareli hattı, Nadırlı-Babaeski-Karameşutlu-Taşağıl-Nacak-Kavaklı istasyonlarını geçerek il merkezine ulaşmaktadır. Kırklareli demiryolu hattında 1987 yılına kadar yolcu taşımacılığı yapılmıştır. Bu tarihten sonra bir süre ise demiryolu askeri ve ticari nakliye amacıyla kullanılmıştır. Günümüzde Kırklareli-Büyük Mandıra Hattı üzerinde, faal olarak çalışan istasyon bulunmamakta ve kent merkezi dışındaki istasyonlar terk edilmiş durumdadır (Yıldız 2013). Kent merkezindeki istasyonun bulunduğu alan günümüzde rekeasyon amaçlı kullanılmaktadır.

Şekil 4.9. İstanbul-Edirne-Kırklareli demiryolu güzergahı (Yıldız 2013)

4.2.5. Turizm ve rekreasyonel değerler

Kırklareli ili turizm ve rekreasyon faaliyetlerine olanak sağlayacak birçok doğal ve kültürel değere sahiptir.

Doğal değerlerin büyük bir kısmını orman alanları oluşturmaktadır. İlçenin güneyinde bulunan orman kalıntıları ve kuzeyinde bulunan yoğun orman vejetasyonu turizm ve rekreasyon açısından önemli alanlardır.

İlçenin en önemli orman alanları Yıldız Dağları zinciri içerisinde bulunan Dereköy ve çevresinde yoğunlaşmaktadır. Kırklareli-Bulgaristan istikameti Dereköy yol kenarı, 21.11.1999/1006 tescil kararı ile 2. Derece Doğal Sit Alanı ilan edilerek koruma altına alınmıştır. Bu istikamet üzerinde yer alan Dolapdere, Kocakaynaklar (Karadere) ve hudut kapısı mevkileri yerli ve yabancı ziyaretçiler tarafından rekreasyon amaçlı kullanılmaktadır (Anonim 2009 a).

İlçedeki diğer ormanlık alanlar, orman kalıntıları ve koruluklardan oluşmaktadır. Bunlardan il merkezine en yakın olan Karahıdır Korusu, kent merkezinden 5 km mesafede orman içi dinlenme alanıdır. Kırklareli kent merkezi çevresindeki diğer bir koru ise Kavaklı Meşe Korusu Tabiat Parkı'dır (Şekil4.10.). 11.07.2011 tarihinde 35 hektarlık bir alanda Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. Tabiat Parkı kent merkezine 12 km. mesafede, Kırklareli-Babaeski yolu üzerindedir. Korunun bir kısmı rekreasyonel amaçla kullanılırken bir kısmı ise göçmen misafirhanesi olarak kullanılmaktadır (Anonim 2013 c).

Karahıdır Korusu ve Kavaklı Korusu çoğunlukla rekreasyon ve kültürel faaliyetler için kullanılan ve koruma altına alınmış korulardır. Ayrıca ilçede bulunan Üsküpdere Korusu, İnce Korusu, Asılıbeyli ve Erikler Korusu da koruma altında olmayan fakat kentli tarafından rekreasyon ve dinlenme amaçlı kullanılan korulardır.

Şekil 4.10. Kavaklı Meşe Korusu Tabiat Parkı'ndan bir görünüm (Anonim 2013 c)

Kent merkezi ve yakın çevresinde bulunan büyük ölçekli ağaçlandırma alanları ise Kırklareli Barajı ve çevresinde yoğunlaşmaktadır. Herhangi bir rekreasyon donatı düzenlemesi bulunmamasıyla birlikte rekreasyon amaçlı kullanılan bu alanlar Kırklareli-Dereköy yolu üzerindeki Çamlık mesire alanı ve Kırklareli Barajı mevkiindeki 100. Yıl Ormanı'dır.

İlde birçok akarsu, göl, büyüklü küçüklü sulama göletleri ile birlikte üç adet baraj gölü bulunmaktadır. İlçenin su varlığının turizm açısından değerlendirilmesi kısıtlı olmakla birlikte kent merkezi yakınında bulunan Kırklareli Barajı ile Kayalı ve Armağan Barajları yoğunlukla rekreasyon amaçlı kullanılmaktadır.

Kırklareli ili kültür turizmi açısından önemli değerlere sahiptir. Kırklareli ili coğrafi olarak geçiş bölgesinin üzerinde yer alması nedeniyle birçok kültüre ev sahipliği yapmıştır. Savaşlar ve yağmalar nedeniyle bu kültürel değerlerden çok azı günümüze kadar ulaşabilmiştir. Yapılan araştırmalarda Kırklareli il genelinde birçok tümülüs, höyük, kale ve eski yerleşim yerlerine ait arkeolojik kalıntılar tespit edilmiştir. Bununla birlikte ilde yakın döneme ait dini yapılar, sivil mimari örnekleri, çeşmeler, hamamlar, askeri yapılar da bulunmaktadır.

Çalışma alanı sınırları içerisinde yer alan en önemli arkeolojik kalıntıları, Aşağıpınar ve Kanlıgeçit Höyükleri oluşturmaktadır. Aşağı Pınar Höyüğü, Kırklareli il merkezinin 3 km. güneyinde yer almaktadır. Aşağıpınar kazılarında şimdiye kadar rastlanan en eski kültür katı

yaklaşık M.Ö. 6200 yıllarına tarihlenmektedir. Daha sonra zaman içinde sürekli olarak batıya kaymış, Aşağı Pınar'ın 300 metre batısındaki Kanlıgeçit Mevkii'ne gelmiştir. Kanlıgeçit Höyüğü (M.Ö. 3000) , il merkezinin yaklaşık 500 m güneyinde yer almaktadır. Günümüzde Aşağıpınar ve Kanlıgeçit arkeolojik yerleşimlerinde kazı çalışmaları belirli aralıklarla halen devam etmektedir (Anonim 2015 d).

Çalışma alanı içerisindeki diğer kültür varlıkları kent merkezinde bulunan ve Osmanlı Dönemi'ne ait dini yapılar, çeşmeler, hamam ve sivil mimari örnekler ile askeri yapılardan oluşmaktadır. Kırklareli merkez ilçesine ait kültürel değerler Ek-2'de tablo olarak verilmiştir.

Askeri yapılardan Seyfioğlu Tabyası, kent merkezine 3 km. uzaklıkta, kentin kuzeydoğusunda yer almaktadır (Şekil 4.11.). 1877 yılında, Balkan Savaşları sırasında savunma amaçlı olarak yapılmıştır. Tabyalar ayrı bölümler halinde dikdörtgen ve U planlıdır. Tabyaların üzeri top atışlarını engellemek amacı ile yüksek toprak dolgu ile örtülmüştür. Tabyanın cepheleri kuzeye yönelik olup, etrafı hendeklerle çevrilmiştir. Günümüzde, Seyfioğlu Tabyası restore edilmek ve Turizm Fakültesi Uygulama Alanı olarak kullanılmak üzere, Kırklareli Üniversitesi Rektörlüğü adına tahsis edilmiştir (Anonim 2015 e).

Şekil 4.11. Seyfioğlu Tabyası'na ait görünümler (Anonim 2015 e)

Kent merkezinde, sivil mimari yapılar ve camiler tek tek farklı mahallede görülmekle birlikte, Yayla Mahallesi ve Demirtaş Mahallesi'nin barındırdığı Rum, Bulgar ve Türk evleri Kırklareli'nin tarihi dokusunu yansıtmaktadır (Şekil 4.24.). Kültür Bakanlığı tarafından, kentte 1990 yılında envanter çalışmaları yapılmaya başlanmış ve 19.09.1996 tarihinde Yayla Mahallesi ve Demirtaş Mahallesi'ni içeren bölgeyi "Kentsel Sit Alanı" olarak ilan edilmiştir. (Canitez 2010).

Şekil 4.12. Yayla Mahallesi'nde bulunan sivil mimari örneklerden görünüm (Orijinal 2015)

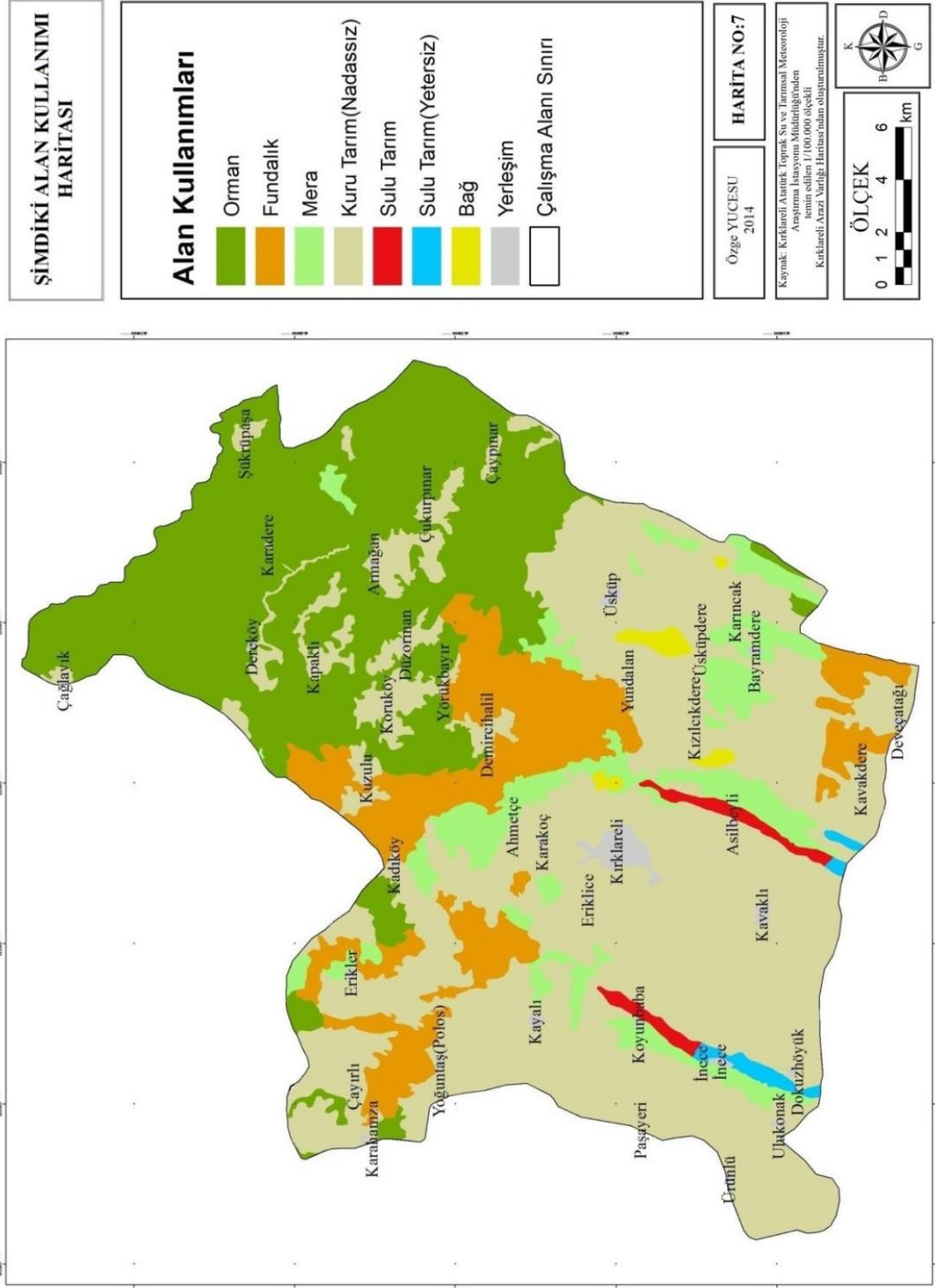
4.2.6. Arazi kullanımı

Kırklareli merkez ilçede tarım ve orman alanları büyük yer kaplamaktadır. Orman alanlarının büyük bir bölümü ilçenin kuzey-doğusunda yoğunlaşmıştır. Bu bölge Yıldız Dağ zinciri içerisinde yer almaktadır. Tarım alanlarının yoğunlaştığı güney kesimi ise Ergene Havzası içerisinde yer almaktadır. İlçedeki tarım arazilerinin büyük kısmında kuru tarım yapılmaktadır. Sulu tarım ise oldukça az bir alanda yapılmaktadır. İlçede kuru ve sulu tarım arazileri dışında bağcılığın yapıldığı alanlar da bulunmaktadır. İlçede tarım ve orman alanlarından sonra fundalık alanlar büyük yer kaplamaktadır. Bu fundalıklar Ergene Ovası step sahası vejetasyonunun devamıdır. Kırklareli merkez ilçesine ait arazi kullanım oranları Çizelge 4.7' de, arazi kullanım haritası ise Şekil 4.13.'de verilmiştir.

Anonim (2013 a), Kırklareli il genelinde orman, tarım, mera ve yarı doğal alanlarda azalma yaşanırken; yapay bölgelerde son yıllarda artış gözlemlendiğini belirtmektedir.

Çizelge 4.7. Kırklareli merkez ilçesinin arazi kullanımı (Orijinal 2015)

Alan Kullanımı	Alan (Hektar)	Oran (%)
Orman	47.342	29.5
Fundalık	18.916	11.7
Mera	12.191	7.6
Kuru Tarım	76.960	47.9
Sulu Tarım	1.333	0.8
Sulu Tarım(Yetersiz)	876	0.5
Bağ (Kuru)	740	0.4
Yerleşim	2.042	1.2
TOPLAM	160.400	100

Şekil 4.13. Kırklareli merkez ilçesinin arazi kullanım haritası (Orijinal 2015)

4.2.7. Kentsel gelişim

Kırklareli' de Osmanlı öncesi ilk yerleşmenin, Yapraklı (bugünkü Yayla) Mahallesi'nin bulunduğu alanda kurulduğu sanılmaktadır. Kırklareli Osmanlı Devleti hakimiyetine girdikten sonra ise yerleşme güneye ve batıya doğru genişlemiştir. Önce Yayla ve Kırklar Tepeleri denilen bölgenin arasındaki vadi ikametgâh sahası olmuştur. Mahalli yerleşim sıralarına göre Yapraklı Mahallesi, daha sonra Hacı Zekeriya Mahallesi, Cami-i Kebir Mahallesi, Karakaş Mahallesi ve diğer mahalleler yerleşim alanı haline gelmiştir (Kaymaz 1994'a atfen; Kabakçı 2013'dan değiştirilerek).

19. yüzyılda Kırklareli, Hatice Hatun Mahallesi, Karakaş Mahallesi, Cam-i Kebir Mahallesi, Karacaibrahim Mahallesi, Yapraklı Mahallesi, Dellakzade Mahallesi, Hacı Zekeriya Mahallesi, Doğice Mahallesi, Sultan Bayezid Mahalleleri olmak üzere dokuz mahalleden oluşmaktadır (Anonim 1925'e atfen Kabakçı 2013). Bu mahalleler (Cami-i Atik Mahallesi hariç) 20. yüzyılda da varlığını sürdürmüştür.

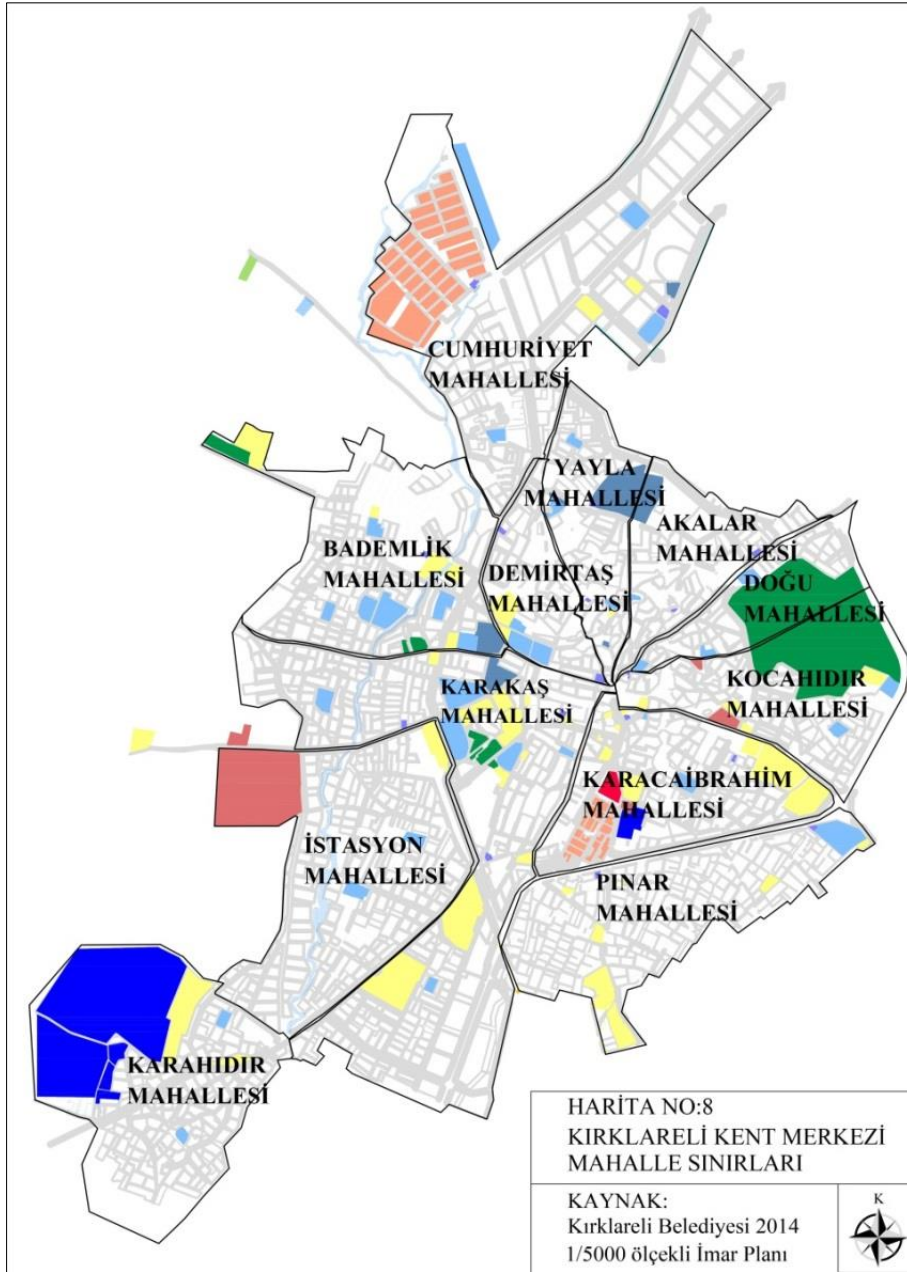
20. yüzyıldan itibaren şehrin ismi ile birlikte mahalle isimlerinden bazıları da değiştirilmiştir. Yapraklı Mahallesi; Yayla Mahallesi'ne, Cami-i Kebir Mahallesi; Demirtaş Mahallesi'ne, Hacı Zekeriya Mahallesi; Doğu Mahallesi'ne, Dellakzade ve Doğice mahalleleri; Akalar Mahallesi'ne dönüştürülmüştür. Sultan Bayezid ve Hatice Hatun Mahalleleri ise Kocahıdır Mahallesi sınırları içine dâhil edilmiştir (Kabakçı 2013'dan değiştirilerek).

Mevcut mahalleler ile birlikte 1910-1912 yıllarında kentin merkezinde demir yolu inşasının tamamlanması ile demiryolu istasyonu kurulmuştur. Günümüzde kullanılmayan bu demiryolu çevresinde yeni yerleşim alanları gelişerek İstasyon Mahallesi'ni oluşturmuştur.

1990'lı yıllardan sonra ise kooperatifleşmenin kentin kuzey batısında yoğunlaşması ve sanayi sitesinin kurulmasıyla Cumhuriyet Mahallesi oluşmuştur. Günümüzde bu mahallede yeni konut siteleri oluşturulmaya devam etmekte ve TOKİ'nin başlattığı yeni toplu konut projeleri ile Cumhuriyet Mahallesi'nin sınırları genişlemektedir.

Kırklareli merkez ilçeye bağlı bir köy olan Karahıdır Köyü, kentin zamanla bu yönde gelişmesi ve Belediye Kanunu gereğince kent sınırına girmiş ve Karahıdır Mahallesi oluşmuştur. Karahıdır Köyü'nün kent sınırına katılmasıyla kentin bugünkü görünümü oluşmaya başlamıştır.

Günümüzde Kırklareli kent merkezinde 12 mahalle bulunmaktadır. Bunlar Cumhuriyet, Bademlik, Demirtaş, Yayla, Akalar ve Doğu mahalleleri ile Karahıdır, İstasyon, Karakaş, Karacaibrahim, Kocahıdır ve Pınar mahalleleridir (Şekil 4.14.). Kırklareli kent merkezindeki mahalleler içerisinde en yeni gelişen mahalle Pınar Mahallesi'dir.

Şekil 4.14. Kırklareli kent merkezinde bulunan mahalleler (Orijinal 2014)

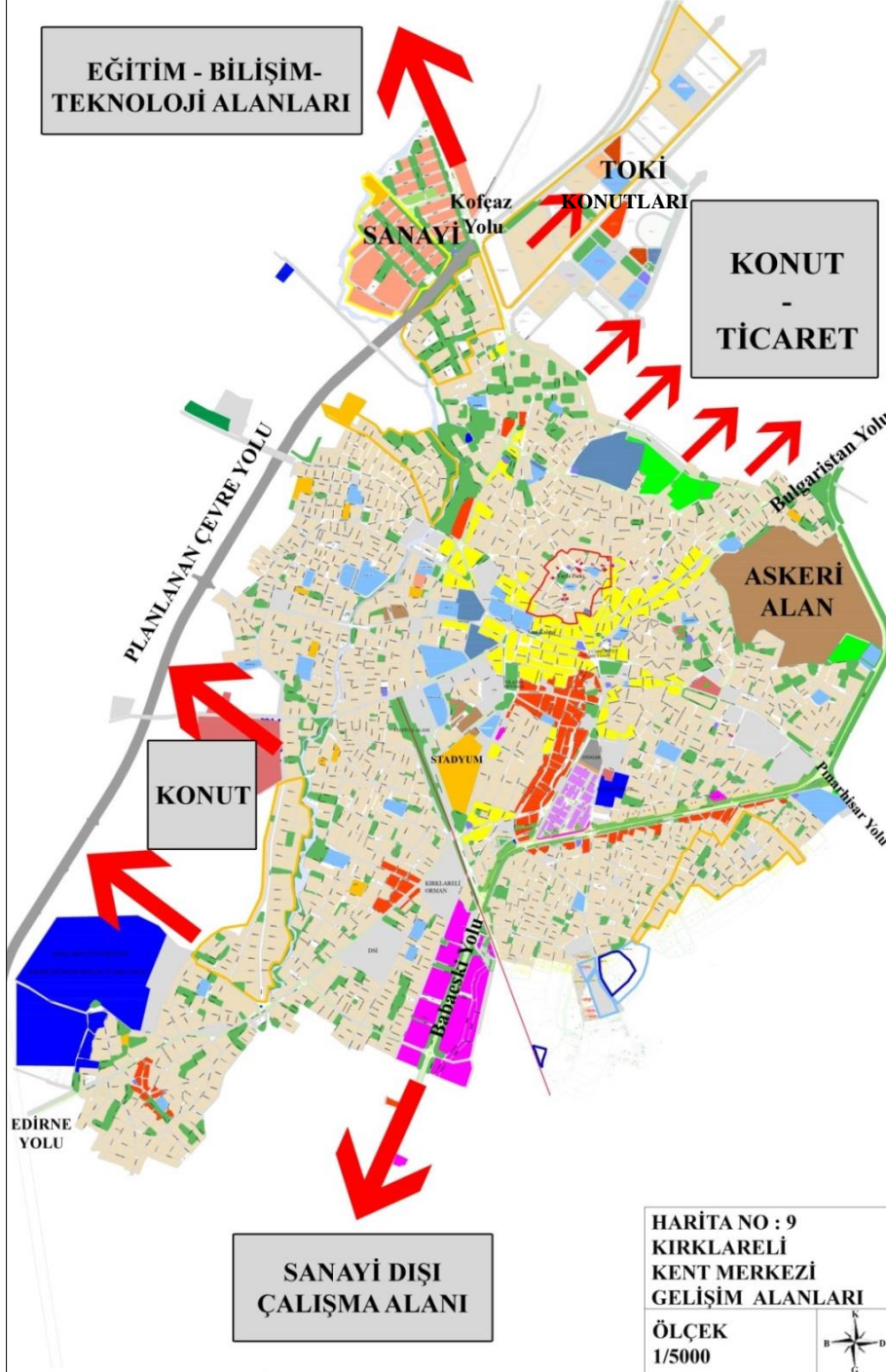
Kırklareli kent merkezinde kentsel gelişim eski yerleşim alanının çevresine doğru genişlemeye devam etmektedir. Şekil 4.15.'de Kırklareli kent merkezinin kentsel gelişimini gösteren tematik harita sunulmuştur.

En hızlı gelişen kesim ise İstasyon Mahallesi'nden kentin batıya (planlanan çevre yolu) doğru gerçekleşmektedir. Bunun yanı sıra Edirne Yolu boyunca devam eden yapılaşma ile Karahadır Mahallesi günümüzde bütünleşmiştir.

Kent merkezinden kuzey-batıya ve güneye doğru iki lineer gelişim bulunmaktadır. Bunlardan kent merkezinin güneyi, Babaeski karayolu, sanayi dışı çalışma alanı kullanımları ile lineer bir form kazanmıştır.

Diğer lineer gelişim ise Kırklareli Üniversitesi'nin yapılandırılmasıyla kentin kuzey-batısına doğru devam etmektedir. Üniversitenin yapılandırılmasının yanı sıra; sanayi sitesi, BOTAŞ Tesisleri, bazı özel kuruluşlar Kofçaz yolu boyunca lineer bir gelişim oluşturmaktadır.

Gelecekte kent merkezinin, 1/25000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'ndan kuzey-doğuya doğru yoğun bir şekilde gelişeceği anlaşılmaktadır. Kent merkezinin kuzey doğusunda konut-ticaret kullanımının ağırlıkta olduğu kentsel alanlar gelişecektir.

Şekil 4.15. Kırklareli kent merkezi gelişim alanları (Orijinal 2015)

4.2.8. İmar durumu ve kentsel alan kullanımları

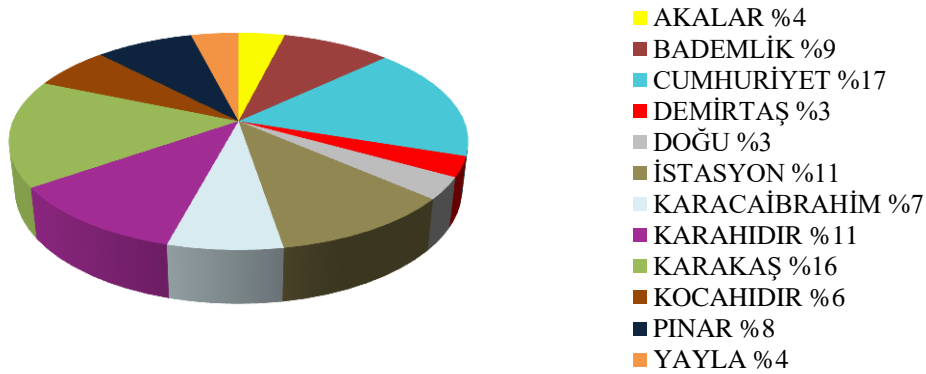
Kırklareli ilinin ilk kadaströ çalışmaları 1940 yılında tamamlanmış ve ilk imar planı 1948 yılında Muallim Seyfi Arkan tarafından 1/1000 ve 1/5000 ölçeklerinde, mülkiyet dokusu kısmen korunarak hazırlanmıştır. Kentin ikinci imar planı 1968 yılında, üçüncü imar planı ise 1986 yılında Yıldız Üniversitesi Döner Sermayesi tarafından 1/1000 ve 1/5000 ölçeklerde hazırlanmıştır. 1988 yılında 1/1000 ölçekli plan revize edilmiştir (Tandoğan 2000 ve Şahin 2000'e atfen Erşen ve Vatansever 2007).

1988 tarihinde revize edilen uygulama imar planı için daha sonraki dönemlerde, kentin çeşitli yerlerinde İslah İmar Planları hazırlanmaya devam edilmiştir. Kentin 4. İmar planı 17.12.1999 tarihinde hazırlanmıştır. Bu tarihten sonra İstasyon, Karakaş ve Kocahıdır Mahalleleri ve 07.10.2008 tarihinde Karacaibrahim ve Pınar Mahalleleri için İslah İmar Planları oluşturulmuştur (Anonim 2014 c'den derlenerek).

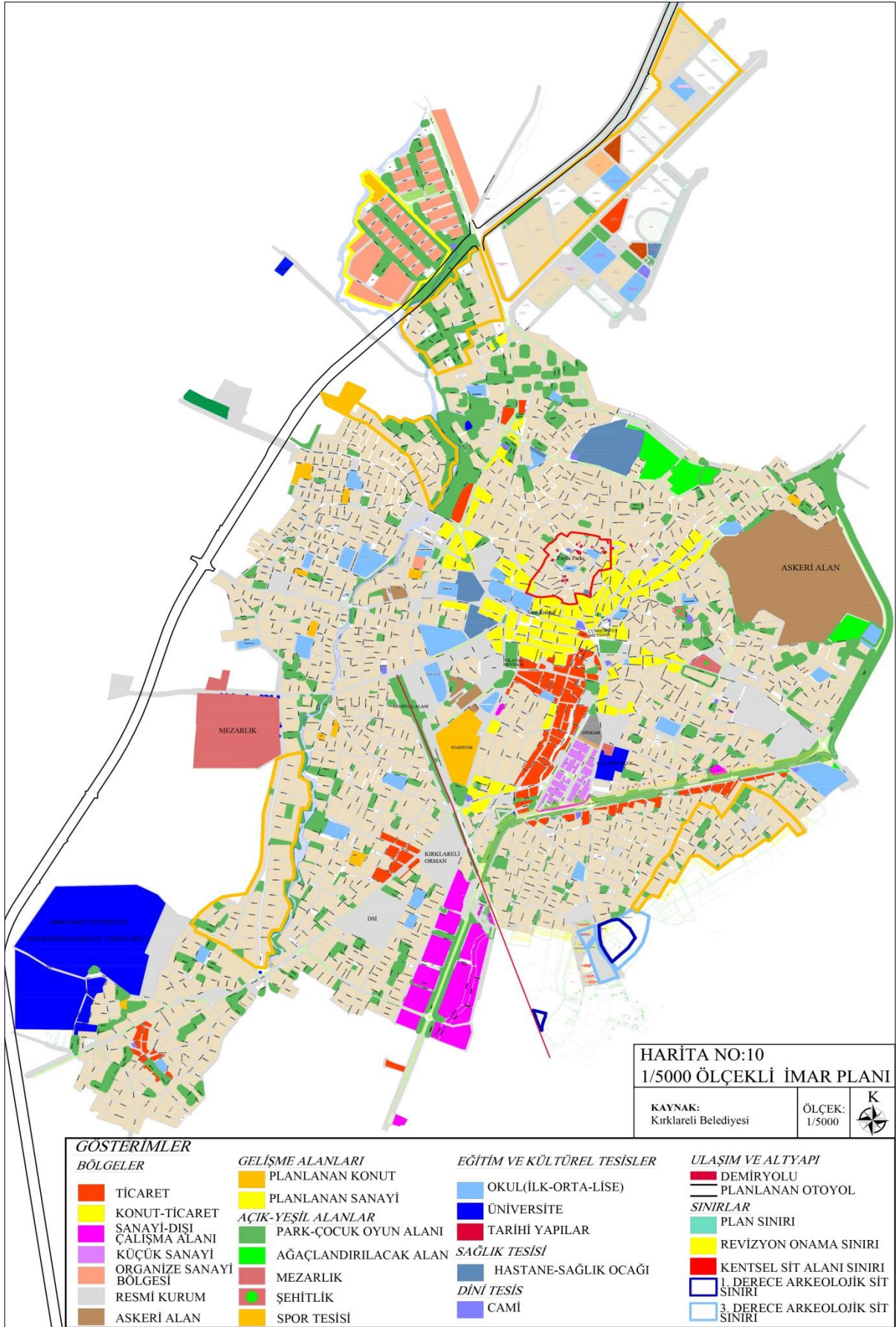
Kırklareli kent merkezine ait güncel imar planının son hali Şekil 4.17'de verilmiştir. Bu plan üzerinden kent merkezine ait kentsel alan kullanım durumu analiz edilmiştir (Çizelge 4.10.).

Toplam 11.300,8 da olan belediye sınırları içerisinde en fazla alanı 3.103,6 da ile konutlar kaplamaktadır. Konutların kapladığı alan planlanan konut alanları (1.564,3 da) ile birlikte kentin %38'ini oluşturmaktadır. Konutların kapladığı alandan sonra en fazla alanı %22 ile ulaşım takip etmektedir. Kentte kurumlara ait alanlar kentsel alan kullanımının %16'sını oluşturmaktadır. Açık ve yeşil alanlar ise kentsel alan kullanımının yaklaşık %10 (1.112,6 da)'unu oluşturması öngörülmektedir.

Kent, mahalle alanları bazında ele alındığında en fazla yerleşim alanı Cumhuriyet Mahallesi (1.911,1 da) ve Karakaş Mahallesi (1.847,6 da)'ne, en düşük yerleşim alanı ise Demirtaş Mahallesi (336,3 da)'ne aittir (Şekil 4.16.).

Şekil 4.16. Kırklareli kent merkezine ait mahallelerin alan dağılım oranları (Orijinal 2015)

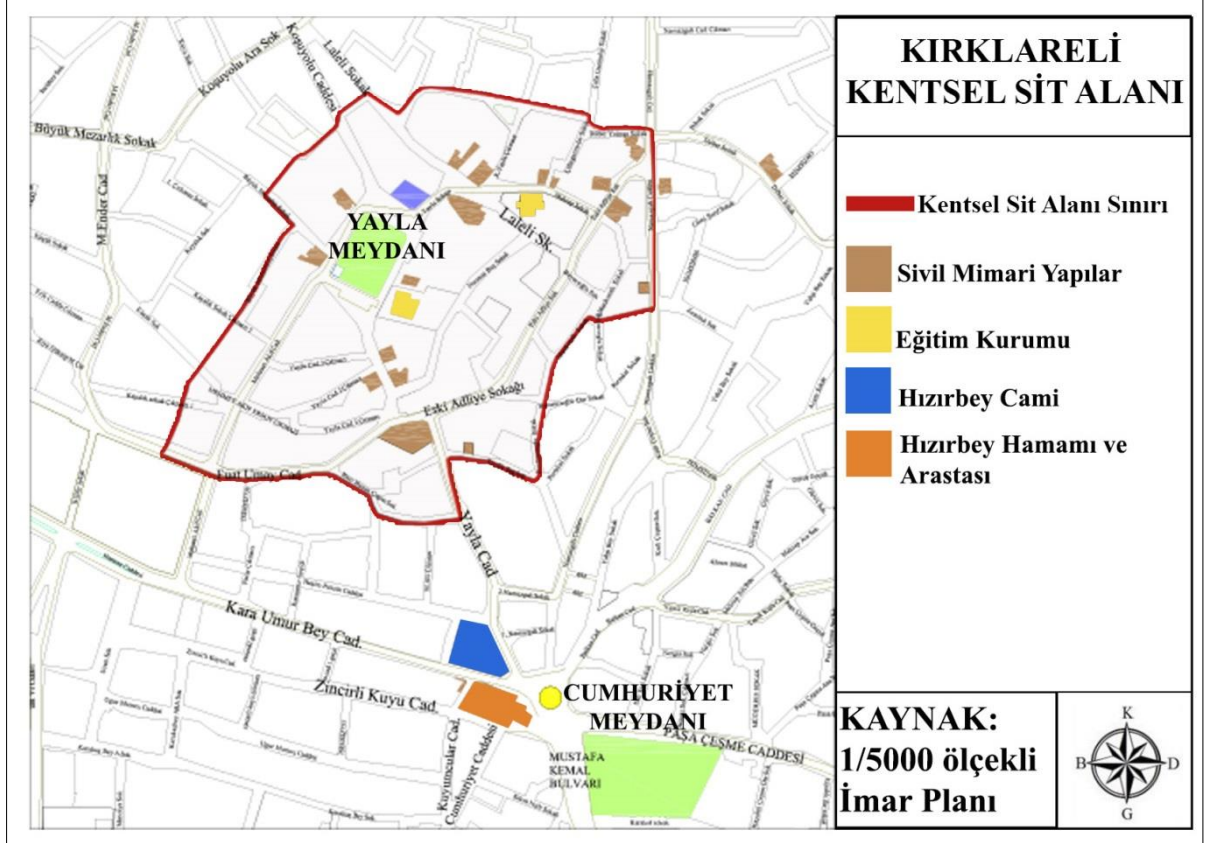

Şekil 4.17. Kırklareli kent merkezi 1/5000 ölçekli İmar Planı (Anonim 2014 c)

Çizelge 4.8. Kırklareli kent merkezi alan kullanımları (Orijinal 2015)

KENTSEL ALAN KULLANIMLARI (DEKAR)															
MAHALLELER	KURUMLAR	KONUT	EĞİTİM	SAĞLIK	SPOR	TİCARET	SANAYİ	AÇIK VE YEŞİL	MEZARLIK	OTOGAR	ASKERİ	ULAŞIM	PLANLANAN	AKARSU	TOPLAM
AKALAR	3	177.4		24.9		42.7		69.2				122.1			439.3
BADEMİLİK	58.5	270	56.4	17.2		29.6		116.8			21.4	205.4	245	23.6	1043.9
CUMHURİYET	8	198.2	33.7			30.3	70	279.4				326.2	917	48.3	1911.1
DEMİRTAŞ	22.5	131.8	22.1			63.4		9.1				87.4			336.3
DOĞU		100	12.6			19.6		16.8	0.2		158	58.1			365.3
İSTASYON	17.6	420.6	15			40		103.1	118.2			296.8	183.8	42.7	1237.8
KARACAİBRAHİM	123.7	225	12.2			93.3	32.2	65	3	11.3		198.7			764.4
KARAHİDİR	51.6	331.1	417.8			15.4		43				243	150.3		1252.2
KARAKAŞ	170	561.1	74.6	75.1	61.6	294.5		155.3			17	428.4		10	1847.6
KOCAHİDİR	19	198	6.5			15.4		50.3	9.9		220.8	179.7	30		729.6
PINAR	58.5	259.4	26.2			30	11	51.6				246.8	238.2		921.7
YAYLA	2.5	231	10.2	45.1		16.6		21				125.2			451.6
TOPLAM	534.9	3103.6	687.3	162.3	61.6	690.8	113.2	980.6	131.3	11.3	417.2	2517.8	1764.3	124.6	11300.8
%	4,733	27,463	6,081	1,436	0,545	6,112	1	8,672	1,161	0,099	3,691	22,279	15,612	1,102	100

Kırklareli Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı: Kırklareli'nin en eski kent merkezi olan Yayla Mahallesi, 11.10.2001 tarihinde ve 6952 sayılı kurul onay kararı ile Kırklareli Kentsel Sit Alanı ilan edilmiştir. Bu tarihten sonra ise koruma amaçlı imar planı yürürlüğe girmiştir (Canitez 2010).

Şekil 4.18. Kırklareli kentsel sit alanı koruma amaçlı imar planı (Anonim 2014 c' den oluşturulmuştur)

Günümüzde Yayla Mahallesi'nde 18 adet tescilli kültür varlığı bulunmaktadır. Kentin çeşitli yerlerinde (Karakaş Mahallesi, Akalar Mahallesi, Demirtaş Mahallesi) bulunan sivil mimari örnekleri, dini, ticari, eğitim ve sanayi yapıları ile birlikte tescilli yapı sayısı 50'ye ulaşmaktadır.

Yayla Mahallesi'nin tarihi doku bütünlüğü bakımsızlık, yıkılan binalar, geleneksel yapı malzemelerinin kullanılmaması ve korunmaması, yeni yapılaşmalar ile gittikçe bozulmaktadır. Mahalle'nin sit alanı ilan edilmesine rağmen oldukça geç başlayan restorasyon çalışmaları nedeniyle birçok eser yok olmuştur. Günümüzde sit alanı içerisinde restorasyon çalışmaları halen devam etmektedir.

Yayla Mahallesi'ndeki geleneksel konutlar, sofalı plan tipi ve cephelerde kullanılan çıkma elemanları ile Türk Evi'nin bazı karakteristik özelliklerini göstermektedir (Tandoğan 2000'e atfen Erşen ve Vatansever 2007). Kurtişoğlu (2014), İstanbul ve Edirne'de bulunan tarihi konut örnekleriyle büyük benzerlikler taşıyan bu yapıların, dış cephe açısından önemli örnekler barındırdığını belirtmektedir.

Yayla ve Kırklar Tepesi'ndeki geleneksel konutlar birbirinin manzarasını ve gün ışığını kesmeyecek şekilde konumlanmıştır. Konutların hemen hepsi bahçelidir. Konutların ana girişleri bahçe ile bağlantılı olmayıp doğrudan sokak ile ilişkilidir. Giriş kapılarının tam karşısında ayrıca bahçeye açılan bir kapı daha bulunmaktadır. (Hacıhafızoğlu 2003'e atfen Kurtişoğlu 2014).

4.2.9. Çevre düzeni planları

2009 yılında yürürlüğe giren 1/100.000 ölçekli Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Planı, tarımsal açıdan büyük önem taşıyan Ergene Havzası'nın sanayi, kirlilik, susuzluk nedeniyle ekolojik ve tarımsal niteliğinde meydana gelen kayıplar, tarım sektöründe uzun dönemde meydana gelen negatif etkilerin işsizliğe ve kırsal nüfusta düşüşlere neden olması gibi bir dizi çevresel, ekonomik ve toplumsal sorunların giderilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra bölgenin sahip olduğu doğal, jeopolitik, ekonomik ve toplumsal potansiyellerin Trakya Bölgesi'nin kalkınması amacıyla değerlendirilmesi hedeflemektedir (Anonim 2009 b'den değiştirilerek).

Bunu sağlanmasına yönelik olarak ise yerel potansiyellerin ve doğal varlıkların çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda değerlendirilmesi ve özgün, kültürel ve doğal kimliğini koruyarak gelişmesini sağlayacak bir dizi plan kararları, hedefler ve stratejiler ortaya koyulmuştur (Anonim 2009 b'den değiştirilerek).

Bu bakımdan Kırklareli ili Ergene Havzası içerisinde yer alan illerden biri olarak; yer altı ve yer üstü su kaynaklarının ve tarım arazilerinin korunması, tarım arazilerinin tarım dışı kullanımlarının engellenmesi gibi bir dizi önlemleri zorunlu kılan alanlara sahiptir.

Bununla birlikte ilin sahip olduğu yoğun orman vejetasyonu ve içerdiği hassas ekosistemler ile jeolojik, hidrolojik açıdan özel önlem gerektiren hassas alanların korunarak sürdürülebilir bir şekilde kullanılması ve geliştirilmesi için gerekli plan kararları, hedef ve stratejiler bulunmaktadır.

Bunlara değinmeden önce ilin gelecekteki nüfus ve ekonomik durumuna kısaca değinmek yerinde olacaktır. Kırklareli kent merkezi, 1/100.000 ölçekli Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Çevre Düzeni Plan Revizyonu kararlarına göre, hizmet ve nüfus büyüklüğü açısından işlerliğini koruyan ve çevresindeki yerleşmelere hizmet veren, hizmetler sektörünün yoğunlukta olduğu, Trakya Alt-bölgesi merkezler kademelenmesi içerisinde 2.kademe merkez olarak gelişecektir (Anonim 2009 b'den değiştirilerek).

Hazırlanan nüfus projeksiyonuna göre Kırklareli kent merkezinin nüfusu 2023 yılına kadar 125.500 kişiye ulaşacaktır. Kent merkezinin ekonomik yapısında %48 hizmet sektörü, %16 sanayi ve %36 tarım sektörü şeklinde bir dağılımın gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Plan kapsamında belirlenen hedefler aşağıda özetlenmiştir (Anonim 2009 b'den değiştirilerek) :

- Sanayinin planlama süreçleriyle kontrol altına alınması,
- Tarıma dayalı kalkınmanın desteklenmesi ve sürdürülebilir kılınması, tarımsal faaliyetlerin yönetilmesi
- Tarım sektörünün turizm sektörü ile entegrasyonu sağlanarak tarıma dayalı turizmin ve ekolojik turizmin desteklenmesi,
- Kültür turizminin geliştirilmesi,
- Kent ve kır arasında çevresel ve sosyal açıdan denge kurulması,
- Doğal varlıkların ve ekolojik açıdan hassas alanların korunarak, kentleşme baskısının önlenmesi ve bu alanlarda çevreye uyumlu ekolojik uygulamaların benimsenmesi

İlde tarım topraklarının korunması ve tarımsal üretimin geliştirilmesi için ekolojik tarımın desteklenmesi amaçlanmaktadır. Ergene Nehri ve yan dereleri boyunca geleneksel tarım uygulamalarının yapıldığı sulu tarım alanları, organik tarımın öncelikle geliştirileceği alanlar olarak belirlenmiştir. Doğal ve kırsal karaktere sahip alanlar ise korunarak, bu alanlarda yalnızca tarımsal faaliyetler ile düşük yoğunluklu yerleşim alanları, bağ-çiftlik evleri, hobi bahçeleri gibi kırsal nitelikli yapılaşmalara yer verilmesi planlanmaktadır (Anonim 2009 b'den değiştirilerek).

İldeki orman alanlarında ekosistemin tahribatına neden olacak madencilik, sanayi yeni yol açımı, yol genişletmesi, isale hattı ve diğer kentsel fonksiyonlara, ekosisteminin sürdürülebilirliği ilkesi çerçevesinde yasaklanmakta ve kısıtlanmaktadır. Mevcut orman alanlarının orman ürünleri açısından yönetilmesi, orman niteliği bozulmuş veya bu özelliğini kısmen yitirmiş alanların ise bölgenin toprak ve iklim karakteristiğine uygun olarak

ağaçlandırılarak ekolojik olarak orman alanlarıyla bütünlüğünün sağlanması planlanmaktadır (Anonim 2009 b'den değiştirilerek).

İldeki ormanların yöre halkının gelirini arttırmak ve ekonomik kalkınmayı sağlamak amacıyla ormana bitişik köylerde orman içi tıbbi-aromatik bitki toplayıcılığı ve organik arıcılık faaliyetleri ile organik hayvancılık ve ipekböcekçiliği geliştirilmesi planlanmaktadır (Anonim 2009 b'den değiştirilerek).

Yeraltı ve yer üstü su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılması amacıyla Ergene Havzası içerisinde yer alan hidrolojik, jeolojik ve hidro-jeolojik açıdan hassas alanlarda ; sanayi, altyapı ve kentsel kullanımların kısıtlanması ve kontrol altına alınması gibi önlemlerin alınması planlanmaktadır. Yerleşimlerin gelişme alanlarında yer alan vadi tabanları ve dere yataklarının ise açık ve yeşil alanlar olarak düzenlenmesi planlanmaktadır (Anonim 2009 b'den değiştirilerek).

İçme ve sulama suyu sağlayan göl, gölet gibi su kaynaklarının mutlak koruma mesafesi içinde toprak geçirimsizliğini engelleyici betonlaştırma gibi faaliyetler engellenerek, bunun yerine doğal yapıyı bozmamak kaydıyla ağaçlandırma yapılarak gezi, seyir, açık spor alanları ve balık tutma cepleri gibi rekreasyon amaçlı kullanımların yer verilmesi planlanmaktadır (Anonim 2009 b'den değiştirilerek).

İlde doğal potansiyelinin değerlendirilmesi amacıyla ekolojik turizmin (yayla turizmi, dağ ve doğa yürüyüşleri, mağara turizmi, kamp ve karavan turizmi, su ve plaj sporları, bitki inceleme ve kuş gözleme, avcılık) geliştirilmesi planlanmaktadır (Anonim 2009 b'den değiştirilerek).

İldeki antik şehirlerde, tarihi değerlerin, arkeolojik kalıntıların ve yerel özelliklerin taşıdığı turizm potansiyeli, kültür turizminin geliştirilmesi amacıyla, arkeolojik park ve sergileme alanı olarak değerlendirilmesi planlanmaktadır (Anonim 2009 b'den değiştirilerek).

08.04.2011 tarihinde yürürlüğe giren 1/25.000 ölçekli Kırklareli Çevre Düzeni planı, 1/100.000 ölçekli Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Plan kararları doğrultusunda belirlenen temel arazi kullanımı ve ulaşım kararları bütününden oluşmaktadır (Anonim 2011 b'den değiştirilerek). Şekil 4.19'da 1/25000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda Kırklareli merkez ilçesini gösteren harita sunulmuştur.

4.3. Açık ve Yeşil Alanlar

4.3.1. Resmi kurumlara ait açık ve yeşil alanlar

Resmi kurumlar (eğitim, dini, hastane vb. gibi) küçük parçalar halinde kentin tamamına yayılmıştır. Büyük kamu arazileri ise kentin güney batısı (DSİ, Kırklareli Orman İşletme Müdürlüğü, Kırklareli Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu) ile kentin kuzey doğusunda (Askeri Alan ve Yeni Devlet Hastanesi) bulunmaktadır. Kentin açık ve yeşil alan varlığına katkı sağlayan bu alanların kentli için sunduğu rekreasyon olanakları daha sınırlıdır. Çizelge 4.11’de resmi kurumlara ait açık ve yeşil alanların miktarı verilmiştir.

Bunun dışında kent merkezinde özellikle Karakaş Mahallesi’nde bulunan bazı eğitim kurumlarının bahçeleri ile resmi kurumlara ait bahçeler yaz aylarında çay bahçesi olarak kentliye hizmet vermektedir (Şekil 4.20).

Şekil 4.20. Kırklareli Gençlik Spor İl Müdürlüğü’ne ait çay bahçesinden bir görünüm (Orijinal 2015)

Çizelge 4.9. Resmi kurumlara ait açık ve yeşil alanlar (Orijinal 2015)

Mülkiyet	Alan(m ²)
Devlet Su işleri	37.500
Kırklareli Orman İşletme Müdürlüğü	43.875
Kırklareli Karayolları 15. Şube Şefliği	25.450
Milli Eğitim	185.355
Askeri Alan	388.950
Kırklareli Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu	300.800

Çizelge 4.9. Resmi kurumlara ait açık ve yeşil alanlar (Devam)	
Diyanet İşleri	11.800
Kredi ve Yurtlar Kurumu	20.000
Sağlık	43.705
Diğer	92.380
TOPLAM	1.149.815

Kırklareli kentsel alan kullanımının %6'sını oluşturan eğitim kurumlarında, öğrenci başına düşen açık ve yeşil alan miktarı 8,5 m²'dir. Kent merkezindeki okul bahçelerinin birçoğu öğrencilerin aktif ve pasif rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. Eğitim kurumlarının bahçeleri çoğunlukla sert zemin ile kaplıdır ve oyun alanları bulundurmamaktadır. Eğitim kurumları bahçelerinde, zemin kaplaması işlevine uygun olmasa da basketbol ve futbol sahasına ayrılmış alanlar bulunmaktadır. Ancak çoğu spor alanı otopark, toplanma alanı gibi işlevler için kullanılmaktadır.

Şekil 4.21. İstasyon Mahallesi İstiklal İlköğretim Okulu'ndan bir görünüm (Orijinal 2015)

Kentte dini yapılara ait açık ve yeşil alanlar toplam 11.800 m²'dir. Dini yapılara ait yeşil alanların çoğu giderek sert zemin kullanımına dönüştürülmektedir.

Sağlık kurumlarına ait açık ve yeşil alanlar incelendiğinde ise, Bademlik Mahallesi'nde bulunan büyük ölçekli iki hastanenin açık yeşil alan varlığı hem kullanıcılara hem de diğer zamanlarda kentliye hizmet etmektedir.

Hastane bahçelerinde bakımsızlık dikkati çekse de otopark ile dinlenme alanlarına sahiptir ve yaz mevsiminde çay bahçesi olarak kullanılmaktadır. Kentteki hastane bahçeleri hem açık yeşil alan varlığı olarak hem de sunduğu pasif rekreasyon olanağı açısından önem taşımaktadır.

4.3.2. Konut bahçeleri

Kırklareli kent merkezi hızlı bir yapılaşma süreci içerisinde. Eski yerleşim bölgesinde yeni yapılaşmalar, tek katlı ve eski yapıların yıkılarak yerlerine yüksek katlı, konut ve ticaret işlevli binaların yapılması ile devam etmektedir. Bu bölgede yapılaşma bitişik nizamlıdır. Mahallelerin yerleşik alanları dışında yeni yerleşim alanları hızla gelişmektedir. Cumhuriyet Mahallesi, İstasyon Mahallesi ve Karakaş Mahallesi'nde yeni yapılaşma alanları gözlemlenmiştir. Bu mahallelerde ise yapı düzeni genelde blok nizam ve 4-5 kat olarak planlanmıştır.

Cumhuriyet Mahallesi'nde bulunan ve ilk toplu konut yerleşimlerini, 200 Konutlar ile Çağdaş Kent siteleri ve TOKİ konutları oluşturmaktadır (Şekil 4.22.). Bu mahallede ikinci etap konutlar ve yeni sitelerle yapılaşmanın devam ettiği tespit edilmiştir. Toplu konut yerleşiminde ön, arka ve yan bahçelerin varlığı ve yapı aralarında orta bahçelerin ayrılması mahallenin açık yeşil alan varlığına olumlu katkıda bulunmaktadır. Orta bahçelerde çocuk oyun alanı, fitness alanı kullanımlarına veya ağaçlandırma alanlarına yer verildiği tespit edilmiştir. Konut bazında en fazla açık ve yeşil alana sahip mahalle Cumhuriyet Mahallesi'dir.

Cumhuriyet Mahallesi'nden sonra konut bazında açık ve yeşil alan varlığı yüksek olan bir diğer mahalle, ayırık ve blok nizamlı yeni yapılaşmaların görüldüğü, İstasyon Mahallesi'dir. Kentin diğer mahallelerinde yeni konut alanları genellikle 2-4 apartmanlı siteler şeklinde gelişmektedir. Bu mahallelerde sitelere ait açık ve yeşil alanlar incelendiğinde, açık ve yeşil alan varlığının giderek azaldığı ve yapı yoğunluğunun arttığı tespit edilmiştir. Yapılaşmalar ayırık veya blok nizamlıdır.

Çizelge 4.12'de Cumhuriyet ve İstasyon Mahallelerinde bulunan konutlara ait açık yeşil alan miktarları verilmiştir. Kentteki diğer mahallelerin birbirleriyle karşılaştırılması bakımından bazı siteler seçilerek, açık ve yeşil alan miktarları verilmiştir.

Şekil 4.22. 200 konutlardan bir görünüm (Orijinal 2015)

Çizelge 4.10. Kırklareli kent merkezinde konutlara ait açık ve yeşil alanlar (Orijinal 2015)

Adı	Konumu (Mahalle)	Alan (m²)
Askeri Lojmanlar	Bademlik	5500
Huzur Sitesi	Cumhuriyet	5225
Evim Sitesi	Cumhuriyet	4950
Yağmur Sitesi	Cumhuriyet	1640
Milli Eğitim Lojmanları	Cumhuriyet	1050
Işık Sitesi	Cumhuriyet	1700
Huzurum Sitesi	Cumhuriyet	3900
Çağdaş Kent Sitesi	Cumhuriyet	20.000
Çağdaş Kent 2. Etap Siteleri	Cumhuriyet	10.000
Hızır Sitesi	İstasyon	1650
Çağla Sitesi	İstasyon	1000
Gülhan Sitesi	İstasyon	1000
Taşkın Kent Sitesi	İstasyon	4350
Lider Sitesi	İstasyon	4495
Akroba Sitesi	İstasyon	3495
Rumeli Evleri	İstasyon	5615
1. Beykent Sitesi	İstasyon	5740
Taşkın Sitesi	Karacaibrahim	1750
Tutkunlar Sitesi	Karacaibrahim	2120
Zümrüt Sitesi	Karacaibrahim	2000
Işıklar Sitesi	Karacaibrahim	2750
Polis Lojmanları	Karahıdır	5650
Yuvam Sitesi	Karakaş	900
Güven Sitesi	Karakaş	2000
Barış Sitesi	Karakaş	1000
Sungurbey Sitesi	Karakaş	950
Bayındırlık Lojmanları	Karakaş	2900
Armoni Evleri	Karakaş	2000
Askeri Lojmanlar	Karakaş	4400
Adliye Lojmanları	Karakaş	3300
Beyaz Evler	Pınar	2200
TOPLAM		115.230

4.3.3. Çocuk oyun alanları

Kırklareli kent merkezinde 21 adet düzenlenmiş çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Kentteki çocuk oyun alanlarının toplam alanı 8227 m²'dir (Çizelge 4.11.). Çocuk oyun alanlarının büyüklükleri 150-800 m² arasında değişmektedir. Kişi başına düşen çocuk oyun alanı 0,87 m²'dir.

Kentte eski yerleşim bölgesinde yapı yoğunluğu nedeniyle çocuk oyun alanları yeni yerleşim bölgelerine göre daha az olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte çocuk oyun alanı bulunmayan mahalleler de vardır. Akalar Mahallesi'nde bir adet çocuk oyun alanı varken; Doğu Mahallesi'nde ise çocuk oyun alanı bulunmamaktadır.

Kentte çocuk oyun alanı varlığı, parklarla birlikte ele alındığında daha olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Kent genelinde birçok park ve çay bahçesi çocuk oyun alanı içermektedir. Bu anlamda çocuk oyun alanı varlığı ve dağılımı açısından en olumlu tespitler diğer mahallelere göre daha fazla parka sahip olan Karakaş Mahallesi, İstasyon Mahallesi ve Cumhuriyet Mahallesi'nde elde edilmiştir.

Kent genelinde yapılan görsel analiz sonuçları, çocuk oyun alanlarının birçoğunun bitkisel düzenleme ile birlikte ele alınmadığını göstermektedir (Şekil 4.23 a.). Bu çocuk oyun alanları sert zemin oluşturularak, çocuk oyun donatılarının monte edilmesinden ibarettir. Ayrıca çocuk oyun alanlarından bazılarının da zemin döşemeleri açısından çocuklar için sakıncalı olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.23 b.).

a) Bitkisel düzenleme açısından sakıncalı çocuk oyun alanı uygulaması

b) Sert zemin açısından sakıncalı çocuk oyun alanı uygulaması

Şekil 4.23. Kırklareli kent merkezinde yer alan çocuk oyun alanlarından görünüm (Orijinal 2015)

Çizelge 4.11. Kırklareli kent merkezinde bulunan çocuk oyun alanlarının konumları ve alanları (Orijinal 2015)

Adı	Konum (Mahalle)	Alan (m²)
Üzüm Salkımı Ç.O.A.	Akalar	245
Fahri Kasapoğlu Caddesi ÇOA	Bademlik	240
Mimoza ÇOA	Cumhuriyet	308
Balkan ÇOA	Demirtaş	420
Demirtaş Parkı ÇOA	Demirtaş	170
-	Doğu	-
4. Edirne Sokak Parkı	İstasyon	488
İstasyon ÇOA	İstasyon	600
150. Yıl Demiryolu ÇOA	İstasyon	150
7. Yurt Sk ÇOA	İstasyon	710
Yeni Taşkın Sitesi ÇOA	Karacaibrahim	585
Kavala Sokak ÇOA	Karacaibrahim	295
-	Karahıdır	-
Akçahan Bey Sk. ÇOA.	Karakaş	275
Çınar Parkı ÇOA	Karakaş	850
Kardelen ÇOA	Karakaş	325
6. Karahıdır Sk. ÇOA	Karakaş	430
Yeşil Elma ÇOA	Karakaş	500
100. yıl İzçilik ÇOA	Karakaş	250
Selanik Caddesi ÇOA	Kocahıdır	311
Pınar Parkı ÇOA	Pınar	490
Güven Sokak ÇOA	Pınar	335
1338. Sk ÇOA	Pınar	250
-	Yayla	-
TOPLAM		8227

4.3.4. Spor alanları

Kentte spor alanlarının büyük bir çoğunluğu Karakaş Mahallesi'nde bulunmaktadır. Spor kompleksi olarak nitelendirilebilecek bu alan içerisinde şehir stadyumu, futbol sahası, basketbol sahası ve tenis kortu bulunmaktadır (Şekil 4.24.).

Diğer mahallelerdeki spor alanları incelendiğinde, belediyeye ait bazı açık alanların futbol sahası olarak düzenlenerek işletmeye kiralandığı gözlemlenmiştir. Ayrıca kentteki parklarda, çocuk oyun alanları içinde fitness donatılarına yer verildiği tespit edilmiştir. Bunun dışında diğer spor alanlarını okul bahçelerindeki basketbol ve futbol sahaları oluşturmaktadır.

Kent merkezinde kişi başına düşen spor alanı 0,95 m²'dir. Çizelge 4.12'de mahallelere ait tespit edilen spor alanları ve konumları verilmiştir. Çizelgeden de anlaşılacağı üzere, kent merkezinde Cumhuriyet, İstasyon ve Karakaş Mahallesi haricinde diğer mahallelerde spor alanı bulunmamaktadır.

Çizelge 4.12. Kırklareli kent merkezinde bulunan spor tesislerinin konumları ve alanları (Orijinal 2015)

Adı	Konumu (Mahalle)	Alan (m ²)
Ali Nazmi Üstündağ Spor Tesisi	Cumhuriyet	5400
5. Yurt Sokak Spor Tesisi	İstasyon	1000
Kent Stadyumu ve Spor Kompleksi	Karakaş	61.600
TOPLAM		68000

Şekil 4.24. Kırklareli şehir stadyumu ve spor tesislerinden bir görünüm (Çulha 2013)

4.3.5. Parklar

Kırklareli kent merkezindeki parklar konut düzeyindeki parklar, belediyenin işletmesinde olan çay bahçeleri ve bazı resmi kurumların açık alanlarının yılın belirli aylarında çay bahçesi olarak kullanıldığı alanlardan oluşmaktadır. Konut düzeyindeki parkların alanları 1000-5000 m² arasında değişmektedir. Bu parklar konut adası aralarında olduğu gibi yol kenarında veya boyunca oluşturulan yeşil alanlardan oluşmaktadır.

Saha gözlemleri sırasında kent merkezinde bulunan parkların birçoğunun çocuk oyun alanı, fitness alanı ve dinlenme donatılarından birine veya birkaçına sahip olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.25. a). Fakat bu donatıların yer seçimi ve sert zemin döşemeleri açısından, parklar büyük oranda yetersiz kalmaktadır (Şekil 4.25.b). Bununla birlikte kentte rekreasyon faaliyetlerinin çeşitliliği veya çok yönlülüğü sağlayacak nitelikte bir kent parkı bulunmamaktadır.

Bu parklardan festival alanı (Demiryolu İstasyonu) tüm kente hizmet vermesi açısından kent parkı özelliği üstlenmektedir. Her mevsim kent halkı tarafından piknik ve yürüyüş amaçlı kullanılan bu alan, Mayıs ayında kent festivaline ev sahipliği etmektedir. Bununla birlikte festival alanı, kent parkında bulunması gereken kullanımların ve donatıların birçoğuna sahip değildir.

Kentteki diğer parkları ise çay bahçesi olarak kullanılan resmi kurum bahçeleri ile belediye tarafından işletilen bahçeler oluşturmaktadır. Belediye'nin işlettiği ve mevsimlik olarak kullanılan parklar; Şevket Dingiloğlu Parkı, Ahmet Cevdet Paşa Parkı, Yayla Parkı, Cumhuriyet Parkı ve Sabahattin Ali Parkı'dır (Şekil 4.26).

Çizelge 4.13'de kent merkezinde park alanlarına ait konum ve alan verileri sunulmuştur. Kent merkezinde bulunan park alanları 112.443 m²'lik bir alan kaplamaktadır. Kent merkezinde kişi başına düşen park alanı 1,6 m²'dir. Demirtaş Mahallesi, Doğu Mahallesi ve Pınar Mahallesi'nde park bulunmamaktadır. Cumhuriyet Mahallesi, İstasyon Mahallesi ve Karacaibrahim Mahallesi'nde ise konut düzeyinde park alanları varlığının daha yüksek ve bu alanların dağılım açısından diğer mahallelere göre daha planlı olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4.13. Kırklareli kent merkezindeki parkların konumları ve alanları (Orijinal 2015)

Adı	Konum (Mahalle)	Alan (m ²)
Kara Hüseyin Parkı	Akalar	645
10.Drama Sokak Parkı	Bademlik	1.698
Şehit Er Mustafa Kalenci Sk. Parkı	Bademlik	1.741

Çizelge 4.13. Kırklareli kent merkezindeki parkların konumları ve alanları (Devam)		
İnci Sokak Parkı	Bademlik	1.722
Yavuz Sokak Parkı	Bademlik	1.173
Gazi Evleri Sokak Parkı	Bademlik	1.531
Adile Naşit Parkı	Cumhuriyet	1.672
Cumhuriyet Parkı	Cumhuriyet	2.800
Gökkuşluğu Parkı	Cumhuriyet	3.327
75 Yıl Parkı	Cumhuriyet	1.672
184. Sokak Parkı	Cumhuriyet	1.554
200 Konutlar Sitesi Ağaçlandırması	Cumhuriyet	4.063
TOKİ Konutları Parkı	Cumhuriyet	1.078
Çağdaş Kent Sitesi Parkı	Cumhuriyet	2.095
-	Demirtaş	-
Ferah Parkı	Doğu	410
Festival Alanı	İstasyon	35.000
Bey Parkı	İstasyon	1.357
Defne Parkı	İstasyon	1.665
1122. Sokak Parkı	İstasyon	1.176
Aşık Veysel Parkı	İstasyon	1.327
1.Ray Sk. Parkı	İstasyon	376
9. Yurt Sokak Parkı	İstasyon	1.500
20. Edirne Sokağı Parkı	İstasyon	500
Barış Parkı	Karacaibrahim	1.100
Çilek Parkı	Karacaibrahim	3.466
702. Sk. Parkı	Karacaibrahim	1.539
Fatih Caddesi Park	Karacaibrahim	3.300
Tutkunlar Sitesi Parkı	Karacaibrahim	5.320
Seçkin Sitesi Parkı	Karacaibrahim	1.940
Karahıdır Parkı	Karahıdır	5.000
Hürriyet Caddesi Parkı	Karahıdır	1.150
Ahmet Cevdet Paşa Parkı	Karakaş	1.400
Atatürk Parkı	Karakaş	1.590
Halil İbrahim Aktaş Yaşam Parkı	Karakaş	3.288
Sabahattin Ali Parkı	Karakaş	500

Çizelge 4.13. Kırklareli kent merkezindeki parkların konumları ve alanları (Devam)		
1. Sırtbağlar Sk Parkı	Karakaş	1.000
Şevket Dingiloğlu Parkı	Kocahıdır	4.000
Eski Hastane Yanı Sokak Parkı	Kocahıdır	2.900
Güneş Sk. Parkı	Kocahıdır	1.757
Vatan Caddesi Parkı	Pınar	516
Yayla Parkı	Yayla	2.595
TOPLAM		112.443

a) Halil İbrahim Aktaş Yaşam Parkı

b) Yurt Sokak'ta bulunan parktan bir görünüm

Şekil 4.25. Kırklareli kent merkezinde bulunan parklardan görünümler (Orijinal 2015)

Şekil 4.26. Şevket Dingiloğlu parkından bir görünüm (Orijinal 2015)

4.3.6. Mezarlıklar

Kırklareli kentinde ikisi şehitlik olmak üzere toplam 5 adet mezarlık bulunmaktadır. Mevcut mezarlıkların toplam alanı 131.200 m²'dir (Çizelge 4.14.). Kişi başına 1.87 m² mezarlık alanı düşmektedir.

Bu mezarlıklardan zamanla şehir içinde kalan eski mezarlık, Kırşehir mezarlığına taşınmıştır. Eski mezarlığın bugün küçük bir kısmı halen Kırklareli Üniversitesi Kültür Merkezi bahçesinin yanında yer almaktadır. Eski mezarlık alanında çok sayıda Osmanlı Dönemi'ne ait mezarlar ile birlikte düz mezar taşları, lahit mezarlar ve menhir şeklinde yazısız mezar taşları bulunmaktadır. Alandaki birçok mezar taşı parçalanmış, yerinden sökülmüş ve atıl bir durumdadır (Şekil 4.27.).

Yeni kent mezarlığı ise İstasyon Mahallesi'nde Musevi Mezarlığı'nın karşısında bulunmaktadır. İmar planından yeni yerleşim bölgelerinin yakınında yer alan Kırşehir Mezarlığı'nın da giderek yapılaşma alanı içerisinde kalacağı anlaşılmaktadır.

Çizelge 4.14. Kırklareli kent merkezinde bulunan mezarlıkların konumları ve alanları (Orijinal 2015)

Adı	Konumu (Mahalle)	Alanı (m ²)
Kırşehir Mezarlığı	İstasyon	110.000
Musevi Mezarlığı	İstasyon	8.200
Kırk Şehitler Mezarlığı	Doğu	200
Eski Mezarlık	Karacaibrahim	3.000
Şehitlik	Kocahıdır	9.943
TOPLAM		131.343

Şekil 4.27. Eski mezarlıktan bir görünüm (Orijinal 2015)

4.3.7. Yollar, meydanlar ve diğer açık alanlar

Kent merkezinin en önemli ulaşım akslarını çevre il ve ilçelerle ulaşımı sağlayan Edirne Caddesi, Kırklareli-Babaeski yolu ile Kırklareli-Pınarhisar yolu oluşturmaktadır. Öztürk Bulvarı, İstiklal Caddesi, Mustafa Kemal Bulvarı, Nüzhet Somay Caddesi, Kurtuluş Caddesi ise kenti bu akslar ile bağlayan anayollardır. Bunlardan; İstiklal Caddesi, Mustafa Kemal Bulvarı güzergahlarının aynı zamanda ticari faaliyetleri de barındırması nedeniyle yaya hareketliliği ve yoğunluğu fazladır.

Kent içindeki en önemli ulaşım aksları ise Yayla Caddesi, Gaziler Caddesi, Hastane Caddesi, Sungurbey Caddesi, İnönü Caddesi, Walldorf Caddesi ve Fevzi Çakmak Bulvarı oluşturmaktadır. Kent içi ulaşımı en önemli aksları olan bu caddeler resmi kurumlar, rekreasyon alanları, ticari kullanımların güzergahları olması bakımından yaya ve araç yoğunluğunun fazla olduğu yollardır.

Bunun dışında kent merkezinin doğusundan, uluslararası yol niteliğinden olan Kırklareli-Bulgaristan karayolu geçmektedir. 1/25000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda kentin batısında yeni çevre yolu planlanmış olsa da henüz hayata geçirilmemiştir. Kent içinden Kırklareli-Bulgaristan uluslararası karayolu ile bağlanan akslar ise Tırnova Caddesi, Rauf Denктаş Bulvarı ile Kurtuluş Caddesi, Nüzhet Somay Caddesi oluşturmaktadır.

Kent merkezinde yollara ait refüj ve kavşaklara ait yeşil alan varlığı incelendiğinde, kentin en önemli akslarını oluşturan Rauf Denктаş Bulvarı, Öztürk Bulvarı, Walldorf Caddesi, Edirne Caddesi ve Mustafa Kemal Bulvarı gibi yollar ile uluslararası nitelikteki Kırklareli-Bulgaristan aksında refüj, kavşaklara ait peyzaj düzenlemelerinin yapıldığı tespit edilmiştir (Şekil 4.28).

Kent içindeki önemli akslarda ise refüj ve kavşak bitkilendirme alanları, kentin nüfus yoğunluğunun artması ve buna paralel olarak araç sayısının da artmasıyla giderek daraltılmaktadır. Bu yollarda ya refüj bordürü ya da ayırıcı refüj dubaları tercih edilmektedir. Çizelgede 4.15.'de kentin önemli akslarının refüj ve kavşaklarına ait yeşil alanlar verilmiştir.

Çizelge 4.15. Kırklareli kent merkezinde bulunan refüj ve kavşaklara ait yeşil alan miktarları (Orijinal 2015)

Adı	Alan (m ²)
Kofçaz Yolu	2.273
İnönü Caddesi	3.400
Öztürk Bulvarı	7.730

Çizelge 4.15 Kırklareli kent merkezinde bulunan refüj ve kavşaklara ait yeşil alan miktarları (Devam)	
Walldorf Caddesi	2.360
Rauf Denктаş Bulvarı	13.000
Dereköy Bulgaristan Yolu	16.750
Kurtuluş Caddesi	2.700
Hastane Caddesi	1.000
Edirne Caddesi	5.740
Babaeski Yolu	8.600
Mustafa Kemal Bulvarı	2.000
Sungur Bey Caddesi	1.000
TOPLAM	66.553

Şekil 4.28. Öztürk Bulvarı'na ait refüj ve kavşak düzenlemesi (Orijinal 2015)

Kırklareli kent merkezinde 6 adet meydan bulunmaktadır (Çizelge 4.18). Kentin en eski meydanı, 1996 yılında Kentsel Sit Alanı ilan edilen ve Yayla Mahallesi'nde bulunan Yayla Meydanı'dır. Belediye tarafından 2012-2013 yılında sokak sağlıklılaştırma ve yenileme çalışmaları başlatılmış ve sit alanı içerisinde bulunana bazı caddeler yenilenmiştir. Bu kapsamda üç sokakta (Küçük Yayla Sokak, Mektep Sokak ve Laleli Sokak) ve iki caddede (Yayla Caddesi ve Mehmet Akif Caddesi) sağlıklılaştırma ve yenileme çalışmaları yapılmıştır. Yayla Meydanı'nda da peyzaj düzenlemesi yenilenmiş ve meydan çay bahçesi olarak hizmet vermeye başlamıştır (Anonim 2015 g'den değiştirilerek).

Kentin diğ er önemli iki meydanı ise Cumhuriyet Meydanı ve Vilayet Meydanı'dır (Şekil 4.29 a ve Şekil 4.29.b). Cumhuriyet Meydanı'nın çevresinde Şevket Dingiloğ lu Parkı, Hamam, Arasta ve Camiden oluş an Hızırbey Külliyesi bulunmaktadır. Cumhuriyet Meydanı yol genişletme çalışmaları kapsamında yeniden düzenlenmiş ve refüj kullanımını kaldırılmıştır. Günümüzde sadece dönel kavşak kısmı bulunmaktadır.

Vilayet Meydanı ise Kırklareli Valiliğ i'nin önünde bulunmakta ve kentin en büyük meydanını oluşturmaktadır. Kentin yaya yoğunluğ unun en yüksek olduğ u meydandır. Kentte bulunan diğ er meydanlar ise, Karagöz Meydanı, Söğ ütçük Çeş me Meydanı ve Saat Kulesi'dir.

Çizelge 4.16. Kırklareli kent merkezinde bulunan meydanların konumları ve alanları (Orijinal 2015)

Adı	Konumu (Mahalle)	Alan (m ²)
Söğ ütçük Çeş me Meydanı	Akalar	600
Saat Kulesi	Demirtaş Mahallesi	910
Karagöz Meydanı	Karacaibrahim	500
Vilayet Meydanı	Karakaş	3.520
Cumhuriyet Meydanı	Karakaş	350
Yayla Meydanı	Yayla	2.595
TOPLAM		8.475

a) Cumhuriyet Meydanı'ndan bir görünüm b) Vilayet Meydanı'ndan bir görünüm (Anonim 2015 h)

Şekil 4.29. Kırklareli kent merkezinde bulunan meydanlardan görünüm (Orijinal 2015)

Kentin yaya bölgelerini Cumhuriyet Caddesi-Karaumur Bey Caddesi ile İstasyon Caddesi-Kırklareli Demiryolu İstasyonu oluşturmaktadır.

Kentin en eski yaya bölgesi İstasyon Caddesi'dir. 450m uzunluktaki İstasyon Caddesi, 1980'li yıllarda trafiğe kapatılarak yaya yolu ilan edilmiştir (Şekil 4.30.). 2007 yılında caddeye ait kaldırımlarda bitkisel düzenleme yapılarak yaklaşık 3200 m²'lik bir yeşil alan oluşturulmuştur. İstasyon Caddesi kentin cazibe merkezi konumundadır. Çevresinde bulunan çay bahçeleri, spor kompleksi ile her yaştan insanın günün her saatinde kullanımında olan bir caddedir.

İstasyon Caddesi demiryolu istasyon binası ile son bulmaktadır. Kırklareli demiryolu istasyonunun 2007 yılında rekreasyon amaçlı kullanılması kararlaştırıldıktan sonra demiryolu çevresinde, yaklaşık 35.000 m²'lik bir alanda, düzenleme yapılarak festival alanı haline getirilmiştir (Şekil 4.31.). Demiryolu yılın diğer zamanlarında yürüyüş ve piknik amaçlı kullanılmaktadır. Demiryolu istasyonu, cadde ile birlikte kentin en yoğun kullanılan rekreasyon alanı haline gelmiştir. Festival alanında bitkisel düzenleme yapılsa da zemin döşemesi bakımından bir düzenlemenin yapılmadığı tespit edilmiştir. Alanın kentin merkezi denilebilecek bir yerde bulunması, şimdiki hali ile görsel açıdan olumsuz bir etki bırakmaktadır.

Cumhuriyet Caddesi kentin bir diğer yaya bölgesidir. 2001 yılında trafiğe kapatılan cadde sıra dükkanları ile kentin yaya yoğunluğunun en fazla olduğu güzergahlardandır (Şekil4.32.). 2012 yılında Karaumur Caddesi'nin de trafiğe kapatılmasıyla yaya yolunun uzunluğu 730 m'yi bulmuş ve yaya hareketliliğinin devamlılığı açısından yaya bölgesi niteliği kazanmıştır (Şekil 4.33.). Karaumur Bey Caddesi üzerinde bulunan Hızırbey Cami ve Arastası'nın onarımından sonra, caddelerde zemin döşemeleri ve kent mobilyaları yenilenmiş ve iki cadde de kentin prestijli mekanlarından biri haline gelmiştir.

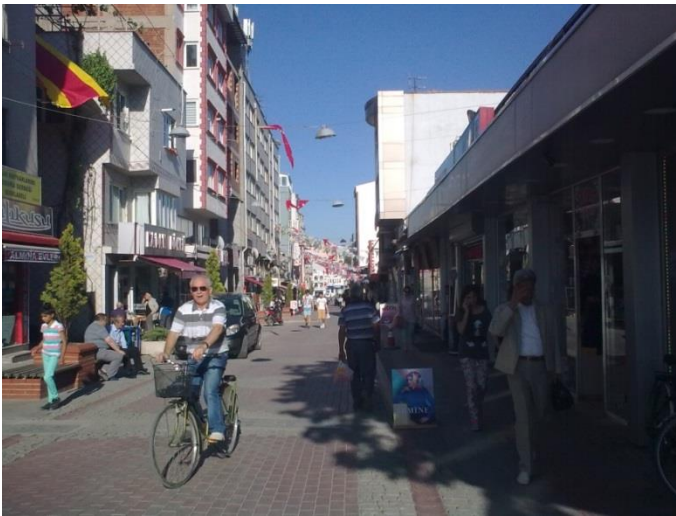
Şekil 4.30. İstasyon Caddesi'nden bir görünüm (Orijinal 2015)

Şekil 4.31. Kırklareli demiryolu istasyonundan bir görünüm (Orijinal 2015)

Şekil 4.32. Cumhuriyet Caddesi'nden bir görünüm (Orijinal 2015)

Şekil 4.33. Karaumur Bey Caddesi'nden bir görünüm (Orijinal 2015)

Kentteki yaya kaldırımları incelendiğinde, özellikle eski yerleşim alanı içerisinde dar araç yolları nedeniyle kaldırımların yetersiz olduğu görülmektedir. Diğer taraftan kaldırımlarda yüksek kotlar tespit edilmiştir. Bu durum özellikle engellilerin ve diğer yayaların hareketlerini kısıtlayıcı niteliktedir. Kaldırımlar zemin döşemeleri açısından da estetik olmayan görünümler oluşturmaktadır. Planlı yerleşim alanlarında ise kaldırımlar yaya hareketi için daha uygundur.

Kaldırımlar bitkilendirme açısından incelendiğinde ise uluslararası aksla birleşen ve Karakaş Mahallesi ve Karacaibrahim Mahallesi'nde yer alan anayollardaki (Öztürk Bulvarı ve Rauf Denктаş Bulvarı) kaldırım ve kaldırım kenarlarında bitkilendirmelerin yapıldığı tespit edilmiştir (Şekil4.34.). Kent içinde bazı akslarda yol ağaçlandırmaları bulunmakla birlikte, kent genelinde bir bütünlük oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Şekil 4.34. Öztürk Bulvarı'ndaki yol kenarı ve kaldırım bitkilendirmesi (Orijinal 2015)

Kent merkezinde yerleşik bir pazar yeri bulunmayıp, halk pazarı haftanın 2 günü kentin farklı iki yerindeki caddelerde kurulmaktadır. Bunlardan Çarşamba Pazarı, Karakaş-İstasyon Mahalleleri'nde kurulmakta, Walldorf Caddesi ve Sungur Bey Caddesi'ni boydan boya kaplamaktadır. Cumartesi Pazarı ise Karacaibrahim Mahallesi'nde Melek Sokak ve çevresinde kurulmaktadır. Kent merkezinde pazarlar, kentin araç trafiğinin yoğun olduğu akslarda kurulmaktadır. Günümüzde araç yoğunluğu açısından sorun yaşamaya başlayan kentte, ileriki yıllarda bu durumun daha belirgin bir hale geleceği ortadadır. Bu açıdan kentte yerleşik bir pazaryeri oluşturulması gerekmektedir.

Kentteki otoparklar, kentin çeşitli bölgelerinde yer alan boş arsaların geçici otopark olarak değerlendirilmesiyle oluşturulmaktadır. Karacaibrahim Mahallesi Kayyumoğlu Çeşme

Sokak, Karakaş Mahallesi Kuşdili Sokak ve İstasyon Mahallesi Yaren Sokak'ta yer alan boş arsalar geçici ücretsiz otopark olarak değerlendirilmesi kararı alınmıştır (Anonim 2015 ı). Belediyenin katlı otopark oluşturma kararı bulursa da bu henüz hayata geçirilmemiştir.

Bunun dışında kentte biri kapalı ve diğerleri açık olmak üzere üç otopark bulunmaktadır. Bunlardan Saat Kulesi'nin arkasındaki otopark yaklaşık 2000 m²'lik bir alan, Dere Üstü Sokak'taki otopark ise 3180 m²'lik bir alan kaplamaktadır.

Kırklareli kent merkezinde bulunan otoparklar görsel olduğu kadar planlama açısından da yetersizdir. Kırklareli ilinde, TÜİK (2013) verilerine göre, 101.016 motorlu taşıt bulunmaktadır. 1000 kişi başına 127 araç düşmektedir (Türkiye genelinde 25. sırada). Nüfusun %68'inin kent merkezinde yaşadığı düşünüldüğünde bu hem trafik hem yayalar açısından ciddi bir sorun yaratmaktadır. Nüfusun artmasıyla gelecekte daha büyük trafik sorununa sebep olacağı ortadadır. Kent merkezinde planlı ve kalıcı otopark ihtiyacı vardır.

4.3.8. Orman ve ağaçlandırılmış alanlar

Kırklareli kent merkezi çevresinde en önemli orman alanını, Karahıdır Korusu oluşturmaktadır. Kırklareli kent merkezine 5 km mesafede Kırklareli-Edirne asfaltı üzerinde bulunan Karahıdır Korusu yakın bir zamana kadar Orman Müdürlüğü'nün işletmesinde, mesire alanı olarak kullanılmaktaydı (Şekil 4.35). Kırklareli Belediyesi, tarafından 29 yıllığına kiralanarak, korunun kent parkı haline getirilmesi planlanmaktadır.

Kırklareli kent merkezinde geniş ölçekli ağaçlandırma alanı Akalar Mahallesi'nde bulunmaktadır. Günümüzde bu alanın ağaçlandırılan kısmında hastane yapılandırılmıştır. Ağaçlandırılacak kısmında ise yapılaşmaların (gecekondu) geliştiği tespit edilmiştir.

Kent merkezinde diğer ağaçlandırma alanını İnci Dere'nin çevresinde yürütülen ağaçlandırma çalışmaları oluşturmaktadır (Şekil 4.36.). Bu kapsamda derenin kent içinde kalan bazı kesimleri ağaçlandırılmıştır. Günümüze kadar dere kenarında ağaçlandırılan alanlar yaklaşık olarak 6700 m²'dir.

Kent çevresinde diğer ağaçlandırma alanlarını ise Walldorf Korusu, Kırklareli Barajı 100.Yıl Ormanı ve DSİ tesisleri oluşturmaktadır. Bu ağaçlandırma alanları özellikle hafta sonları kentliye birçok rekreasyon fırsatı sunmaktadır. Ağaçlandırma alanları içerisinde rekreasyon donatıları bulunan tek mesire yeri DSİ tesisleridir (Şekil 4.37.).

Şekil 4.35. Karahıdır Korusu'ndan bir görünüm (Orijinal 2015)

Şekil 4.36. İnci Deresi kenarı ağaçlandırması (Orijinal 2015)

Şekil 4.37. DSİ tesislerinden bir görünüm (Orijinal 2015)

4.3.9. Su yüzeyleri

Kırklareli merkez ilçede en önemli su yüzeylerini içme ve sulama suyu amacıyla inşa edilmiş olan Kırklareli Barajı, Kayalıköy Barajı ve Armağan Barajı oluşturmaktadır. Bu baraj göllerinin çevreleri rekreasyon donatıları açısından yetersiz olsa da yürüyüş, piknik, balıkçılık gibi rekreasyon faaliyetlerine olanak sağlamaktadır.

Kent merkezinin içinden İnci Dere ile günümüzde büyük bir bölümü yeraltına alınan Kocaköprü (Bağlar) Dere geçmektedir (Şekil 4.38 ve Şekil 4.39.). İnci Dere ise yakın bir zamana kadar kentin kanalizasyon şebekesi ile bağlantılıdır. 2014 yılında İnci Deresi'ne akan atık sular, kolektör hattına alınarak ıslah projesinin ilk etabı tamamlanmıştır. İnci Dere'nin geçtiği Karahıdır Mahallesi ve Bademlik Mahallesi'nde zaman zaman su taşkınları yaşanması nedeniyle taşkın koruma çalışmaları, ıslah projesinin ikinci etabı kapsamında halen devam etmektedir.

Şekil 4.38. İnci Dere'den bir görünüm (Orijinal 2015)

Şekil 4.39. Kocaköprü (Bağlar) Dereden bir görünüm (Orijinal 2015)

4.3.10.Tarım alanları

Kırklareli ilinde ulusal üretimde önemli bir konuma sahip verimli tarım toprakları mevcuttur. Ergene Havzası'nda yol açtığı kirlilik ve susuzluk, tarımsal üretimi olumsuz yönde etkileyen önemli bir faktör olmuştur. Sonuç olarak, tarımın uzun dönemde negatif yönde etkilenmesi, işsizliğe ve nüfus kaybına, özellikle kırsal alanlardan göçlere neden olmuştur (Anonim 2009 b).

Anonim (2009 b)'nin belirttiğine göre Kırklareli ilinde kırsal nüfus azalma eğilimi içerisindeyken kentsel nüfus giderek artmaktadır. Kırklareli ilinin güney kesimleri verimli tarım arazilerine sahiptir. Bunun yanı sıra, kentsel nüfusun en fazla olduğu ve kentleşmenin giderek arttığı kesim, verimli tarım arazileri üzerinde yer almaktadır.

Kırklareli merkez ilçesi toprak özelliği II. ve III. Sınıf niteliğinde olan tarım arazilerine sahiptir. Kırklareli kent merkezi yerleşimi de verimli tarım alanları üzerinde yer almaktadır. Kent merkezinde son senelerde nüfusunun artmasıyla yeni yerleşim alanları imara açılmaktadır. Bu anlamda yeni yerleşimler tarım arazileri üzerinde gelişmeye devam etmektedir.

Kırklareli ilinde özel önlem gerektiren tarımsal araziler olarak bağlık alanlar önemli bir yere sahiptir. Osmanlı Dönemi'ne kadar "bağlar şehri" olarak anılan Kırklareli ilinde günümüzde çok az bir alanda bağcılık yapılmaktadır. Bağcılık faaliyetlerinin büyük bir kısmı ise Kırklareli merkez ilçesinde sürdürülmektedir.

Bunlardan kent merkezine 5km uzakta, Kırklareli Barajı çevresinde yer alan bağlık alanlarda bağcılık-bahçecilik uğraşları halen sürdürülmektedir. Bununla birlikte, bu kesimde ikincil evlerin sayısının da giderek arttığı görülmektedir. Kırklareli kenti için tarımsal ve kültürel anlamda önem taşıyan bu alanların korunması ve bağcılığın teşvik edilmesi, bu değerlerin sürdürülmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

5. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Araştırma konusu kapsamında, Kırklareli merkez ilçenin doğal ve kültürel özellikleri ortaya konulmuştur. Bu bölümde Kırklareli merkez ilçeye ait doğal ve kültürel özellikler peyzaj planlama ilkeleri açısından ele alınarak incelenmiştir. Elde edilen bulgular ve veriler, Kırklareli kent merkezi ve yakın çevresi için açık ve yeşil alan sistemi geliştirilmesinde değerlendirilmiştir.

Doğal özellikler incelendiğinde, özellikle topoğrafik yapının iklim, bitki örtüsü, kentleşme ve nüfus üzerinde önemli etkileri olduğu görülmektedir. Yıldız Dağ zinciri içerisinde yer alan kuzey kesimler Karadeniz iklimi özelliği gösterirken, güney kesimler karasal iklimin etkisi altında olduğu anlaşılmaktadır.

Bitki örtüsü ise iklime göre farklılık göstermektedir. Kırklareli merkez ilçenin kuzeyi, bölgenin iklim ve farklı habitatlar içermesinin etkisiyle, bitki örtüsü bakımından oldukça çeşitlilik göstermektedir. Yıldız Dağları ekosistemi içerisinde yer alan bu kesimler yoğun orman vejetasyonu kaplıdır. Bu alanın bitki örtüsü içerisinde ulusal ve uluslararası bakımdan endemik flora ve fauna cinsleri ile nesli tehlike altında bulunan cinsler yer almaktadır. Marmara Havzası içerisinde yer alan bu kesimin dağlık ve engebeli bir araziye sahip olması kentleşme ve nüfus yoğunluğunun düşük olmasını sağlamaktadır.

Kentleşme açısından tehdit altında bulunmayan bu kesimde orman ve orman ürünlerinin kullanımı yönetilmeli, orman ekosistemi koruma ve kullanma dengesi gözetilerek eğitim ve rekreasyon kullanımları temelinde ele alınmalıdır.

Kırklareli merkez ilçenin güney kesimleri ise yer yer kuru orman ve fundalıklar ile kaplıdır. Bu korular geçmişte Ergene Havzası'nda bulunan orman varlığının son kalıntılarını oluşturmaktadır. Kırklareli merkez ilçenin güney kesimlerinin topoğrafya ve toprak yapısı açısından yerleşmeye ve tarıma uygun olması, hem kentleşme ve nüfus yoğunluğunun hem de tarım faaliyetlerinin yüksek olmasına neden olmaktadır.

Kırklareli merkez ilçenin büyük bir kısmını tarım alanları oluşturmaktadır. Tarım arazilerinin nitelikleri II. ve III. sınıf verimli tarım arazisi özelliği göstermektedir. 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda Kırklareli merkez ilçenin güneyi ve batısı tarımsal niteliği birinci öncelikli koruncak alanlar içerisinde yer almaktadır. Bu anlamda kent merkezinin gelişimi de bu yönlerde kısıtlanarak tarım arazilerinin korunması amaçlanmaktadır. Büyük bir kısmında kuru tarım yapılan tarım arazilerinin küçük bir kısmında bağcılık yapılmaktadır.

Bağcılık Kırklareli ilinin tarihinde ve kültüründe önemli bir yere sahiptir. Kırklareli merkez ilçenin bazı köylerinde, bağcılık uğraşları halen devam etmektedir. Kırklareli kent merkezinde, Kırklareli Barajı mevkiinde yer alan bağlık alanlarda ise bağcılık faaliyetlerinin günümüzde azalmaya başladığı tespit edilmiştir. Bunun yerine bu alanda ikincil evler dikkati çekmektedir. Bağlık alanların kırsal karakterinin sürdürülerek, kent kültüründe ve tarihinde önemli bir yeri olan bağcılık uğraşlarının teşvik edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Toprak yapısı ve toprak sınıfı açısından tarıma elverişli olan güney kesimi, Ergene Havzası içerisinde yer almaktadır. Ergene Deresi ile birleşen birçok akarsuyun içme ve sulama suyu amacıyla gölet ve baraj oluşturulması için kullanılması, Kırklareli merkez ilçede geniş ölçekli su yüzeylerinin artmasına neden olmuştur. Ekolojik denge, kent yaşamı ve tarımsal üretim açısından su kaynaklarının kalitesinin korunması ve sürdürülmesi büyük önem taşımaktadır. Bu anlamda su yüzeylerinin koruma mesafeleri içerisinde yapılaşmanın engellenmesi ve su kalitesinin korunması amacıyla vejetasyonun oluşturulması ve geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Havzalarda hidrolojik yapının jeolojik yapı ile birlikte ele alınması yer altı ve yer üstü su kalitesinin sürdürülmesi açısından önem taşımaktadır. Kırklareli merkez ilçesini kuşak şeklinde saran ve jeolojik anlamda geçirimli olan alanlarda, yeraltı ve yerüstü su kalitesinin korunması amacıyla tarımsal faaliyetlerin kontrol edilmesi, yerleşim yoğunluğunun düşük tutulması, sanayi tesislerinin engellenmesi, vejetasyonun korunması ve geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır (Anonim 2011 b'den değiştirilerek).

Ekolojik ve toplumsal anlamda iki hassas alan kullanımı arasında yer alan Kırklareli kent merkezinin kentleşme hızı değerlendirildiğinde, nüfusun hızlı bir şekilde arttığı 2011 yılından itibaren daha belirgin olarak görülmektedir. Kırklareli Üniversitesi'nin yapılandırılmasının kısmen tamamlanması ve eğitime başlanması ile kentin nüfusunda da artışlar görülmeye başlanmıştır. Buna paralel olarak kentte yeni yapılaşmalar da hızlanmıştır.

Diğer taraftan Anonim (2009 a), Kırklareli ilinin İstanbul ve Avrupa'ya yakın olması nedeniyle sanayinin artan bir hızla geliştiğini belirtmektedir. Halihazırda 79 sanayi tesisi bulunan Kırklareli merkez ilçede, kent merkezine 14 km uzaklıkta, Kızılcıkdere'de yapılandırılan Kırklareli Organize Sanayi Bölgesi ile tesis sayısının artacağı öngörülebilir. Bu durum Kırklareli kent merkezi üzerinde nüfus dinamiği yaratacak bir diğer unsur olarak öne çıkmaktadır.

Nüfus artışı ve yapılaşma dinamiği sürecinde, Kırklareli kent merkezindeki açık ve yeşil alanlar incelendiğinde ise bu dinamikle paralel gitmeyen verilere ulaşılmıştır.

Planlanan ve mevcut açık ve yeşil alanların analizinde , “İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik” de ele alınan standartlar göz önünde bulundurulmuştur. Yönetmelikte nüfus düzeyine göre;

- 5000 kişilik ilköğretim ünitesi düzeyinde, 1,5 m²/kişi büyüklüğünde çocuk bahçesi
- 15000 kişilik mahalle ünitesi düzeyinde, 2 m²/kişi mahalle parkı ve 2 m²/kişi spor alanı olmak üzere toplam 4 m²/kişi yeşil alan
- 45000 nüfuslu kent ünitesi düzeyinde ise, 3,5 m²/kişi büyüklüğünde kent parkı ve 1 m²/kişi büyüklüğünde stadyum olmak üzere toplam 4,5 m²/kişi yeşil alan öngörülmüştür.

Kırklareli kent merkezine ait imar planından elde edilen verilere göre, açık yeşil alanlar kentin yaklaşık olarak %10'unu oluşturacaktır (1.112,6 da). Öngörülen 1.112.639 m²'lik açık ve yeşil alanlar içerisinde alansal açıdan en fazla yer verilen kullanım, 383.809 m² ile mahalle parklarıdır. Bu değeri 145.483 m² ile spor alanları, 113.343 m² ile refüj ve kaldırım bitkilendirmesi izlemektedir. Alansal olarak en az yer verilen kullanım ise çocuk oyun alanlarıdır. Çizelge 5.1.'de Kırklareli kent merkezinde imar planına göre öngörülen açık ve yeşil alanların dağılımı mahallelere göre verilmiştir.

Mahalleler bazında planlanan açık ve yeşil alanlar, nüfus değerleri de göz önünde bulundurularak değerlendirildiğinde, tüm mahallelerde kişi başına en az 1,5 m² mahalle parkı öngörülmüştür. Nüfusu 10.000 üzerinde olan Karacaibrahim ve Karakaş Mahallelerinde ise, kişi başına sırasıyla 2,68 ve 3,6 m² mahalle parkı öngörülmüştür. Planlanan açık ve yeşil alanlar içerisinde mahalle parkları dışında rekreasyon çeşitliliği sağlayacak bir kent parkı oluşturulması öngörülmemiştir.

Çocuk oyun alanları incelendiğinde, planlanan duruma göre mahallelerde Karacaibrahim Mahallesi hariç (0,67 m²/kişi), en az 1,5 m²/kişi çocuk oyun alanı öngörülmüştür.

Spor alanları incelendiğinde, Akalar, Demirtaş, Karacaibrahim, Pınar ve Yayla Mahalleleri'nde spor alanı planlanmamıştır. İstasyon Mahallesi (0,47 m²/kişi) ve Kocahıdır (0,31 m²) Mahallesi hariç diğer mahallelerde kişi başına en az 2 m² spor alanı öngörülmüştür.

Çizelge 5.1. İmar Planı'na göre öngörülen açık ve yeşil alan miktarı (Orijinal 2015)

Mahalle	Açık ve Yeşil Alanlar (m ²)									TOPLAM
	Park	Çocuk Oyun Alanı	Spor Alanı	Refüj ve Kaldırım Bitkilendirmesi	Mezarlık	Ağaçlandırma Alanları	Diğer Açık ve Yeşil Alanlar	Akarsu Kenarı Açık ve Yeşil Alanlar		
Akalar	4.773	863		3.658		59.390	600			69.284
Bademlik	38.601	2.581	29.676	2.686				43.269		116.813
Cumhuriyet	99.222	15.505	36.632	24.443			63.569	40.085		279.456
Demirtaş	5.522	760					2.910			9.192
Doğu	5.140	2.438	2.683	6.385	200		188			17.034
İstasyon	69.974	7.883	3.707	1.883	118.200			19.706		221.353
Karacaibrahim	25.087	1.311		23.423	3.000		15.268			68.089
Karahıdır	29.678	6.576	4.568	2.220						43.042
Karakaş	53.127	9.407	66.763	21.356			4.734			155.387
Kocahıdır	21.307	3.161	1.454	12.751	9.943	7.658	3.996			60.270
Pınar	19.568	15.292		15.465			1.300			51.625
Yayla	11.810	6.373		2.911						21.094
TOPLAM	383.809	72.150	145.483	117.181	131.343	67.048	92.565	103.060		1.112.639

Planlanan açık ve yeşil alanlar, mahallelerin yüz ölçümüne göre oranlandığında, Bademlik Mahallesi, Cumhuriyet Mahallesi ve İstasyon Mahallesi'nin aktif ve pasif açık ve yeşil alan oranının diğer mahallelere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. En düşük aktif yeşil alan öngörülen mahalle ise, Demirtaş Mahallesi ile Akalar Mahallesi'dir (Çizelge 5.2).

Çizelge 5.2. Kırklareli kent merkezinde aktif ve pasif açık ve yeşil alanların mahallelere göre dağılımları (Orijinal 2015)

Mahalleler	Planlanan Açık ve Yeşil Alanlar						Toplam Oran (%)
	Mahalle Yüzölçümü (m ²)	Aktif Açık ve Yeşil Alan (m ²)	Aktif Açık ve Yeşil Alan Oranı(%)	Pasif Açık ve Yeşil Alan (m ²)	Pasif Açık ve Yeşil Alan Oranı(%)	Toplam (m ²)	
Akalar	439.300	5.636	1,28	63.648	14,48	69.284	15,77
Bademlik	1.043.900	114.127	10,93	2.686	0,25	116.813	11,19
Cumhuriyet	1.911.100	191.444	10	88.012	4,60	279.456	14,62
Demirtaş	336.300	6.282	1,86	2.910	0,86	9.192	2,73
Doğu	365.300	10.261	2,80	6.773	1,85	17.034	4,66
İstasyon	1.237.800	101.270	8,18	120.083	9,70	221.353	17,88
Karacaibrahim	764.400	26.398	3,45	41.691	5,45	68.089	8,9
Karahıdır	1.252.200	40.822	3,26	2.220	0,17	43.042	3,43
Karakaş	1.847.600	129.297	6,99	26.090	1,41	155.387	8,41
Kocahıdır	729.600	25.922	3,55	34.348	4,70	60.270	8,26
Pınar	921.700	34.860	3,78	16.765	1,81	51.625	5,60
Yayla	451.600	18.183	4,02	2.911	0,64	21.094	4,67
Toplam	11.300.800	704.502	6,23	408.137	3,61	1.112.639	9,84

Araştırma sonucunda ulaşılan verilere göre ise, kentsel alan kullanımının % 3,8' (431.373 m²) ini açık ve yeşil alanların oluşturduğu tespit edilmiştir. Açık ve yeşil alanlar sınıflandırıldığında, en fazla alana sahip olan açık ve yeşil alan tipi mahalle parkları (112.443 m²) ile refüj ve kaldırım bitkilendirmesidir (87.201 m²). Çizelge 5.3.'de Kırklareli kent merkezinde mevcut açık ve yeşil alanların dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.3. Kırklareli kent merkezine ait mevcut açık ve yeşil alanların mahallelere göre dağılımı (Orijinal 2015)

Mahalle	Açık ve Yeşil Alanlar (m ²)										TOPLAM
	Park	Çocuk Oyun Alanı	Spor Alanı	Refüj ve Kaldırım Bitkilendirilmesi	Mezarlık	Ağaçlandırma Alanları	Diğer Açık ve Yeşil Alanlar	Akarsu Kenarı Açık ve Yeşil Alanlar			
Akalar	645	245		1.680			600				3.170
Bademlik	7.865	240		2.686				6700			17.491
Cumhuriyet	18.261	308	5.400	21.378							45.347
Demirtaş		590					2.910				3.500
Doğu	410			5.602	200						6.212
İstasyon	42.901	1.948	1.000	1.833	118.200						165.882
Karacaibrahim	16.665	880		20.345	3.000		3.919				44.809
Karahıdır	6.150			2.220							8.370
Karakaş	7.778	2.630	61.600	12.731			4.734				89.473
Kocahıdır	8.657	311		11.972	9.943		3.996				34.879
Pınar	516	1.075		3.843			1.300				6.734
Yayla	2.595			2.911							5.506
Toplam	112.443	8.227	68.000	87.201	131.343	0	17.459	6700			431.373

Mevcut mahalle parklarının mahallelerde kişi başına düşen miktarı ele alındığında;

- Akalar Mahallesi'nde 0,1 m²/kişi,
- Bademlik Mahallesi'nde 1,2 m²/kişi,
- Cumhuriyet Mahallesi'nde 5,5 m²/kişi,
- Demirtaş Mahallesi'nde park bulunmamaktadır.
- Doğu Mahallesi'nde 0,3 m²/kişi,
- İstasyon Mahallesi'nde 1 m²/kişi,
- Karacaibrahim Mahallesi'nde 1,5 m²/kişi,
- Karahıdır Mahallesi'nde 2,1 m²/kişi,
- Karakaş Mahallesi'nde 0,5 m²/kişi,
- Kocahıdır Mahallesi'nde 1,8 m²/kişi,
- Pınar Mahallesi'nde 0,1 m²/kişi,
- Yayla Mahallesi'nde 0,4 m²/kişi olarak tespit edilmiştir.

Tespit edilen değerlerden de anlaşılacağı üzere; Akalar Mahallesi, Doğu Mahallesi, Yayla Mahallesi, Demirtaş Mahallesi ve Karakaş Mahallesi'nde mahalle parklarının eksikliği ortaya çıkmaktadır. Karakaş Mahallesi'ndeki parkların kent düzeyinde de rekreasyon fırsatları sunması açısından bu değerler daha da azalacağı anlaşılmaktadır. Nüfusu 5000'in altında olan Cumhuriyet Mahallesi'nde, diğer tüm mahallelere göre daha fazla park ve yeşil alan düşmektedir.

Mevcut çocuk oyun alanları ele alındığında, mahallelerde kişi başına düşen çocuk oyun alanı,

- Akalar Mahallesi'nde 0,3 m²/kişi,
- Bademlik Mahallesi'nde 0,2 m²/kişi,
- Cumhuriyet Mahallesi'nde 0,4 m²/kişi,
- Demirtaş Mahallesi'nde 1,1 m²/kişi,
- Doğu Mahallesi'nde çocuk oyun alanı bulunmamaktadır.
- İstasyon Mahallesi'nde 1,7 m²/kişi,
- Karacaibrahim Mahallesi'nde 0,4 m²/kişi,
- Karahıdır Mahallesi'nde çocuk oyun alanı bulunmamaktadır.
- Karakaş Mahallesi'nde 1,6 m²/kişi,
- Kocahıdır Mahallesi'nde 0,4 m²/kişi,
- Pınar Mahallesi'nde 1,2 m²/kişi,
- Yayla Mahallesi'nde çocuk oyun alanı bulunmamaktadır.

Tespit edilen değerler; Akalar Mahallesi, Bademlik Mahallesi, Kocahıdır Mahallesi'nde çocuk oyun alanı bakımından eksiklikler olduğunu göstermektedir. Ayrıca Doğu Mahallesi, Karahıdır Mahallesi ve Yayla Mahallesi'nde çocuk oyun alanı bulunmadığı tespit edilmiştir. Cumhuriyet Mahallesi ve Karacaibrahim Mahallesi'nde mahalle parklarının çocuk oyun alanları da içermesi, bu mahallelerde kişi başına düşen çocuk oyun alanını arttırmaktadır. İstasyon Mahallesi ve Karacaibrahim Mahallesi'nde ise yönetmelikteki standartların sağlandığı anlaşılmaktadır.

Mevcut spor alanları incelendiğinde, Cumhuriyet Mahallesi'nde; 1,63 m²/kişi, İstasyon Mahallesi'nde; (0,1 m²/kişi) ve Karakaş Mahallesi'nde; 4,18 m²/kişi spor alanı olduğu tespit edilmiştir. Karakaş Mahallesi'ndeki kent stadyumu tüm kente hizmet vermektedir. Diğer mahallelerde ise bazı mahalle parklarındaki fitness alanları dışında spor alanı bulunmamaktadır.

Mevcut açık ve yeşil alanlar ile planlanan açık ve yeşil alanlar karşılaştırıldığında, İmar Planı'nda belirtilen açık ve yeşil alanların yaklaşık olarak %38'inin gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Açık ve yeşil alan tiplerine göre gerçekleştirilme durumu incelendiğinde, Çizelge 5.4'ten de anlaşılacağı üzere, gerçekleştirilme yüzdesi en fazla refüj ve kaldırım düzenlemelerine aittir. Buna ek olarak planlanan ağaçlandırma alanlarındaki faaliyetlerin başlatılmadığı da tespit edilmiştir.

Çizelge 5.4. Kırklareli kent merkezinde açık ve yeşil alanların gerçekleşme durumu (Orijinal 2015)

Açık ve Yeşil Alan Tipi	Planlanan Durumu (m²)	Mevcut Durumu (m²)	Tamamlanma %
Parklar	383.809	112.443	29,2
Çocuk Oyun Alanları	72.150	8.227	11,4
Spor Alanları	145.483	68.000	46,7
Refüj ve Kaldırım Bitkilendirmesi	117.181	87.201	74,4
Ağaçlandırma Alanları	67.048	0	0
Diğer Açık ve Yeşil Alanlar	92.565	17,459	18,8

Kent merkezine ait açık ve yeşil alanlara ait veriler ile kent merkezinin nüfusu kullanılarak bazı göstergeler oluşturulmuştur (Çizelge 5.5.). Bu göstergelerin değerlendirilmesinde ise “İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair

Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik’’ de ele alınan açık ve yeşil alan sınıflandırılmasına ait standartlar kullanılmıştır.

Açık ve yeşil alanlara dair standartlar konusunda da değinildiği üzere, yönetmelikte açık ve yeşil alan sınıflandırılmasına göre; çocuk bahçesi 1,5 m²/kişi, oyun ve spor alanları 2 m²/kişi, mahalle parkları 1 m²/kişi, semt stadı 1 m²/kişi, park 1,5 m²/kişi olarak belirlenmiştir.

Çizelge 5.5. Açık ve yeşil alanlara ait veriler üzerinden elde edilen değerler (Orijinal 2015)

Kriter	Değer m²/kişi
Kişi başına düşen açık ve yeşil alan miktarı	9
Kişi başına düşen aktif açık ve yeşil alan miktarı	2.5
Kişi başına düşen park alanı	1.6
Kişi başına düşen çocuk oyun alanı	0,87
Kişi başına spor alanı	0.95

Açık ve yeşil alan miktarı ile ilgili göstergelerin elde edilmesine kısaca değinmek yerinde olacaktır. Kişi başına düşen açık ve yeşil alan miktarı göstergesinin üretilmesinde; kentlinin etkileşim içinde olduğu hastane bahçeleri, okul bahçeleri, konut bahçeleri, çocuk oyun alanları, spor alanları, parklar, mezarlıklar, meydanlar, refüjler, kaldırım ve yol kenarı yeşilliklerin tümü dikkate alınmıştır. Bu değer 9 m² bulunmuştur.

Kentte bulunan kurum, kuruluş bahçeleri ile konut bahçelerinin açık ve yeşil alan varlığına ve devamlılığına olan katkıları dışında sınırlı rekreasyon olanakları sağladığından, elde edilen değer gerçekçi bir değeri yansıtmadığı anlaşılmaktadır.

Kent genelinde kurum, kuruluş ve diğer açık ve yeşil alanlarla birlikte ele alındığında, Karakaş Mahallesi’nde açık ve yeşil alan standartlarının sağlandığı anlaşılmaktadır. Konut bahçeleri ve diğer açık ve yeşil alanlarla birlikte ele alındığında, Cumhuriyet Mahallesi’nde bulunan açık ve yeşil alanlar öngörülen standartlara ulaşmaktadır. Bunun dışındaki mahalleler için bu durumdan söz etmek pek mümkün değildir.

Kişi başına düşen aktif açık ve yeşil alan miktarı, Bakan ve Konuk (1987) ‘un ele aldığı: çocuk oyun alanları, spor alanları, piknik alanları gibi açık ve yeşil alanlar değerlendirilerek elde edilmiştir. Bu değere çocuk oyun alanı ve fitness donatıları içermesi dolayısıyla konut düzeyindeki parklar da eklenmiştir. Mevcut durumda bile belirlenen 10 m² standardının oldukça altında olduğu tespit edilmiştir.

Kişi başına düşen çocuk oyun alanları ve spor alanları net değerler üzerinden elde edilmiştir. Elde edilen değerlere göre kentte kişi başına düşen çocuk oyun alanları 0,87 m²/kişi, spor alanları ise 0,95 m²/kişi olduğu tespit edilmiştir.

Çocuk oyun alanları ve spor alanlarına dair elde edilen değerler, yönetmelikte önerilen değerlerin oldukça altında olduğu görülmektedir. Bununla birlikte kişi başına düşen çocuk oyun alanları, mahalle parklarında bulunan çocuk oyun alanları ile birlikte değerlendirildiğinde daha yüksek sonuçlar elde edilecektir. Fakat çalışma kapsamında kentte sadece çocuk oyun alanlarına ayrılan kullanımların mevcut durumunun ortaya konulması kent ve kent yaşamı açısından önem taşımaktadır.

Kentte kişi başına düzen park alanları da net değeri üzerinden hesaplanmış ve kişi başına 1,6 m² park alanı düştüğü tespit edilmiştir. Kent genelinde kişi başına düşen park alanı yeterli olsa da mahallelere göre ele alınan çizelgeden de anlaşılacağı üzere, bazı mahallelerin park miktarının yetersiz olduğu görülmektedir. Buna ek olarak kent merkezinde rekreasyon çeşitliliği sunabilecek bir kent parkı bulunmamaktadır.

Şekil 5.1’de kentin açık ve yeşil alanları mevcut ve planlanan haliyle gösteren pafta sunulmuştur. İmar Planı’nda öneri açık ve yeşil alanlar incelendiğinde, kent genelinde açık ve yeşil alanların devamlılığına ve dağılımlarının homojen olmasına yönelik bir düzenleme öngörülmemiştir. Bu anlamda kentin açık ve yeşil alan sistem varlığından söz etmek mümkün değildir.

Buradan yola çıkarak, kent merkezinde yapı yoğunluğunu tamamen ve kısmen tamamlanmış olan alanlar için mevcut açık ve yeşil alan durumunun iyileştirilmesine yönelik öneriler geliştirilmiştir. Daha sonra ise kent merkezi, kent yakın çevresi ile birlikte ele alınarak açık yeşil alan sistem önerisi oluşturulmuştur.

Yapılaşmasını tamamlamış ve yapılaşmanın yoğun olduğu mahallelerde, mahalle nüfusuna hizmet verecek çocuk oyun alanları ihtiyacı, okul bahçeleri ve bazı kurum bahçelerinde gerekli düzenlemeler yapılarak karşılanabilir.

Mevcut çocuk oyun alanlarının niteliklerinin artırılması için; bu alanların sert zeminlerinin ve mevcut bitkisel materyalin gözden geçirilmesi, mevcut oyun donatılarının, çocukların zihinsel ve fiziksel gelişimindeki önemine dikkat edilerek, iyileştirilmesi ve çeşitlendirilmesi gerekmektedir.

Yapılaşmasını tamamlamış mahallelerde spor alanlarının artırılmasına yönelik olarak, çocuk oyun alanlarında olduğu gibi, okul bahçelerinde bulunan spor alanları değerlendirilmelidir. Saha gözlemleri sırasında neredeyse tüm okul bahçelerinin spor alanına (basketbol ve futbol sahası) sahip olduğu tespit edilmiştir.

HARİTA NO:12
KIRKLARELİ KENT MERKEZİNE AİT
AÇIK VE YEŞİL ALANLARIN DURUMU

SEMBOLLER	
KURUMLAR	KÜLTÜR VARLIKLARI
RESMİ KURUM	TARİHİ YAPILAR
ASKERİ ALAN	KENTSEL SİT ALANI SINIRI
OKUL(İLK-ORTA-LİSE)	1. DERECE ARKEOLOJİK SİT SINIRI
ÜNİVERSİTE	3. DERECE ARKEOLOJİK SİT SINIRI
HASTANE-SAĞLIK OCAĞI	ULAŞIM VE ALTYAPI
CAMI	DEMİRYOLU
GELİŞME ALANLARI	PLANLANAN OTYOVL
PLANLANAN KONUT	DİĞER GÖSTERİMLER
PLANLANAN SANAYİ	SANAYİ
	OTOGAR
AÇIK VE YEŞİL ALANLAR	
PLANLANAN AÇIK VE YEŞİL ALANLAR	MEYDAN
MEVCUT PARK	YAYA BÖLGESİ
MEVCUT ÇOCUK OYUN ALANI	OTOPARK
PLANLANAN SPOR ALANI	MEZARLIK
MEVCUT SPOR ALANI	ŞEHİTLİK
AĞAÇLANDIRILMIŞ ALANLAR	KORU
AĞAÇLANDIRILACAK ALANLAR	DERE
REFÜJ VE KALDIRIM BİTKİLENDİRMELERİ	

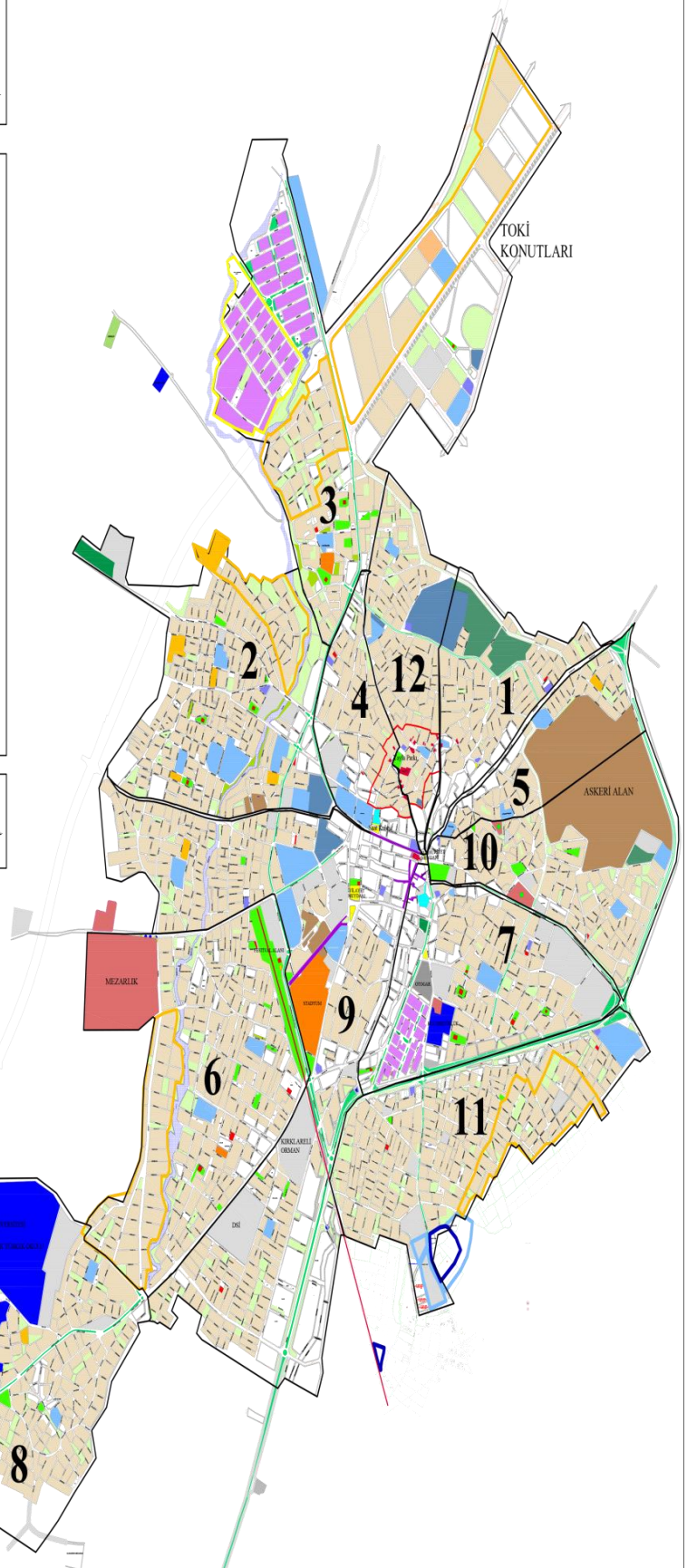
KAYNAKLAR:İMAR PLANINDAN (2014)
DEĞİŞTİRİLEREK ÜRETİLMİŞTİR.

ÖLÇEK:
1/5000

- 1 AKALAR MH.
- 2 BADEMLİK MH.
- 3 CUMHURİYET MH.
- 4 DEMİRTAŞ MH.
- 5 DOĞU MH.
- 6 İSTASYON MH.
- 7 KARACAİBRAHİM MH.
- 8 KARAHİDİR MH.
- 9 KARAKAŞ MH.
- 10 KOCAHİDİR MH.
- 11 PINAR MH.
- 12 YAYLA MH.

KARAHİDİR KORUSU

Şekil 5.1. Kırklareli kent merkezine ait açık ve yeşil alanların durumu (Orijinal 2015)

Okul bahçelerinde bulunan spor alanlarının amaç dışı kullanılması (otopark), sert zeminlerinin işlevine uygun olmaması ve bitkisel düzenleme ile birlikte ele alınmaması; bu alanlarının kullanımını kısıtlamaktadır. Bu spor alanlarının kente kazandırılarak aktif açık alan miktarını arttırmak mümkündür. Bu alanların sert zeminleri spor faaliyetlerine uygun olan malzemelerle döşenmesi ve bitkisel düzenlemelerle ele alınması gerekmektedir. Buna yönelik çalışmalar, çeşitli kentlerde okul ve belediyelerin ortaklığında yürütülerek uygulanmaktadır.

Kent merkezinde bulunan parklar, her ne kadar konut düzeyinde parklar olarak nitelendirilse de birçok araştırmacının belirlediği standartlara göre, ilkokul düzeyinde açık ve yeşil alan niteliğindedir. Bununla birlikte spor alanlarında olduğu gibi bitkisel materyal, sert zemin, park donatıları açısından yetersiz olarak nitelendirilebilecek parklar da bulunmaktadır. Bu parklar tekrar ele alınarak kente kazandırılmalıdır.

Kentte rekreasyon çeşitliliği ve çok yönlülüğünü sağlayacak bir kent parkı bulunmamaktadır. Bu anlamda kent, rekreasyon çeşitliliğinin açısından yeterli olanaklar sunmaktan uzaktır.

Kentte merkezi yeri ve geniş ölçekli alanı ile kent parkı olarak nitelendirilen festival alanı, kent parkında bulunması gereken hiçbir donatıya sahip değildir. Günümüzde festival alanı bahar kutlamaları dışında yürüyüş ve piknik amaçlı kullanılmaktadır. Fakat saha gözlemleri esnasında tren yolunun çakıllarla kaplı olduğu tespit edilmiştir. Demiryolu yürüyüş işlevine uygun olmayan bir malzemeyle kaplıdır. Festival alanının merkezi konumu düşünüldüğünde, alanda yapılacak daha detaylı sert zemin ve rekreasyon donatısı düzenlemesiyle kapasitesini arttırmak mümkündür.

Kentte açık ve yeşil alanlarının arttırılması açısından belediye olumlu bir girişimde bulunmuştur. Geçmişte Orman Müdürlüğü'nün işletmesinde olan Karahıdır Korusu, 29 yıllığına kent parkı olarak kullanılmak üzere kiralanmıştır. Karahıdır Korusu'nda, rekreasyon çeşitliliği sağlanacak nitelikte düzenlemeler yapılırsa, kent parkı eksikliği kapatılmış olacaktır.

Kırklareli kent merkezinin yakın çevresinde bulunan kültürel varlıkların da tematik parklar olarak düzenlenmesi, hem bu alanların korunarak kullanılması hem de kent halkı için farklı rekreasyon fırsatları oluşturması açısından önem taşımaktadır. Bu kapsamda kentte rekreasyon çeşitliliğinin arttırılmasına yönelik olarak Aşağıpınar ve Kanlıgeçit Arkeolojik Yerleşimleri ile Seyfioğlu Tabyası'nın ele alınarak kent parkı, kültür parkı vb. temalarla korunarak kullanılması sağlanabilir.

Kırklareli kent merkezinde yaya yolları, 2012 yılında Karaumur Caddesi'nin de trafiğe kapatılmasıyla artış göstermiştir. Kentte son yıllarda yaya hareketliliğinin arttırılması açısından olumlu gelişmeler yaşansa da bunun geliştirilmesine yönelik fırsatlar aranmalıdır. Örneğin; Yayalaştırılan Cumhuriyet Caddesi ile İstasyon Caddesi arasında kalan ve Vilayet Meydanı'na çıkan Fevzi Çakmak Bulvarı'nın da trafiğe kapatılarak, yayalaştırılması kentte yaya yollarının devamlılığının sağlanması açısından göz önünde bulundurulmalıdır. Yaya hareketliliğinin ağırlıkta olduğu iki cadde arasında kalan ve araç trafiği açısından çok yoğun olan bu yolun akışının farklı bir caddeye aktarılması olanağı ele alınmalıdır.

Kentte yaya hareketliliğini destekleyen uygulamalardan bir diğeri ise bisiklet yollarıdır. Bisiklet yolları dünyada yaygınlaşmaktadır. Türkiye'de de İstanbul, Konya, Muğla, Bursa gibi büyük kentlerde uygulamaları hayata geçirilmeye başlanmıştır. Kırklareli kent merkezinin topoğrafya açısından avantajlı ve orta büyüklükteki bir kent olduğu düşünüldüğünde, bisiklet yolunun uygulamasını kolaylaştıracak özelliklere sahiptir. Bu anlamda kent merkezinde özel bisiklet yolu oluşturularak veya mevcut bazı akslarda düzenleme yapılarak bu ulaşım türü kente kazandırılabilir.

Kent genelinde otopark sorununa her ne kadar geçici çözümler getirilse de bu soruna kalıcı çözüm getirilerek kent otoparkının oluşturulması gerekmektedir. Kentin özellikle eski yerleşim bölgesinde yol kenarlarının park yeri olarak kullanılması hem araç trafiğini hem de yaya hareketliliğini olumsuz etkilemektedir. Bunun önlenmesinde oluşturulacak otopark kadar bu otoparkın yer seçimi de önem taşımaktadır.

Kentin fiziksel açıdan dengeli ve sosyal açıdan daha dengeli gelişebilmesi, açık ve yeşil alan bakımından kentlinin ihtiyaçlarına cevap verebilmesi amacıyla, yeni açık ve yeşil alanların sistem yaklaşımıyla geliştirilmesine ilişkin öneriler konulmuştur (Şekil 5.2.). Açık ve yeşil alan sisteminin geliştirilmesinde, Kırklareli kent merkezinin mevcut ve gelecekteki alan kullanım durumu ele alınmıştır. Kentin gelecekteki arazi kullanımı ve gelişme durumunun yansıtıldığı 1/25000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda öngörülen arazi kullanımı, çalışma alanları, ulaşım gibi kentsel alan kullanımları ile şimdiki durumunu yansıtan imar planında işlenen mevcut kentsel donatı alanları, kent merkezi ve yakın çevresi olarak ele alınmıştır.

Kırklareli kent merkezi düz bir arazi üzerinde kurulmuştur. Kent merkezi gelişimini eski yerleşim alanından çevresine doğru devam etmektedir. Kent merkezinde yeni kentsel gelişme alanlarının kent merkezinin kuzey-doğusunda oluşturulması öngörülmüştür. Bu kesimde ticaret ve konut kullanımının ağırlıkta olduğu kentsel alanların oluşturulması öngörülmüştür.

Kırklareli kent merkezinin kentsel gelişiminde lineer bazı gelişimler de dikkati çekmektedir. Kofçaz yolu üzerinde yer alan sanayi sitesi, BOTAŞ tesisleri, planlanan kentsel alan kullanımları ve Kırklareli Üniversitesi'nin yapılandırılması ile lineer bir gelişim ön plana çıkmaktadır.

Önder (1997) kent makroformu içerisinde dağınık ve birbirinden kopuk konumdaki açık ve yeşil alanların bağlantılarının kurulmasının, yeşil bantlarla ve yeşil koridorlarla mümkün olacağını belirtmektedir. Yeşil bantlar kesin sınırlamalar olmamakla birlikte, enleri en az 10m, en çok da 1000m olmaktadır. Yeşil koridorlar ise 3-5 m'lik dar enleriyle bisikletli ve yayalara hizmet sunmaktadırlar.

Yeşil yollar ve yeşil bantların kentlerde uygulanmasıyla aynı zamanda kentliler için aktif ve pasif rekreasyon (ulaşım, spor yapma, gezme, eğlenme, piknik yapma, kültür ve tarih gezileri vb.) olanakları da yaratılmış olmaktadır.

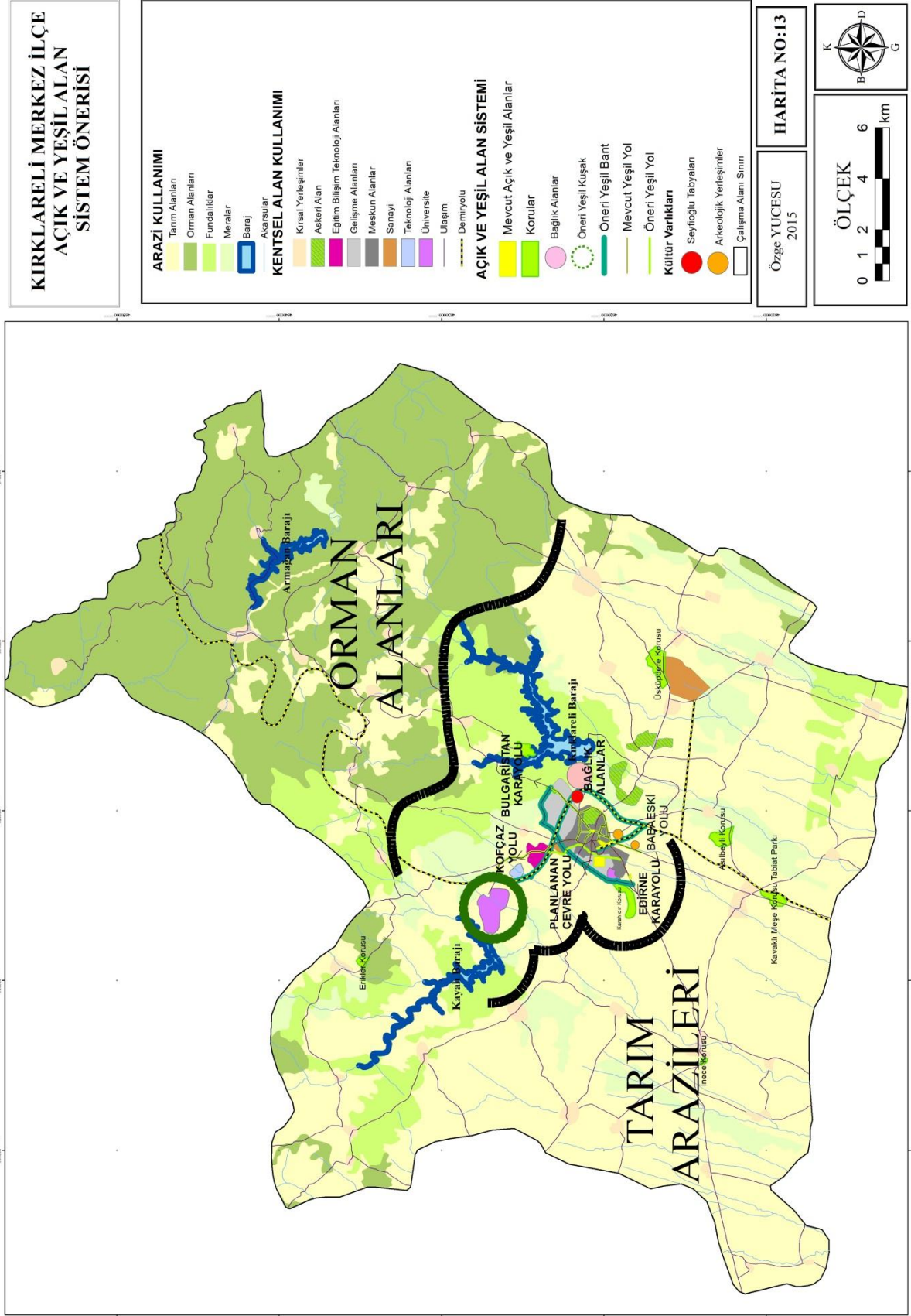
Yılmaz (1994)'da mevcut yeşil alanlara organik bir bağ kazandırılmasında kent içi yolların ağaçlandırılması gerekliliğine dikkat çekmektedir. Kent merkezinde mevcut ve önerilen açık ve yeşil alanların birbirine organik biçimde bağlanması (yeşil örgün), farklı özellik gösteren yerleşme bölgelerinin kendi aralarında algılanmasına yardım etmektedir.

Arslan ve ark (2004), doğal koridorların bulunmadığı kentsel alanlarda demir yolu, kara yolu, parklar, rekreasyon kullanımına dönüştürülmüş kanalların yeşil yol kapsamında ele alınabileceğini belirtmektedir.

Kırklareli kent merkezinde yeşil yol olarak ele alınabilecek akslar: Kırklareli-Bulgaristan karayolu, Rauf Denктаş Bulvarı, Işıklar Caddesi, İnönü Bulvarı, Walldorf Caddesi, Sungurbey Caddesi, Kırklareli-Edirne karayolu ve Kırklareli-Babaeski karayolu olarak belirlenmiştir. Özellikle Kırklareli-Bulgaristan karayolu aksında bulunan açık ve yeşil alan düzenlemeleri yeşil yol örneği oluşturmaktadır. Bu aksların bir kısmı kentin en önemli ticaret ve rekreasyon kullanımının bulunduğu güzergahlardır.

Yeni düzenlenen yerleşim alanlarında yeşil yollar ve geniş ulaşım akslarında ise yeşil bantlar oluşturulması için gerekli düzenlemeler planlarda ele alınmalıdır. Yeşil yollar ve yeşil bantlar hem trafik ve yaya güvenliği hem de kentin açık ve yeşil alan sisteminde bütünleştirici rolü açısından önem taşımaktadır. Planlanan yeşil yolların ve bantların mevcut olan akslarla bütünleştirilmesi de açık ve yeşil alan sisteminin devamlılığının sağlanması açısından önem taşımaktadır.

Kentte yeşil yol kapsamında değerlendirilebilecek diğer bir aks ise Kırklareli demiryolunun kullanılmayan güzergahıdır. Günümüzde bir kısmı festival alanı olarak kullanılan bu aks, yürüyüş ve bisiklet yolu olarak tekrar ele alınabilir.

Şekil 5.2. Kırklareli merkez ilçesine ait açık ve yeşil alan sistem önerisi (Orijinal 2015)

Bunun yanı sıra kent içinde kalabilmiş doğal bir yeşil koridor olarak ele alınabilecek İnci Deresi'nin ıslah çalışmaları halen devam etmektedir.1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda rekreasyon faaliyetleri için düzenlenmesi öngörülen İnci Deresi, yeşil yol olarak ele alınabilir. Çeşitli aktif rekreasyon olanakları oluşturulması yanı sıra, yürüyüş-bisiklet yolu olarak ele alınması kentte alternatif ulaşım olanakları için bir başlangıç olacaktır.

Yılmaz (1994) kentsel alan çevresinin yeşil kuşak veya bantlar tarafından kuşatılması ile hem kent çevresindeki tarım alanları korunduğunu hem de kent halkına sunulan rekreasyon fırsatlarının arttırılacağını belirtmektedir.

Kırklareli kent merkezinin çevresi tarım alanlarıyla çevrilidir. 1/25.000 Çevre Düzeni Planı'nda kentin kuzey-doğuya gelişmesi öngörülerek verimli tarım alanlarının bulunduğu güney ve batı yönlerinde kentsel gelişmenin sınırlandırılması amaçlanmaktadır.

Bununla birlikte kentin bu yönlerde gelişiminin sınırlandırılmasında, kentin batısında planlanan çevre yolu fiziksel bir sınırlama elemanı olarak nitelendirilebilir. Aynı şekilde güzergahı tam olarak kesinleşmemekle birlikte, ikinci bir demiryolu güzergahının kentin doğusundan geçerek kenti çevreleyeceği anlaşılmaktadır. Bu anlamda planlanan ulaşım güzergahları ile birlikte yeşil bantların da ele alınması hem kentin fiziksel yapısına hem de kentin çevresi ile birlikte açık ve yeşil alan sisteminin geliştirilmesine katkıda bulunacaktır.

Kent merkezi için geliştirilecek açık ve yeşil alan sisteminin, kentin yakın çevresi ile birlikte ele alınması hem kentin fiziksel yapısının gelişiminin yönlendirilmesini hem de kent çevresinde bulunan doğal ve kültürel değerlerin kentle bütünleştirilmesini sağlaması açısından da önem taşımaktadır.

Bu kapsamda Kırklareli kent merkezi ve çevresinde rekreasyonel olanaklar için ele alınabilecek orman alanları, koruluklar bulunmaktadır. Bunlardan Karahıdır Korusu rekreasyonel olanaklar sunması yanı sıra; kentin fiziksel yapısının yönlendirilmesinde (yeşil bant ve koridorlarla bütünleştirilerek kentin gelişiminin yönlendirilmesi) etkili olabilir.

Ayrıca Kırklareli merkez ilçesinde bulunan Kavaklı Meşe Korusu Tabiat Parkı, Üsküp Dere Korusu, Asılıbeyli Korusu gibi korular, gününbirlik rekreasyon olanakları sunması açısından önem taşımaktadır.

Suya dayalı bir rekreasyon ünitesi bulunmayan kentte, geniş ölçekli yapay su yüzeyleri olarak barajlar hem sundukları rekreasyon fırsatları hem de kentsel yaşam ve tarımsal üretim gibi toplumsal nedenlerle peyzaj planlama açısından koruma ve kullanma dengesi içerisinde ele alınması gereken doğal kaynaklardır. Su kalitesinin korunmasına yönelik olarak ise vejetasyon oluşturulması ve geliştirilmesi çalışmaları önem taşımaktadır.

1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda belirlenen mutlak koruma mesafeleri içerisinde koruma altına alınan su yüzeyleri çevrelerinin alan kullanımının, rekreasyon ve organik tarım uygulamaları temelinde ele alınması gerekmektedir. Bu kapsamda özellikle Kırklareli Barajı çevresindeki ağaçlandırma çalışmalarının büyük oranda tamamlandığı tespit edilmiştir. Bu alanların aynı zamanda rekreasyon fırsatları sunduğu da göz ardı edilmemelidir. Bunun yanı sıra Kırklareli Barajı mevkiinde yer alan bağlık alanlarda, ikincil konutlaşma yerine bağcılık faaliyetlerinin desteklenmesi tarımsal kullanımın sürdürülmesi açısından önem taşımaktadır.

Kırklareli kent merkezi yakın çevresinde yer alan Kayalı Barajı ve çevresinde, Kırklareli Üniversitesi ve diğer kuruluşların ortaklığında gerçekleştirilecek yeşil kuşak uygulaması hem kentin açık ve yeşil alan sistemine katkısı hem de su ve toprak kalitesinin korunması açısından önem taşımaktadır.

Kırklareli merkez ilçesi, doğal değerler yanı sıra tarihi değerler bakımından da çeşitliliğe ve zenginliğe sahiptir. İlçenin tarihin çeşitli dönemlerine tanıklık ettiğini günümüze kadar ulaşan çeşitli kültür varlıklarından anlamaktayız. Bunlardan kent merkezinde bulunan Aşağıpınar ve Kanlıgeçit Arkeolojik Yerleşimleri, Yayla Mahallesi Kentsel Sit Alanı, Seyfioğlu Tabyaları ve diğer tarihi eserler hem kültür mirası hem turizm değerleri olarak il için önemli bir yere sahiptir.

Kent merkezinde bulunan Yayla Mahalle'si yakın geçmişe ait en eski yerleşim alanıdır. Günümüzde koruma altına alınarak, rekreasyon ve onarım çalışmaları yapılırsa da tarihi dokusunun önemli bir kısmını kaybettiği görülmektedir. Kent merkezi yakın çevresinde yer alan diğer kültürel değerlerin yok olmasının önlenmesi için gerekli önlemler alınmalıdır.

Seyfioğlu Tabyaları restore edilerek, rekreasyon faaliyetleri temelinde kullanımı sağlanmalıdır. Aşağıpınar ve Kanlıgeçit arkeolojik yerleşimlerinde yapılan kazı çalışmaları sonucu Trakya'daki yerleşimlerin geçmişi hakkında bilgi verecek, önemli bulgulara ulaşılmıştır. Kentin geçmişine ışık tutması açısından çok önemli olan bu yerleşimlerde gerekli düzenlemeler başlatılarak kente kazandırılmalıdır.

Kırklareli merkez ilçesi zengin doğal ve kültürel değerlere sahiptir. Bu değerlerin sürdürülebilir bir şekilde kullanımının sağlanmasında çeşitli kurum ve kuruluşun ortaklığında yürütülecek çalışmalar önem taşımaktadır.

Kırklareli merkez ilçesinde açık ve yeşil alan sisteminin oluşturulmasında öncelikle İmar Planı'nda öngörülen açık ve yeşil alan düzeyine ulaşılması gerekmektedir. Daha sonra ise, kent ve yakın çevresinde bulunan doğal ve kültürel değerler de dikkate alınarak açık ve yeşil alan sisteminin geliştirilmesi mümkün olacaktır.

6.KAYNAKLAR

- Akdoğan G (1970). Yeşil Sahaların İklimsel etkileri ve Şehir Planlamasındaki Fonksiyonları. Peyzaj Mimarlığı Dergisi,1:2-3.
- Albayrak B (2006). Çorum Kenti Mevcut Alan Kullanım Kararları ve Açık-Yeşil Alan Verilerinin Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Altınçekiç Ç S (2000). İstanbul Metropolünde Meydanların Rekreatif İşlev Yönünden Önemi Üzerine Araştırmalar. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İstanbul.
- Anonim (1991). Kırklareli İli Arazi Varlığı. T.C. Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları. s80. Ankara.
- Anonim (1999). İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik. Bu yönetmelik 2 Eylül 1999 tarihli 23804 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
- Anonim (2003). Avrupa Peyzaj Sözleşmesi. Bu sözleşme, 10 Haziran 2003 tarih ve 4881 no.lu Kanunla Onaylanarak, 27 Temmuz 2003 tarih ve 25181 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır.
- Anonim (2005). Kırklareli İl Çevre Durum Raporu. Kırklareli Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü. Kırklareli.
- Anonim (2009 a). Kırklareli İl Özel İdaresi Stratejik Planı (2010-2014). Kırklareli.
- Anonim (2009 b). 1/100.000 Ölçekli Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı Açıklama Raporu.
- Anonim (2010). Ontario's Greenbelt in an International Context. CIELAP, Canada.
- Anonim (2011 a). Kırklareli İl Çevre Durum Raporu. Kırklareli Valiliği İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü.
- Anonim (2011 b). 1/25.000 Ölçekli Kırklareli İl Çevre Düzeni Planı Hükümleri. Kırklareli İl Özel İdaresi. Kırklareli.
- Anonim (2012). Trakya Sosyal Yapı Analizi. Trakya Kalkınma Ajansı.
- Anonim (2013 a). Kırklareli İl Çevre Durum Raporu. Kırklareli Valiliği İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü.
- Anonim (2013 b). Türkiye Ortalama Nem Dağılımları (1970-2013). MGM Resmi İstatistikler. <http://www.mgm.gov.tr/FILES/resmi-istatistikler/turkiye-ortalama-nem-3.pdf>. (Erişim Tarihi 17.03.2015).
- Anonim (2013 c). Kırklareli İli Doğa Turizmin Master Planı 2013-2023. Orman ve Su İşleri Bakanlığı 1. Bölge Müdürlüğü.
- Anonymous (2014 a). World Urbanization Prospects: The 2014 Revision, Highlights, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2014), (ST/ESA/SER.A/352).
- Anonim (2014 b). Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği. Bu yönetmelik 14 Haziran 2014 Tarihli 29030 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
- Anonim (2014 c). Kırklareli İmar Planı. Kırklareli Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü.

- Anonim (2014 d). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Nüfus Raporu. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul> (Erişim Tarihi 17.03.2015).
- Anonim (2015 a). Kırklareli İlinin Türkiye'deki Konumu ve Genel İl Haritası. <http://tr.wikipedia.org/wiki/K%C4%B1rklareli> (Erişim Tarihi 17.03.2015).
- Anonim (2015 b). MGM İllere Ait Resmi İstatistikler. http://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler_istatistik.aspx?m=KIRKLARELI#sfB (Erişim Tarihi 17.03.2015).
- Anonim (2015 c). Marmara Bölgesi Karayolları Haritası <http://www.kgm.gov.tr/SiteCollectionImages/KGMimages/Haritalar/b1.jpg> (Erişim Tarihi:17.03.2015).
- Anonim (2015 d). Kırklareli'ne ait Ören Yerleri ve Arkeolojik Kazılar. <http://www.kirklarelikulturturizm.gov.tr/TR,93231/oren-yerleri-ve-arkeolojik-kazilar.html> (Erişim Tarihi:03.06.2015)
- Anonim (2015 e). Kırklareli Seyfioğlu Tabyaları. <http://greencorridors.burgas.bg/tr/objects/view/78> (Erişim Tarihi 08.06.2015).
- Anonim (2015 f). Kırklareli 1/25.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı. <http://www.kirklareliilozelidaresi.gov.tr/images/harita.jpg> Erişim Tarihi: 08.06.2015
- Anonim (2015 g).Yayla Mahallesi Kentsel Sit Alanı Yol Sağlıklılaştırma Çalışmaları. <http://www.trakyaka.org.tr/haberdetay-636-.html> (Erişim Tarihi:01.06.2015).
- Anonim (2015 h). Vilayet Meydanı'ndan bir görünüm. <http://kirklareli.gov.tr/albumgoruntule.aspx?album=KIRKLAREL%xi> (Erişim Tarihi 08.06.2015).
- Anonim (2015 ı).Kırklareli Belediyesi Otopark Sorunu. http://www.yesilyurtgazetesi.com/Kirklareli-Belediyesinden-Otopark-Sorununa-gecici-cozum_1328337.html (Erişim Tarihi:01.06.2015).
- Arı İ (2009).Tarihöncesi Sit Alanlarında Kültür Mirası Yönetimi Kırklareli Höyüğü Sit Alanı ve Kültür Mirası Yönetimi. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Prehistorya Bilim Dalı, İstanbul.
- Arslan M, Barış M, Erdoğan E ve Dilaver Z (2004).Yeşil Yol Planlaması: Ankara Örneği. Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri,170s. Ankara.
- Atanur G S (2000). Planlı Konut Alanlarında Çevre Kalitesi Sorunu ve Peyzaj Mimarının Sorumluluğu. TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Peyzaj Mimarlığı Kongresi Bildiriler Kitabı, s 91-96, Ankara.
- Bakan K ve Konuk G (1987).Türkiye'de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi. TUBİTAK Yayınları, Yayın No. U5,106s,Ankara.
- Barış M E (2005). Kent Planlaması, Kent Ekosistemi ve Ağaçlar. Planlama Dergisi,4:156-163.
- Canitez T (2010). Trakya Bölgesi Ortak Tarihsel, Kültürel, Gelişim süreci ve Türkiye Trakya'sı Koruma Yaklaşımları Üzerinde Bir Araştırma. Doktora Tezi,Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Edirne.
- Çelik A (2005).Yeşil Kuşak Kavramı ve İstanbul Kenti Yeşil Kuşak Sistemi için Öneriler. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Çevre Tasarımı Yüksek Lisans Programı, İstanbul.

- Çelik D (2000). Ankara Çankaya İlçesi, Aziziye Mahallesi Mevcut Alan Kullanım Kararları ve Açık Yeşil Alanlarının Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Çetinkaya G ve Uzun O (2014). Peyzaj Planlama. Birsen Yayınevi, 219s, İstanbul.
- Çinçinoğlu A (2001). Antakya Kenti Açık ve Yeşil Alan Sisteminin Saptanması ve Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Antakya.
- Çulha K (2013). Kırklareli Kent Merkezi Açık Yeşil Alanlarının Nitelik ve Nicelik Açısından İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Edirne.
- Demirel Ö (2007). Peyzaj Planlama Kapsam ve Uygulamaları. Peyzaj Mimarlığı Dergisi, 2007/1-2:4-15.
- Dirik H ve Ata C (2004). Kent Ormancılığının Kapsamı, Yararları, Planlanması ve Teknik Esasları. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 55(1):1 -14.
- Emür ve Onsekiz (2007). Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık ve Yeşil Alanların Önemi – Kayseri/Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(1):367-396.
- Erdönmez M E ve Akı A (2005). Açık Kamusal Mekanların Toplum İlişkilerindeki Etkileri. MEGARON YTÜ Mimarlık Fakültesi e-Dergi, 1(1):67-87.
- Erşen A E ve Vatansever N (2007). Kırklareli Kentsel Sit Alanı Yerleşimi, Koruma Sorunları ve Öneriler. III. International Symposium On Architect Sinan, Edirne, http://acikerisim.kirklareli.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/356/Uluslar_aras%C4%B1%20Mimar%20Sinan%20Semp-2007.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Erişim Tarihi:20.04.2015).
- Ertan K A (2004). 20. Yüzyıl Kent Ütopyaları. Çağdaş Yerel Yönetimler, 13(3):5-21.
- Etlı B (2004). Edirne Merkez İlçe Açık ve Yeşil Alan Sisteminin Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Yönünden İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Tekirdağ.
- Eymirli S (1994). Erzurum Kenti Açık ve Yeşil Alanlarının Saptanması ve Kent İçi Açık-Yeşil Alan İlkeleri Yönünden Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Adana.
- Fanusçu E M (1994). Çocuk Oyun Alanları. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri: B, Cilt:44, Sayı:1-2, 145-153.
- Gedik T (2003). Farklı Su Öğelerinin Psikolojik Etkileri ve Mekansal Etkinliklerle Bütünleşmesi Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Trabzon.
- Geray C (1972). Kent Planlamasının Yasal Araçlarının Yetersizliği Üzerine. Mimarlık Dergisi, 10:28-31.
- Gül A (2000). Peyzaj-İnsan İlişkisi ve Peyzaj Mimarlığı. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, A(1):97-114.
- Gül A ve Küçük V (2001). Kentsel Açık Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İncelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, A(2): 27-48.

- Güngör S (1996). Elmadağ İlçesi ve Yakın Çevresinin Ankara Kenti Açık ve Yeşil Alan Sistemine İlişkin Planlama Kararlarının Saptanması Üzerine Bir Araştırma.Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı,Ankara.
- Gürpınar E (1996). Kent ve Çevre Sorunlarına Bir Bakış. Der Yayınları, Yayın No:18, 184 s,İstanbul.
- Hellmund P C and Smith D (2006). Designing Greenways: Sustainable Landscapes for Nature and People. Island Press, 288 p, Washington, USA.
- Hoşkara Ş (2010). Meydanların Büyüsü. Doğu Akdeniz Üniversitesi Mekanperest Dergisi, 2:11.
- Kabakçı B B (2013).XIX. Yüzyıl Ortalarında Kırklareli(Kırkkilise)'de Sosyal ve Ekonomik Hayat. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, İstanbul.
- Karadağ A (2009). Kentsel Ekoloji: Kentsel Çevre Analizinde Coğrafi Yaklaşım. Ege Coğrafya Dergisi,18/(1-2):31-47.
- Kart N (2008). İstanbul Tarihi Yarımada Yeşil Alanlarının Tarihsel Süreç İçerisindeki Değişiminin İrdelenmesi. Doktora Tezi,İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İstanbul.
- Korkut A B, Şişman E E, Özyavuz M (2010). Peyzaj Mimarlığı. Verda Yayıncılık,419 s ,Kayseri.
- Kurtişoğlu G A (2014). Kırklareli Geleneksel Evlerinde Cephe Düzenlemesi. Tarihin Peşinde Dergisi, 12:187-219.
- Levend T Ö (2008). İstanbul İli Bayrampaşa İlçesi Açık ve Yeşil Alanlarının Nitelik ve Nicelik Açısından İrdelenmesi.Yüksek Lisans Tezi,Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı,Konya.
- Lynch K (1981). A Theory of Good City Form. The Massachusetts Institute of Technology Press,487p, Cambridge, Massachusetts, U.S.A.
- Memlük M Z (2009). Kentsel Mekanda Doğayla Tasarım: Ankara-Bademlidere Örneği.Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Mert ve Öcalır (2010). Konya'da Bisiklet Ulaşımı: Planlama ve Uygulama Süreçlerinin Karşılaştırılması. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi,21(1):223-240.
- Morgül Ş M (2006). Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Edirne.
- Moughtin C (1999). Urban Design Method and Techniques. Oxford Architectural Press,207 p,Oxford,England.
- Moughtin C and Shirley P (2005). Urban Design: Green Dimensions. University of Nottingham, Department of Urban Planning, 267 p, London, England.
- Önder S (1997). Konya Kenti Açık ve Yeşil Alan Sisteminin Saptanması Üzerine Bir Araştırma.Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

- Önder S ve Kurtaslan B (2009). Kent Planlama ve Konya Kenti Yeşil Kuşak Örneği. Selçuk Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi,23(47):56-62.
- Özcan K (2000). Kırıkkale Kenti Mevcut Alan Kullanım Kararları ve Açık-Yeşil Alan Verilerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı,Ankara.
- Özer M N ve Ayten M A (2005). Kamusal Odak Olarak Kent Meydanları. Planlama Dergisi,3(33):96-103.
- Özgen Y ve Özgüç İ P (1994). Çocuk oyun bahçelerinde Tasarım Sorunları. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt 44,Sayı 1-2,s. 101-104.
- Özkır A (2007). Kent Parkları Yönetim Modelinin Geliştirilmesi.Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Öztürk B (2004). Kentsel Açık ve Yeşil Alan Sistemi Oluşturulması: Kayseri Kent Bütünü Örneği.Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Pamay B (1978). Kentsel Peyzaj Planlaması. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları. No: 285, 95s, İstanbul.
- Polat A T (2002). Kent Parkı Kavramı ve Konya için Örnek Bir Çalışma.Yüksek Lisans Tezi,Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı,Konya.
- Sarı C ve Koçak İ (2005). Antalya Kent Planında Mezarlıkların Yeri ve Sorunları. Antalya Yöresinin İnşaat Mühendisliği Sorunları Kongresi Bildiriler Kitabı, 2: 559-570, Antalya.
- Searns R M (1995). The Evolution of Greenways as an Adaptive Urban Form. Landscape and Urban Planning, 33:65-80.
- Şişman E.E Uyguner B (2009). Tekirdağ Kent Merkezinde Kullanıcıların Yaya Bölgeleri Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, A(2): 134-146.
- Taneri E (1977). Bölge Planlaması.İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Yayınları. Sayı:148,227s,İstanbul.
- Tanrıverdi F (1987). Peyzaj Mimarlığı. Atatürk Üniversitesi Yayınları No:643,191s,Erzurum.
- Top N (1990). Bir Ulaşım Türü Olarak Yaya ve Yaya Mekanları Üzerine Düşünceler. Planlama Dergisi,1990(1-2):52-55.
- Topal A K (2004). Kavramsal Olarak Kent Nedir ve Türkiye’de Kent Neresidir?. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(1): 276-294.
- TÜİK (2013). Seçilmiş Göstergelerle Kırklareli. <http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/KIRKLARELI.pdf> (Erişim Tarihi:01.06.2015).
- Uyar A B ve Durmuş S (1992). Mutlu İnsan Çevreleri Yaratma Yolunda Bir Filiz Köklenirken...! TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Peyzaj Mimarlığı Dergisi,1:4-6.
- Uzun İ (2006). Kamusal Açık Mekan: Kavram ve Tarihe Genel Bakış. Ege Mimarlık Dergisi,4(59):14-17.

- Uzun S (2005). Kırsal ve Kentsel Alanlardaki Parklarda Kullanıcı Memnuniyeti; Gölcük Orman İçi Dinlenme Alanı ve İnönü Parkı Örneği. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bolu.
- Üçtepe E (2013). Kırklareli-Lüleburgaz Arasındaki Orman Kalıntıları. Kastamonu Eğitim Dergisi,21(4):1609-1624.
- Velioğlu S (1996). Hareketin Mekanın ve Kullanımın Organizasyonu. Mimarlık Dergisi, 270:37-39.
- Yazgı B (2006). İstanbul'da Kent Formunun Mekansal Analizi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yeler S (2005). Kırklareli Tabyaları ve Seyfioğlu Tabyası Koruma Projesi. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı, Edirne.
- Yenice M S (2005). Kentsel Planlama Sürecinde Konya Kent Formunun Gelişimi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Konya.
- Yeşil A (2006). Ankara Metropoliten Alanının Yeşil Alan Sistem Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Peyzaj Planlama Programı, İstanbul.
- Yeşil M ve Yılmaz S (2005). Erzurum Kentinde Konut Bahçelerinin Peyzaj Tasarım İlkelerine Göre İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi,38(1):25-35.
- Yıldız A (2013). Kırklareli-Babaeski Gar Binalarının Mimari ve Yapısal Analizi.SDU International of Technological Sciences,5(1):51-61.
- Yıldız N D (2001). Kars Kentinin Kentsel Peyzaj Planlaması Yönünden Yapısal Analizi. Yüksek Lisans Tezi,Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Erzurum.
- Yılmaz H (1994). Kentsel Peyzaj Planlaması Yönünden Salihli Kentinin Yapısal Analizi. Doktora Tezi,Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İzmir.
- Yücekaya M (2013). Kilis'te Açık Yeşil Alanlar ve Park Nitelikleri. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Kentsel Tasarım Bilim Dalı, Kayseri.

EKLER

	Sayfa
Ek-1 Farklı ülkelerdeki açık yeşil alan sistemleri.....	122
Ek-2 Araştırma alanına ait kültürel değerler.....	124

Ek-1 Farklı ülkelerdeki açık yeşil alan sistemleri (Hellmund ve Smith 2006'dan değiştirilerek)

Terim	Tanımı veya Amacı	Örnekler
Biyolojik Koridor	Doğa koruma ve yaban hayatı hareketlerini destekler.	Orta Amerika Biyolojik Koridoru
Biyolojik Hendek	Şiddetli yağışlarla gelen kirleticileri filtre eder.	Seattle cadde ve otoyol kenarları, ABD
Koruma Koridorları	Doğal kaynakları korur, su kalitesini artırır, sel baskınlarının etkilerini azaltır.	Güneydoğu Wisconsin Çevresel Koridoru, ABD
Dağılma Koridoru	Yaban hayatı hareketi ve göçlerine olanak sağlar.	Baykuş göç koridoru, Mavi Yengeçler göç koridoru, ABD
Ekolojik Koridorlar	Yaban hayatı hareketlerini ve vejetasyonu korur. Ekolojik süreçleri kolaylaştırır.	Patagonya Bölgesel Ekolojik Koridor Projesi, Güney Amerika
Ekolojik Ağ	Yaban hayatı hareketi ve diğer ekolojik süreçleri kolaylaştırır.	Orta ve Batı Avrupa Ekolojik Ağı
Çevresel Koridorlar	Çevre kalitesini korur.	Güneydoğu Wisconsin Çevresel Koridoru, ABD
Yeşil Kuşaklar	Kentsel büyümenin yönlendirilmesi ve kısıtlanmasıyla doğal alanları ve tarım alanlarını korur.	Colorado Yeşil Kuşağı, ABD ve İngiltere Yeşil Kuşağı
Yeşil Uzantı	Kentsel alanları nehir kıyı şeritleri, yerleşimler arasındaki yürüyüş yolları ve yeşil alanlarla bağlantı içinde olmasını sağlar.	Nanjing, Çin
Yeşil Örgün	Büyük kentler ve geniş alanlarda yeşil alan ağı oluşturur.	San Mateo yeşil örgün gelişim planı, ABD
Yeşil Kalp	Kentsel gelişme ile kuşatılmış geniş açık yeşil alanları korur.	Hollanda için önerilmiştir.
Yeşil Altyapı	Yeşil alanları çok işlevli olarak, gri altyapıyla bir bütün olarak ele alır.	Denver, Colorado, metropoliten alanı, ABD
Green Fingers	Biyolojik hendeklerle yağmur suyunu saflaştırır.	Buffalo Bataklığı, Texas, ABD

Ek-1 Farklı ülkelerdeki açık yeşil alan sistemleri (Devam)		
Yeşil Halka	Parçalanmış yeşil alanlar arasında bağlantı kurar.	Britanya Kolumbiyası
Yeşil Damarlar	Tarımsal peyzajları çizgisel peyzaj elemanları ağı ile korur.	Hollanda, Fransa ve diğer Avrupa şehirleri
Yeşil Kama	Kent merkezinin içine kadar açık yeşil alanları ulaştırır. Yeşil kuşak konseptinin bir alternatifi olarak görülmektedir.	Melbourne, Avustralya ve 1971 Moskova Planı, Rusya
Peyzaj Bağlantıları	Büyük çizgisel bantlarla büyük ekosistemleri bağlar.	Arizona, ABD
Doğal Omurga	Ekolojik süreçleri düzenler.	Orta ve Batı Avrupa
Doğal Örgün	Rekreasyon olanakları sağlar, su kalitesini korur, kentin oluşturduğu çevresel etkileri uyumlulaştırır.	Litvanya Doğal Örgünü
Açık Alan	Açık alanları kentsel gelişmeden korur.	Kuzey Amerika'daki birçok kentsel açık yeşil alan
Rekreasyon Koridorları	Rekreasyon olanakları sağlar.	Florida Yeşil Yol Sistemi, Alberta Rekreasyon Koridorları, ABD
Nehir ve diğer Çizgisel Parklar	Nehir ve diğer koridorları(patika ve taşıt yollarını) korur.	Rockcreek Parkı Washington, ABD
Görsel Koridorlar	Görsel peyzajları korur.	Arizona Görsel Koridorları, ABD
Patika Koridorları	Rekreasyon olanakları sağlar.	Batı Amerika
Bitkisel veya Nehir Kenarı Tamponları	Havzalar kenarında bitkisel tampon oluşturarak toprağı korur, su kalitesini artırır.	Orta Batı Amerika tarım alanları
Yaban Hayatı Koridorları	Habitatlar arasındaki yaban hayatı hareketlerini korur.	Yellowstone- Yukon Koruma Girişimi(Cananda ve ABD) Güney doğu Queensland Yaban Hayatı Koridoru; Brisbane Queensland Avustralya

Ek-2 Araştırma alanına ait kültürel değerler (Anonim 2011'den derlenerek)

Kültürel Değerler	Konum	Tarihi
Eski Yerleşimler ve Tümülüsler		
Kanlıgeçit Yerleşimi Aşağı Pınar Yerleşimi	Merkez	MÖ3200- 2050
Eriklice Tümülüsü, Bedre Tümülüsü, Çifte Tümülüsler, Kermedenler Yolu Tümülüsü, Üsküp Tümülüsü Dokuzhöyük Tümülüsleri	Merkez İlçe	?
Kaleler		
Yoğuntaş(Polos)Kalesi	Merkez İlçe	M.Ö.4.yy
Koyva Kalesi	Merkez İlçe	M.Ö.3-4yy
Eriklice Kalesi, Demircihalil Kalesi (2 adet), Karakoç Keçi Kale, Erikler Has Kale, Düzorman Köyü Kalesi, Koruköy Kalesi Dereköy Kale Kaynakları Kalesi, Yündolan Kalesi (2 adet), Üsküp Asarcık Kalesi, Çukurpınar (Sazara) Kalesi, Armağan Kalesi, Armutveren Kalesi, Beypınar Kalebayırı Kalesi	Merkez İlçe	?
Dini Yapılar		
Hızırbey Cami(Büyük Camii)	Kent Merkezi	1383
Beyazıt Cami	Kent Merkezi	1593-1594
Kadı Cami	Kent Merkezi	1577
Karakaş Cami	Kent Merkezi	1628
Kapan Cami	Kent Merkezi	1640
Üsküpdere Camii	Merkez İlçe	1904
Namazgah	Kent Merkezi	?
Mezarlar		
Eski Mezarlık	Kent Merkezi	?
Karahıdır Anıtı	Kent Merkezi	1914
Kırklareli Şehitliği	Kent Merkezi	1926
Kırklar Şehitliği (Kırk Şehitler Anıtı)	Kent Merkezi	1955

Ek-2 Araştırma alanına ait kültürel değerler (Anonim 2011'den derlenerek) (Devam)		
Çeşmeler		
Kadı Çeşmesi	Kent Merkezi	1568
Paşa Çeşmesi	Kent Merkezi	1622
Kapan Çeşmesi	Kent Merkezi	1771
Boyacı Çeşmesi	Kent Merkezi	1771
Karaumurbey Çeşmesi	Kent Merkezi	1844
Söğütlü Çeşmesi	Kent Merkezi	19.yy sonu
Kayalık Çeşmesi	Kent Merkezi	19.yy sonu
Büyük Cami Çeşmesi	Kent Merkezi	19.yy sonu
Gerdanlı Çeşme	Kent Merkezi	19.yy sonu
Kocahıdır Çeşmesi	Kent Merkezi	19.yy sonu
Hapishane Çeşmesi	Kent Merkezi	19.yy sonu
Hamamlar		
Hızırbey Hamamı (Çifte Hamam)	Kent Merkezi	1383
Sivil Mimari Örnekleri		
Arasta(Bedesten)	Kent Merkezi	1383
Kırklareli Müzesi(Eski Yönetim Binası)	Kent Merkezi	1884
Vakıf Dükkanları	Kent Merkezi	17-18.yy
Eski Kırklareli Evleri	Kent Merkezi	19-20.yy
Tarihi Yayla Mahallesi (Rum, Yahudi ve Türk Evleri)	Kent Merkezi	19-20.yy
Tabyalar		
Seyfioğlu Tabyası	Kent Merkezi	1877
Taş Tabya	Kent Merkezi	1877

ÖZGEÇMİŞ

Özge Yucesu, 1989 yılında Kırklareli 'de doğdu. Eğitim hayatına Kırklareli 'de başladı ve ilk, orta ve lise eğitimini burada tamamladı. 2008 yılında, Lisans eğitimine Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'ne başladı ve 2012 yılında tamamladı. 2013 yılında, Namık Kemal Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda başladığı yüksek lisans eğitimine halen devam etmektedir.